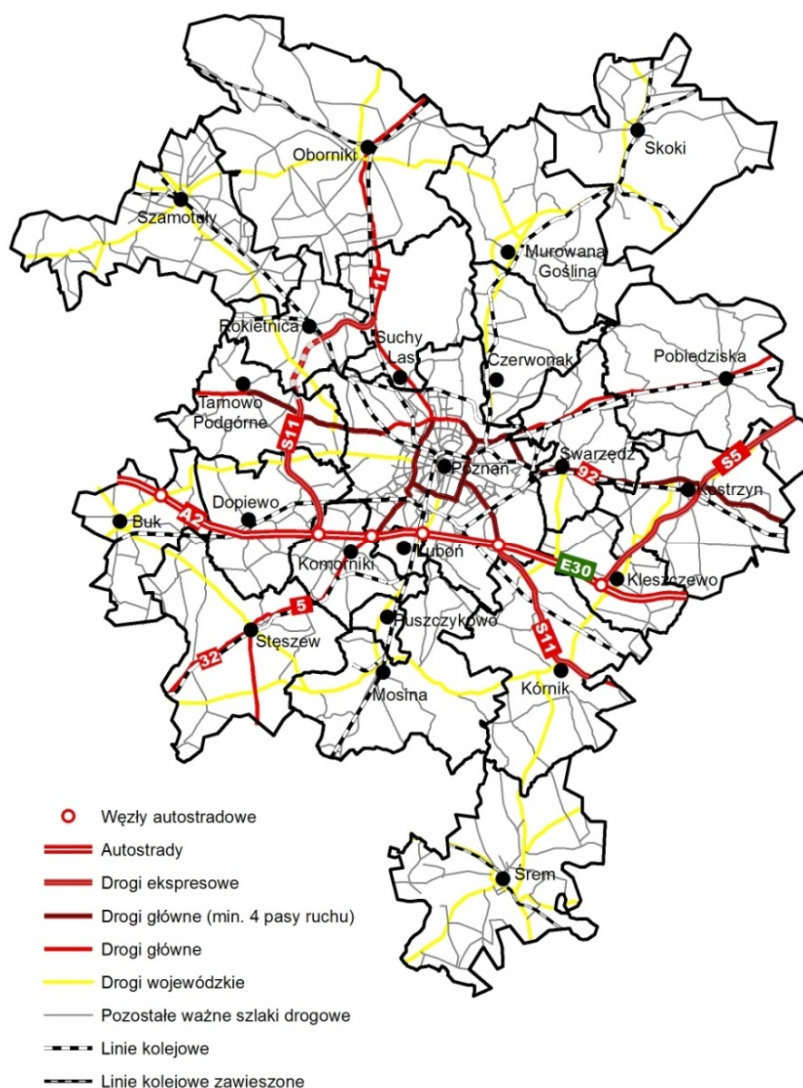

Ryc. 15. Infrastruktura transportowa w Metropolii Poznań (2013 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań rozwoju przestrzennego Aglomeracji Poznańskiej, 2012.

Sieć drogowa

Najważniejszym układem transportowym na obszarze Metropolii Poznań jest sieć drogowa, która determinuje dostępność transportową i warunki przemieszczania się. Drogi kołowe różnej kategorii określają dostępność transportową, natężenie i kierunki przewozu osób i towarów, wpływają na koszty funkcjonowania gospodarki, stan środowiska przyrodniczego i jakość życia mieszkańców. Układ drogowy Metropolii Poznań tworzą drogi krajowe (autostrada, drogi ekspresowe i główne) oraz drogi administrowane przez samorząd terytorialny (wojewódzkie, powiatowe, gminne i pozostałe). Szkielet drogowy Metropolii stanowią 2 szlaki europejskie: E30 – jedna z najważniejszych dróg przebiegająca przez kontynent, łącząca m.in. Berlin z Moskwą, oraz droga E261 – Gdańsk – Poznań

– Wrocław, będąca trasą łącznikową sieci europejskiej. Trasa E30 w obszarze funkcjonalnym w całości posiada klasę autostrady, w polskiej nomenklaturze drogowej oznaczona jest jako autostrada A2. Równolegle do autostrady przebiega droga krajowa nr 92, o klasie drogi głównej ruchu przyspieszonego (GP). Trasa E261, oznaczona jako droga krajowa nr 5 posiada w większości klasę drogi GP, a od 2012 roku przebiega nowym śladem, m.in. tzw. Wschodnią i Południową Obwodnicą Poznania. Sieć dróg krajowych w Metropolii uzupełnia droga nr 11 z Bytomia do Kołobrzegu, której trasa przebiega częściowo ulicami miasta Poznania. Fragment trasy z Poznania do Kórnik posiada klasę drogi ekspresowej (S11), od 2014 roku przebiegać będzie wzdłuż autostrady i tzw. Zachodnią Obwodnicą Poznania (częściowo otwartą w roku 2012). W chwili obecnej droga posiada klasę GP i G. Ostatnim odcinkiem dróg krajowych w metropolii jest trasa nr 32, w kierunku Zielonej Góry.

Długość dróg krajowych w mieście Poznaniu wynosi łącznie 54 km, bez fragmentów autostrady A2 i drogi ekspresowej S11. Natomiast przez obszar Metropolii przebiega 121,5 km dróg krajowych oraz 40,9 km autostrady A2 (dane nie uwzględniają otwartych w czerwcu 2012 tras S5 i S11 oraz drogi krajowej nr 11 na terenie gminy Oborniki).

Drogi wojewódzkie na obszarze funkcjonalnym tworzą sieć komunikacji między gminami a głównym miastem metropolii. Do najważniejszych szlaków wojewódzkich należą drogi, które prowadzą do Poznania, tj. DW 184 biegnąca z Przeźmierowa w kierunku Szamotuł, DW 430 łącząca Poznań przez Luboń i Puszczykowo z Mosiną, DW 196 będąca głównym szlakiem komunikacyjnym w kierunku północno-wschodnim, biegnącym przez Murowaną Goślinę do Wągrowca, DW 434 zapewniająca dobry dojazd do Śremu oraz droga DW 307 z Poznania w kierunku Buku i Opalenicy. Ważnym uzupełnieniem sieci dróg krajowych i wojewódzkich są także drogi powiatowe i gminne. Łączna długość tych szlaków na obszarze Metropolii wynosi ponad 4 tys. km.

Ponad 50% dróg gminnych stanowią drogi gruntowe. Szczególnie dużo dróg o nawierzchni nieutwardzonej jest w silnie urbanizujących się gminach pierwszego pierścienia wokół miasta Poznania. Największą gęstością sieci drogowej w Metropolii charakteryzują się gminy miejskie (Poznań, Luboń i Puszczykowo), najniższa gęstość sieci cechuje rozległe gminy miejsko-wiejskie (Pobiedziska, Stęszew, Murowana Goślina i Skoki).

Układ drogowy niezależnie od kategorii szlaku pełni istotną rolę w kształtowaniu skali i kierunków przemieszczeń w Metropolii. Jego spójność ma bezpośrednie przełożenie na przebieg szlaków migracyjnych, w pewnym stopniu warunkuje też ich długość. Konieczne jest prowadzenie działań na rzecz wzmocnienia spójności obszaru poprzez budowę zarówno głównej (drogi krajowe), jak i lokalnej (drogi wojewódzkie i powiatowe) sieci drogowej.

Część terenów wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego wymaga połączenia z krajowym i europejskim systemem komunikacji drogowej. Jest to ważny do rozwiązania problem, gdyż zgodnie z zapisami WRPO 2014 – 2020 „przyczyni się ono do zmniejszenia różnic wewnątrzregionalnych, silnie zaznaczających się w przestrzeni Wielkopolski. Pozwoli na zmniejszenie skali marginalizacji poszczególnych części regionu oraz grup mieszkańców. Zwiększy atrakcyjność ośrodków miejskich, jako miejsc rozwoju działalności gospodarczej i stworzy warunki dla zwiększenia mobilności mieszkańców. Będzie także mieć wpływ na wzrost konkurencyjności, zwiększenie możliwości inwestowania oraz przyczyni się do tworzenia miejsc pracy. Podniesie także poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz mieszkańców miejscowości, w których zostaną zrealizowane obwodnice i obejścia drogowe.”

Budowa nowych oraz przebudowa lub modernizacja dróg wiążących metropolitalny układ transportowy oraz umożliwiających szybki dojazd do sieci dróg ekspresowych i autostrad jest jedną z pilniejszych potrzeb transportowych w całym obszarze funkcjonalnym. W ostatnich latach z uwagi na intensyfikację ruchu w Metropolii, związaną ze zjawiskiem suburbanizacji, nastąpiło znaczne pogorszenie stanu technicznego dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych (Transport w aglomeracji poznańskiej, 2010). Powyższe szlaki stanowią bardzo często podstawową infrastrukturę drogową wykorzystywaną w codziennych dojazdach do pracy i szkół. Środki finansowe przeznaczone na modernizację szlaków są niewystarczające, priorytetem często są naprawy w celu utrzymania stanu dróg w minimalnym standardzie. Ponadto wciąż znaczny odsetek dróg gminnych i powiatowych posiada cały czas nawierzchnię nieutwardzoną. Jest to zadanie bardzo istotne z uwagi na wzrastające potrzeby mobilności w obszarze funkcjonalnym Poznania. Według badań przeprowadzonych w ramach tworzenia Planu Transportowego Aglomeracji Poznańskiej (2014) w powiecie poznańskim do roku 2025 nastąpi 17% wzrost zapotrzebowania na przewozy. Zdecydowana większość przemieszczeń poza miastem nadal odbywać się będzie przy wykorzystaniu samochodu, dlatego też należy rozwijać sieć drogową na obszarze metropolii, równoległe do rozwoju infrastruktury transportu publicznego.

Transport kolejowy

Istotną rolę z punktu widzenia funkcjonowania transportu zbiorowego i przemieszczeń do pracy i szkół na obszarze Metropolii pełni sieć kolejowa. Stanowi przykład dobrze rozwiniętej sieci transportowej, której centrum jest poznański węzeł kolejowy. Miasto Poznań dzięki stosunkowo dużej liczbie połączeń kolejowych jest jednym z najważniejszych węzłów kolejowych w Polsce. Stacja Poznań Główny zajmuje drugie miejsce pod względem liczby odprawianych pasażerów w kraju (większą liczbę pasażerów obsługuje jedynie dworzec Warszawa Centralna).

Szlaki kolejowe w Poznaniu i jego obszarze funkcjonalnym cechuje duża spójność oraz dobra dostępność. Podstawę układu kolejowego w Metropolii stanowią najważniejsze linie kolejowe, wg polskiej nomenklatury nazywane magistralami kolejowymi. Są to szlaki:

- E20 (wg polskiej klasyfikacji linia nr 3) szlak Kunowice – Terespol, tj. trasa w kierunku Wrześni, Konina, Warszawy oraz Buku, Opalenicy i Berlina;
- E59 (linia nr 351 i nr 271) szlak Świnoujście – Chałupki, tj. trasa w kierunku Rokietnicy, Szamotuł, Szczecina oraz Mosiny, Kościana, Leszna i Wrocławia;
- linie kolejowe nr 352 i 395, które stanowią towarową obwodnicę Poznania.

Następne w hierarchii ważności są linie główne, zwane także pierwszorzędnymi:

- linia kolejowa nr 353, czyli trasa w kierunku Gniezna, Bydgoszczy i Gdańska;
- linia kolejowa nr 272, czyli trasa w kierunku Jarocina i Ostrowa Wielkopolskiego;
- linia kolejowa nr 354, czyli trasa w kierunku Obornik, Piły i Kołobrzegu oraz mniejsze fragmenty linii, głównie łącznice kolejowe.

Uzupełnieniem tego układu są linie drugorzędne, zwane także aglomeracyjnymi:

- linia kolejowa nr 356 ze stacji Poznań Wschód w kierunku Wągrowca;
- linia kolejowa nr 357 ze stacji Luboń w kierunku Wolsztyna.

Poznański węzeł kolejowy skupia szlaki prowadzące w 9 kierunkach. Siedem z nich to linie o znaczeniu krajowym, dwie to linie aglomeracyjne, jednotorowe, niezelektryfikowane. W przeszłości uruchamiano pociągi z Poznania przez Rokietnicę do Pniew, do Osowej Góry przez stację Puszczykówko, z Szamotuł do Międzychodu, z Obornik do Wroniek, z Mieszkowa przez Śrem do Czempinia, ze Skoków do Janowca Wielkopolskiego i ze Sławy do Gniezna. Aktualnie ruch pasażerski jest na tych liniach zawieszony.

Kolej spełnia ważną funkcję w połączeniach regionalnych i w ruchu podmiejskim. Likwidacja niektórych połączeń doprowadziła do obniżenia standardów dostępności kolei dla obsługi Metropolii Poznań, co spowodowało odpływ pasażerów na rzecz komunikacji autobusowej, a przede wszystkim indywidualnej. Komunikacja kolejowa odgrywa zdecydowanie zbyt małą rolę w obsłudze przewozowej obszaru funkcjonalnego Poznania. Przyczyną tego stanu jest mała częstotliwość połączeń kolejowych, niskie prędkości, a także zbyt duże odległości niektórych przystanków do osiedli mieszkaniowych (Transport w aglomeracji poznańskiej, 2010).

Stan techniczny szlaków jest zróżnicowany. Obok zrewitalizowanych w ostatnich latach linii kolejowych nr 3 (w kierunku Warszawy i Berlina), 356 do Wągrowca, 357 w kierunku Wolsztyna oraz 353 w stronę Gniezna część szlaków cechują słabe parametry techniczne. Na tym tle szczególnie niekorzystnie wyróżnia się linia kolejowa 354 w kierunku Piły. Częściowo jednotorowa linia znajduje się w fatalnym stanie technicznym, na niektórych odcinkach linii obowiązują ograniczenia prędkości do 40 km/h. Z uwagi na duże znaczenie linii w ruchu regionalnym i dalekobieżnym należy dążyć do modernizacji wspomnianego szlaku w pierwszej kolejności.

Szczególnie istotnym problemem polskich metropolii (w tym poznańskiej) jest kwestia wykorzystania infrastruktury kolejowej do przewozów pasażerskich na terenie miasta i jego obszaru funkcjonalnego. W rozwiązaniu tej kwestii pomóc ma utworzenie Poznańskiej Kolei Metropolitalnej oraz budowa zintegrowanych centrów przesiadkowych w Poznaniu i gminach Metropolii. **Ważnym przedsięwzięciem jest modernizacja Poznańskiego Węzła Kolejowego w celu zapewnienia jego przepustowości dla nowych kolei metropolitalnej i licznych połączeń regionalnych, krajowych i międzynarodowych.**

Transport rowerowy

Z uwagi na rosnącą kongestię komunikacyjną i wzrastające koszty jakości podróżowania mieszkańców Metropolii jest wysoce niesatysfakcjonująca. Mieszkańcy Metropolii poszukują nowych sposobów przemieszczania się, które zapewnią zaspokojenie z jednej strony potrzeby mobilności, a z drugiej przyczyniają się do zdrowszego trybu życia. Ich efektem, coraz bardziej uświadamianym społecznie jest redukcja emisji szkodliwych substancji do środowiska przyrodniczego, które są pochodną przede wszystkim ruchu samochodowego. Alternatywa dla samochodu przy podróżach na krótsze odległości jest ruch rowerowy. Wzrasta on systematycznie na obszarze Metropolii. W latach 1988 do 2010 liczba podróżujących rowerem wzrosła co najmniej czterokrotnie (Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej, 2011).

Według wyników badań przedstawionych w Planie Transportowym Aglomeracji Poznańskiej (2014) obecnie co 20. podróż w aglomeracji odbywa się przy wykorzystaniu roweru. Przemieszczenia rowerem częściej mają miejsce na obszarze podmiejskim (5,3% wszystkich podróży), z kolei w Poznaniu ruch rowerowy stanowi 4% przemieszczeń. Znaczący odsetek podróży rowerem odbywa się przede wszystkim na odcinkach do 5 km.

Jednostki wchodzące w skład obszaru funkcjonalnego Poznania cechuje bardzo zróżnicowany stan infrastruktury rowerowej. W miarę spójny system dróg rowerowych posiada miasto Poznań i kilka mniejszych miast Metropolii. Średnia gęstość sieci dróg i ścieżek rowerowych w metropolii wynosi 14

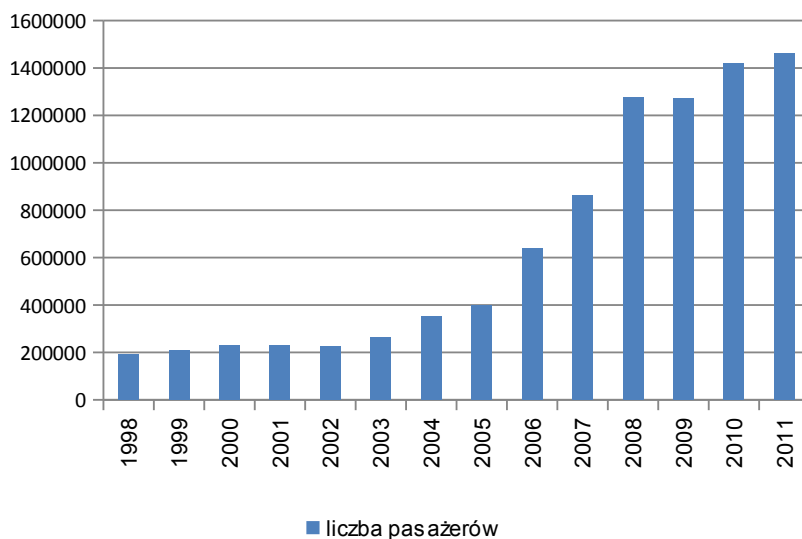
km/100 km², przy czym największa cechuje gminy: Puszczykowo, Poznań i Luboń (powyżej 40 km/100 km²), a najniższa gminy: Kostrzyn, Kleszczewo, Czerwonak i Oborniki (poniżej 3 km/100 km²). Powyższe dane wskazują na konieczność rozbudowy sieci, co powinno przełożyć się na poprawę spójności obszaru i przyczynić do częstszego wykorzystywania roweru jako środka transportu.

Infrastruktura rowerowa przyczynia się, oprócz zwiększenia udziału podróży rowerem w strukturze codziennych przemieszczeń, do rozwoju turystyki rowerowej. Wojewódzkie jednostki administracyjne tworzą mapy i szlaki rowerowe w formie podkładów i śladów GPS. Zarząd Dróg Miejskich wydał przewodnik „Rowerem po Poznaniu” (dostępny na stronie www.zdm.poznan.pl), który stanowi zbiór pomysłów na wyprawy rowerowe po Poznaniu i okolicach. Metropolia obfituje także w imprezy i rajdy rowerowe. Są one organizowane przez samorządy gminne oraz liczne organizacje społeczne, m.in. oddziały PTTK, Akademicki Klub Turystyki Rowerowej „Cyklista”, Towarzystwo Miłośników Gminy Suchy Las, Klub Turystyki Rowerowej „Kiekrz”, Sekcję Rowerzystów Miejskich.

Miejski Obszar Funkcjonalny Poznania posiada dobre potencjalne warunki do rozwoju ruchu rowerowego. Kliny zieleni, dolina Warty i rynny jeziorne umożliwiają rozwój szlaków prowadzących z centrum Poznania do podmiejskich gmin i położonych na ich terenie atrakcji turystycznych. Ruch rowerowy na wskazanym obszarze stale wzrasta, jednak konieczne są dalsze działania na rzecz jego rozwoju, w tym tworzenia spójnego systemu dróg rowerowych, nie tylko w skali gmin ale także całego obszaru funkcjonalnego.

Transport lotniczy

Metropolia Poznań stanowi także jeden z najważniejszych węzłów międzynarodowego transportu lotniczego w Polsce. Główne lotnisko (PL Poznań – Ławica im. H. Wieniawskiego) jest 6. największym portem lotniczym w kraju, obsługującym ponad 1,5 mln pasażerów rocznie. Dzięki inwestycjom prowadzonym w latach 2009 – 2013 (m.in. rozbudowie terminala, płyty postojowej oraz budowie równoległej drogi kołowania) lotnisko jest w stanie obsłużyć 3,5 mln pasażerów rocznie, co powinno zaspokoić potrzeby metropolii na najbliższe lata. Liczba połączeń lotniczych z Ławicy w ostatnich latach jest na podobnym poziomie i wynosi 59 (23 regularne połączenia lotnicze i 36 połączeń czarterowych).

Ryc. 16. Liczba pasażerów korzystających z lotniska Poznań – Ławica w latach 1998 – 2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Portu Lotniczego Poznań - Ławica, 2012.

Dostępność transportowa Poznania

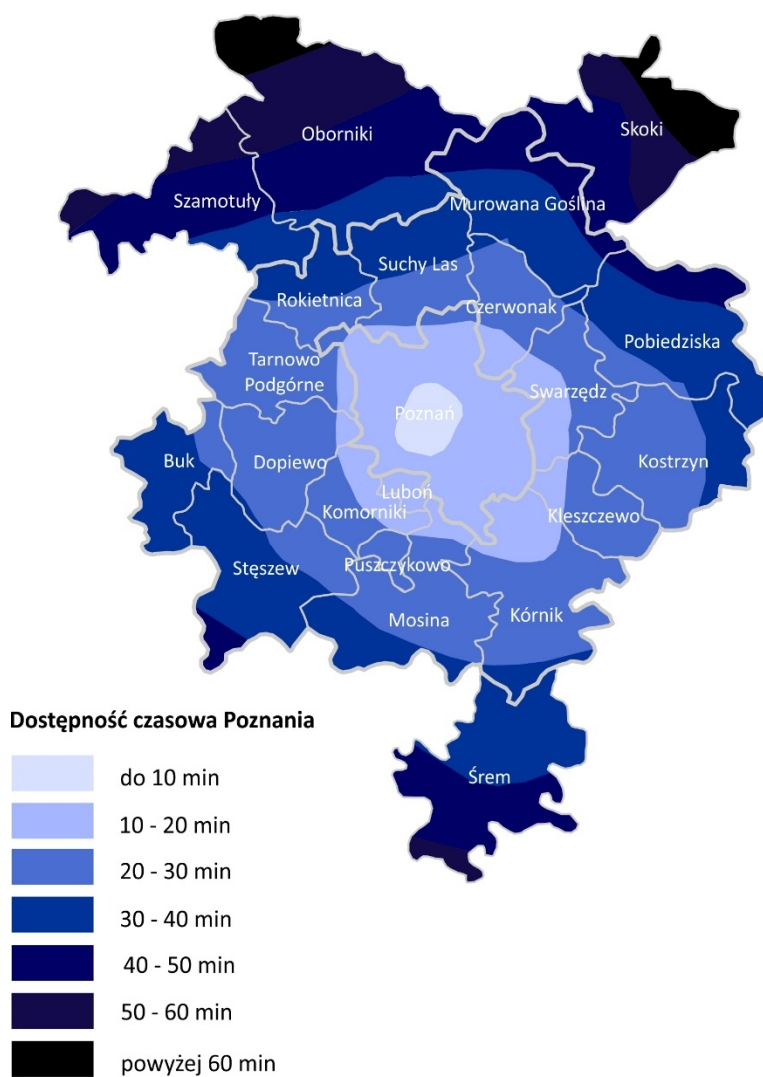
Jakość istniejącego układu transportowego przekłada się bezpośrednio na osiągalność miejsc w całym obszarze funkcjonalnym. Najlepszym jej miernikiem jest dostępność czasowa, gdyż uwzględnia zarówno czynnik geograficzny (odległość), jak i techniczny (jakość sieci transportowej). Szczególnie istotna jest dostępność Poznania – miasta centralnego Metropolii, które stanowi cel codziennych dojazdów do pracy i szkół dla wielu mieszkańców obszaru funkcjonalnego.

Dostępność czasowa Poznania przy wykorzystaniu samochodu okazuje się w przypadku wielu gmin obszaru funkcjonalnego lepsza aniżeli ma to miejsce przy wykorzystaniu komunikacji publicznej. Czas dojazdu do miasta jest najkrótszy z obszaru gmin powiatu poznańskiego i wynosi do 30 minut. Wyjątek stanowią gminy drugiego pierścienia, tj. Murowana Goślina, Pobiedziska i Buk. Co istotne, izochrony odkształcają się równoleżnikowo, na co wpływ ma przebieg autostrady A2. Z uwagi na rozmieszczenie infrastruktury transportowej dostępność gmin zlokalizowanych poza powiatem poznańskim a wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego jest dużo gorsza. Dotyczy to szczególnie gmin Skoki i Oborniki.

Podobne wyniki przynosi analiza dostępności czasowej Poznania przy wykorzystaniu transportu publicznego. Również w tym przypadku gorszą dostępnością cechują się gminy zlokalizowane w większej odległości od Poznania. Co ważne, dostępność Poznania przy wykorzystaniu transportu zbiorowego innego niż kolej jest dużo gorsza, aniżeli ma to miejsce w przypadku analiz

uwzględniających ten środek transportu. Przykładem może być gmina Szamotuły, którą cechuje dużo lepsza dostępność aniżeli położone w podobnej odległości Oborniki, czy Śrem. Wskazuje to zatem na kluczową rolę kolei w kształtowaniu dostępności Poznania w transporcie publicznym.

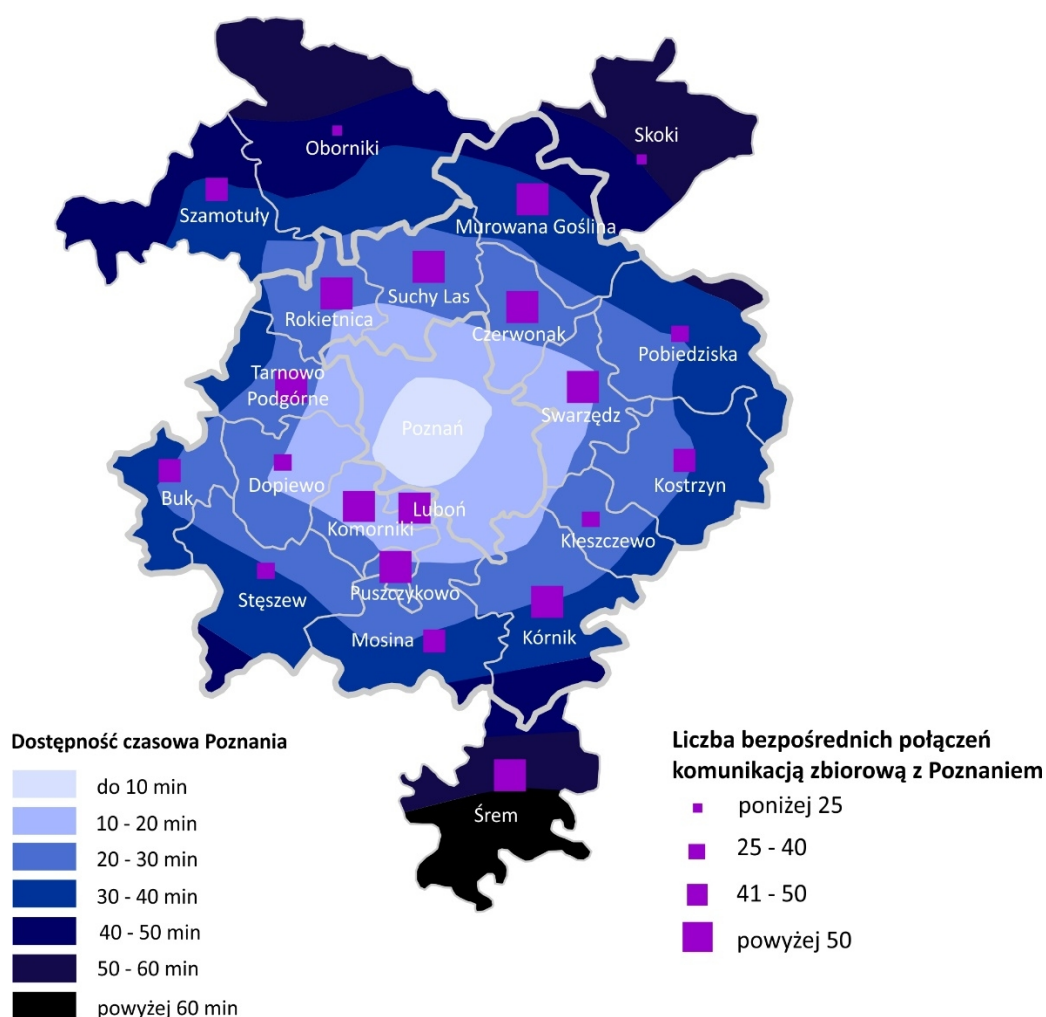
Ryc. 17. Dostępność czasowa Poznania z obszaru Metropolii przy wykorzystaniu samochodu (2013 r.)

Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 18. Dostępność czasowa Poznania z obszaru Metropolii przy wykorzystaniu komunikacji zbiorowej (2013 r.)

Źródło: Opracowanie własne.

Identyfikatorem powiązań Poznania z jednostkami osadniczymi regionu jest również liczba pasażerów i połączeń komunikacyjnych oferowanych w ramach oferty transportu zbiorowego (kolejowego i autobusowego). W przypadku gmin powiatu poznańskiego dominującą rolę w organizacji dojazdów do miasta odgrywa komunikacja miejska (gminna), dla jednostek położonych dalej kluczową funkcję pełni kolej. Z miejscowości zlokalizowanych z dala od sieci kolejowej dojazd do Poznania zapewnia także komunikacja autobusowa. Najwięcej połączeń z Poznaniem (powyżej 50 na dobę) charakteryzuje gminy powiatu poznańskiego: Tarnowo Podgórne, Rokietnicę, Suchy Las, Mirowaną Goślinę, Czerwonak, Swarzędz, Kórnik, Luboń, Komorniki i Puszczykowo oraz Śrem, z kolei najmniejszą liczbę bezpośrednich połączeń z Poznaniem przy wykorzystaniu transportu zbiorowego mają Skoki.

Środki transportu w codziennych dojazdach

Wyniki badań przeprowadzonych przez CBM (2009) oraz Bula (2013), dotyczących wykorzystania poszczególnych środków transportu wskazują, że najwięcej osób przemieszczających się po obszarze Metropolii Poznań wykorzystuje do tego celu komunikację zbiorową i prywatny samochód. Dotyczy to zarówno Poznania, jak i terenów położonych w jego obszarze oddziaływania. W przypadku miasta Poznania dominuje transport zbiorowy (autobusy i tramwaje), z kolei mieszkańcy pozostałych gmin Metropolii w dojazdach do pracy wykorzystują przede wszystkim samochód. Mieszkańcy Poznania częściej wybierają więc transport zbiorowy (ok. 60% przejazdów), pozostała część podróżuje samochodem, pieszo lub rowerem. Mieszkańcy gmin powiatu ziemskiego najczęściej przemieszają się przy wykorzystaniu samochodu – ponad 56% wszystkich podróży. Stosunkowo mały udział w strukturze środków transportu na terenie strefy podmiejskiej ma kolej (8%), autobusy PKS i ze względu na odległości rower (Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla miasta Poznania na lata 2014 – 2025, 2014). Wpływ na ten wynik ma słaby dostęp do komunikacji publicznej w gminach podmiejskich oraz wysoki stopień dezintegracji systemów transportu zbiorowego. Pomimo wdrożenia wspólnego biletu aglomeracyjnego w części gmin metropolii (projekt PEKA), system taryfowy cechuje nadal wysoki stopień dezintegracji (wskazuje się na konieczność rozszerzenia zasięgu oddziaływania biletu aglomeracyjnego zarówno o nowe jednostki gminne jak i kolejnych przewoźników - w tym przede wszystkim kolejowych). Problemem jest także brak harmonizacji rozkładów jazdy oraz niedostateczna liczba zintegrowanych węzłów przesiadkowych, umożliwiających szybką zmianę środka transportu. W wyniku tych niedogodności wiele osób wybiera podróż własnym samochodem. Tylko w trakcie szczytu porannego (w godz. 5:30 - 8:30) do miasta wjeżdża ponad 40 tys. pojazdów (Rychlewski, Bul, 2012).

Największym operatorem transportu w obszarze funkcjonalnym Poznania jest poznańska spółka (w całości należąca do miasta) – Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o.o. (MPK). Oferuje ona przewozy na 20 liniach dziennej komunikacji tramwajowej oraz jednej linii nocnej. Sieć tramwajowa stanowi szkielet sieci komunikacyjnej Poznania ze względu na swe duże możliwości przewozowe oraz dobrą płynność ruchu (dzięki wydzielonym z jezdni torowiskom oraz priorytetom przejazdu na niektórych skrzyżowaniach). Linie autobusowe w zamierzeniu mają stanowić uzupełnienie sieci tramwajowej. Funkcjonują one głównie na obszarach o mniejszej gęstości zabudowy oraz na peryferiach. Przewozy odbywają się na 55 liniach dziennych i 20 nocnych, przy wykorzystaniu wyłącznie taboru niskopodłogowego.

Tab. 8. Wykorzystanie środków transportu w dojazdach do pracy w Metropolii Poznań (2012 r.)

Środek transportu	Mieszkańcy Poznania [%]	Mieszkańcy gmin metropolii [%]	Mieszkańcy metropolii [%]
Autobus miejski / gminny	24,46	12,20	17,75
Tramwaj	30,57	3,27	15,63
Kolej	3,05	5,80	4,56
Autobus PKS	0,17	5,35	3,09
Transport zakładowy	0,89	1,63	1,30
Taksówka	1,62	0,14	0,89
Bus prywatnego przewoźnika	0,17	2,08	1,14
Samochód (jako kierowca)	17,08	41,36	30,37
Samochód jako pasażer	8,63	15,17	12,21
Motocykl	0,17	1,93	1,14
Rower	4,67	3,57	4,07
Pieszko	8,45	7,44	7,89

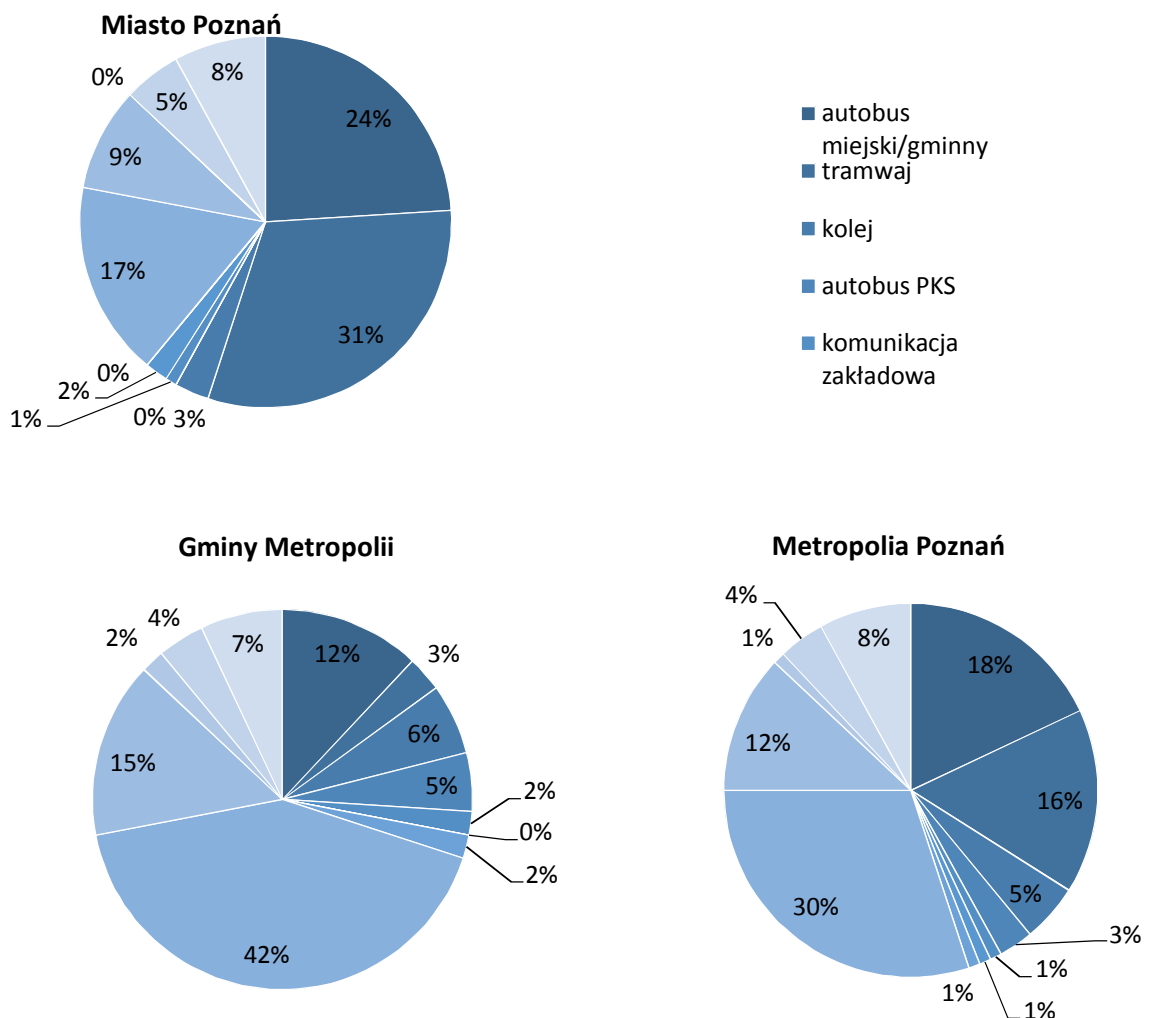
Źródło: Migracje wahadłowe mieszkańców aglomeracji poznańskiej w okresie intensywnej suburbanizacji (Bul, 2013).

Na obszarze gmin Metropolii funkcjonuje 59 stałych linii autobusowych transportu zbiorowego o charakterze gminnym i międzygminnym, których organizatorem są samorządy gminne. Dodatkowo Zarząd Transportu Miejskiego w Poznaniu uruchamia 20 linii autobusowych międzygminnych, które kursują po obszarze powiatu poznańskiego (Gadziński, 2012). Uwzględniając różne możliwości przemieszczania się na terenie metropolii, podróż tramwajem wybiera codziennie około 150 tys. osób, autobusem ponad 160 tys. osób (w tym 125 tys. w ramach oferty MPK), natomiast koleją średnio około 45 tys. osób (Kaczmarek, Bul, 2012). W mieście kumulują się zarówno potoki wynikające z ruchu komunikacyjnego wewnątrz miasta, jak i ruchu, który jest wynikiem dojazdów do Poznania z obszaru metropolii.

Kluczowym dokumentem regulującym funkcjonowanie i rozwój transportu w Metropolii Poznań jest Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla miasta Poznania na lata 2014 – 2025, przyjęty przez Radę Miasta Poznania w drodze uchwały 18 marca 2014 r. Celem dokumentu zwanego potocznie Planem Transportowym jest „takie planowanie publicznego transportu zbiorowego w Poznaniu oraz w gminach powiatu poznańskiego, aby zapewnić zrównoważony rozwój transportu w aglomeracji dla osiągnięcia celów zarówno ekologicznych jak i społecznych oraz

gospodarczych.” Realizacja zapisów zawartych w planie ma przyczynić się m.in. do ograniczenia emisji zanieczyszczeń wynikających z procesów transportowych, zmniejszenia emisji hałasu i ochronę obiektów cennych przyrodniczo. Poprawie powinien ulec dostęp do publicznego transportu zbiorowego, i jego jakość. Wdrożenie planu powinno się przyczynić także do zmniejszenia kosztów funkcjonowania transportu oraz zwiększenia atrakcyjności terenów dzięki poprawie ich dostępności. W dokumencie postuluje się potrzebę wprowadzenia zmian organizacyjnych na rynku przewozów oraz podniesienie standardu usług przewozowych. Wskazuje się także na potrzebę integracji systemów transportowych (m.in. potrzebę budowy punktów przesiadkowych i spójnego systemu taryfowego (karta PEKA) i konieczność poprawy systemu informacji dla pasażera. Plan precyzuje także kierunki rozwoju transportu zbiorowego (nowe linie i połączenia).

Ryc. 19. Wykorzystanie środków transportu w dojazdach do pracy w Metropolii Poznań (2013 r.).

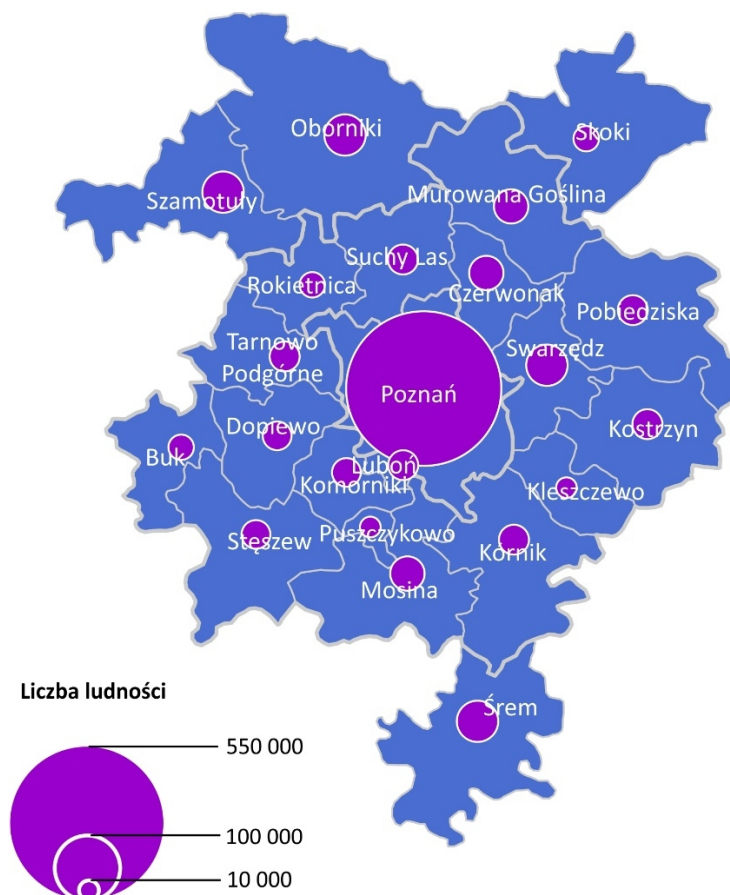
Źródło: Migracje wahadłowe mieszkańców aglomeracji poznańskiej w okresie intensywnej suburbanizacji (Bul, 2013).

Realizacja zapisów planu transportowego wynika z potrzeby poprawy funkcjonowania transportu publicznego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania. Podróżowanie po nim staje się coraz trudniejsze, głównie z uwagi na coraz większe zatłoczenie komunikacyjne. Jedynym rozwiązaniem tego problemu wydaje się być doprowadzenie do zwiększenia udziału transportu zbiorowego w realizacji codziennych podróży mieszkańców Metropolii.

3.4. Ludność i usługi społeczne

Rozmieszczenie, redystrybucja, dynamika i struktura ludności stanowi istotne uwarunkowanie rozwoju każdego obszaru funkcjonalnego. W przypadku Metropolii Poznań procesy demograficzne, z uwagi na ich tempo, szczególnie w ostatnich 10 latach, są ważnym czynnikiem zmian społeczno-gospodarczych. Procesy te należy mieć na uwadze w planowaniu strategicznym i przestrzennym rozwoju całej Metropolii. Sytuacja demograficzna szczególnie wpływa na zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie usług społecznych. Dobrze rozwinięta sieć placówek usługowych dostosowana do aktualnych i przyszłych trendów demograficznych, wpływa na stopień zadowolenia z miejsca zamieszkania, a dogodny dostęp do usług społecznych warunkuje wysoki poziom życia. Usługi społeczne poddane charakterystyce obejmują: wychowanie i edukację, szkolnictwo wyższe, ochronę zdrowia, pomoc i opiekę społeczną, kulturę i turystykę.

Ryc. 20. Liczba ludności w gminach Metropolii Poznań (2013 r.)

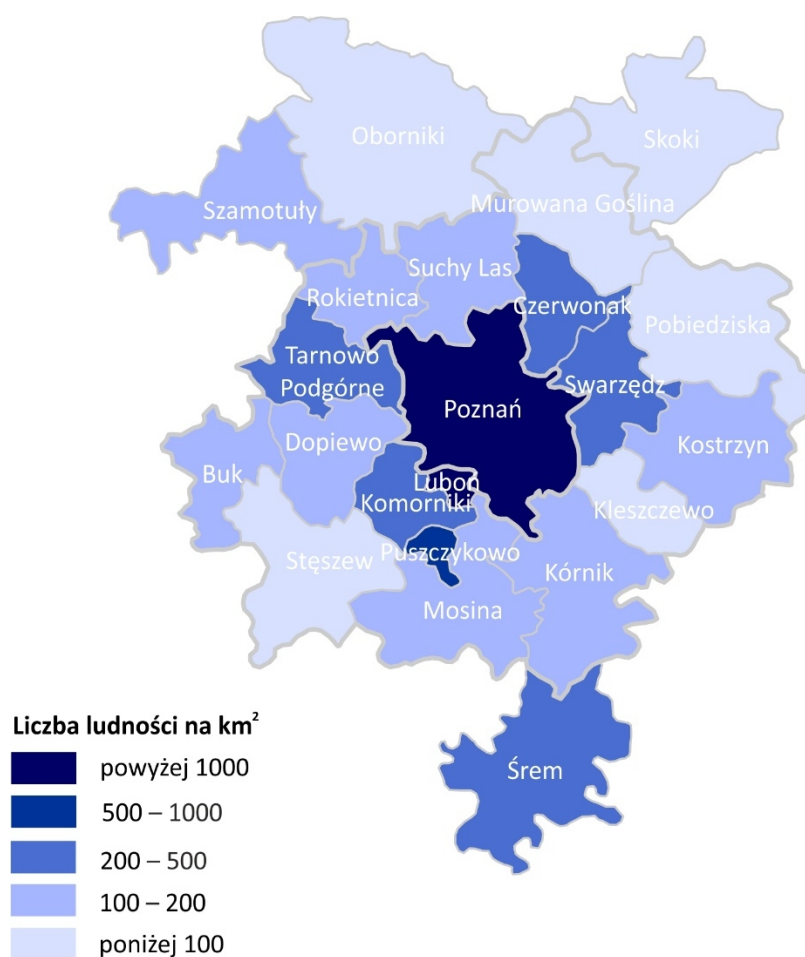
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Rozmieszczenie i dynamika ludności

Miejski Obszar Funkcjonalny Poznania zamieszkiwany jest przez 1 014 194 osoby (2013 r.). Mieszkańcy Metropolii Poznań stanowią 2,6% ludności kraju i 29% ludności województwa wielkopolskiego.

Większość ludności tego obszaru (54%) koncentruje się w Poznaniu. Średnia gęstość zaludnienia w Metropolii Poznań wynosi 376 os./km². Jest ona silnie zróżnicowana, najwyższa w gminie miejskiej Luboń – 2271 os./km² a najniższa w gminie miejsko-wiejskiej Skoki - 47 os./km².

Ryc. 21. Gęstość zaludnienia w gminach Metropolii Poznań (2013 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Tab. 9. Rozmieszczenie i dynamika zmian zaludnienia w Metropolii Poznań w latach 2002 – 2013

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba ludności		Gęstość zaludnienia w os./km ² (2013)	Dynamika w % (2002 – 2013)
		2002	2013		
1	Poznań	577117	548028	2092	-5,0
2	Buk	11768	12348	136	4,9
3	Czerwonak	22115	26750	324	21,0
4	Dopiewo	11302	21489	199	90,1
5	Kleszczewo	5017	6951	93	38,5
6	Komorniki	12471	23210	349	86,1
7	Kostrzyn	15159	17465	113	15,2
8	Kórnik	15625	23075	124	47,7
9	Luboń	24 934	30676	2271	23,0
10	Mosina	24 042	29824	174	24,0
11	Murowana Goślina	15 273	16663	97	9,1
12	Oborniki	31 175	33454	98	7,3
13	Pobiedziska	15 427	18814	99	22,0
14	Puszczykowo	9036	9819	599	8,7
15	Rokietnica	8045	14565	184	81,0
16	Skoki	8514	9283	47	9,0
17	Stęszew	13 559	14791	85	9,1
18	Suchy Las	11 155	15971	138	43,2
19	Swarzędz	37 658	46530	457	23,6
20	Szamotuły	28 361	29656	169	4,6
21	Śrem	39 484	41378	201	4,8
22	Tarnowo Podgórne	16 794	23454	231	39,7
23	Metropolia Poznań	954 031	1 014 194	376	6,3

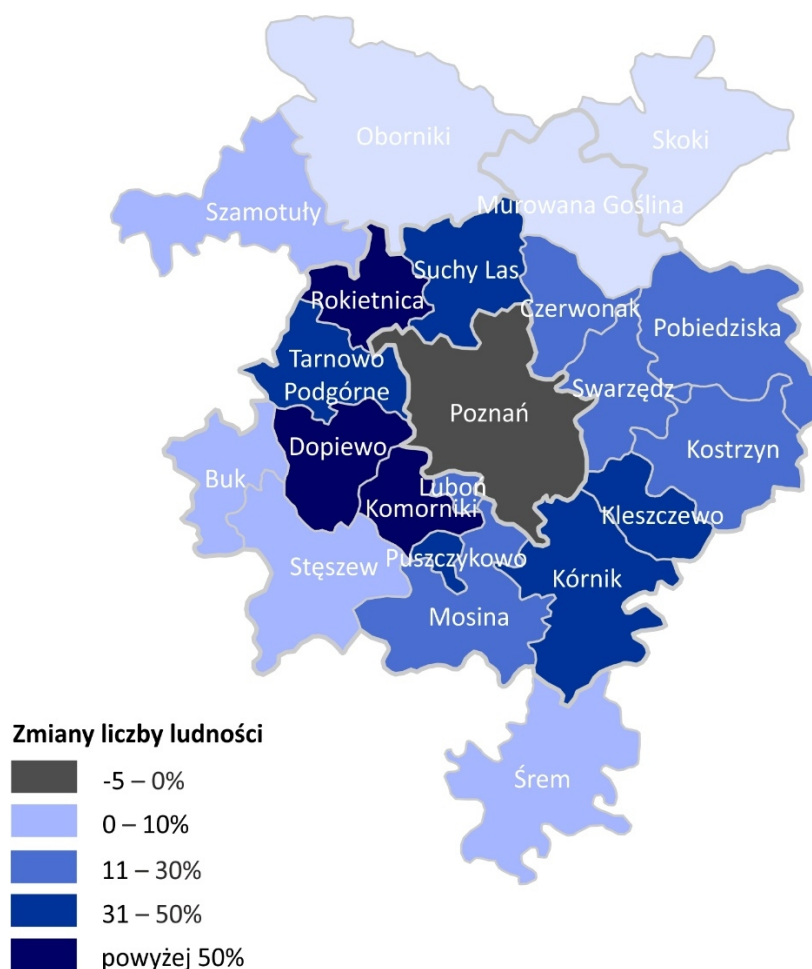
Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych GUS, 2013.

Dzięki dynamice rozwoju gospodarczego i społecznego, Metropolia Poznań notuje stały wzrost liczby mieszkańców, jednocześnie znaczną ich redystrybucję. Od lat 90. XX w. obserwuje się systematyczny spadek liczby mieszkańców Poznania, przy eksplozywnym wzroście zaludnienia w pozostałych gminach Metropolii Poznań. W latach 2002 – 2013 liczba mieszkańców metropolii wzrosła o 6,3%, a dynamika przyrostu zaludnienia była wyższa od średniej dla województwa wielkopolskiego o 3 pkt. %. Poznań – miasto centralne obszaru funkcjonalnego, w latach 2002 – 2013 cechował ujemny przyrost zaludnienia (–5%). W okresie tym w śródmieściu Poznania ubyło tyle mieszkańców, ile przybyło w dwóch gminach podmiejskich: Dopiewo i Komorniki. Do najbardziej wyludniających się dzielnic należą: Stare Miasto, Łazarz i Wilda, gdzie ubytki w ciągu dwóch dekad przekraczają 10% populacji (Aglomeracja Poznańska. Obraz demograficzny, 2012).

Ubytkowi ludności w Poznaniu towarzyszył znaczny przyrost liczby ludności w gminach Metropolii. Największy wzrost liczby ludności w latach 2002 – 2013 odnotowały gminy, które bezpośrednio sąsiadują z Poznaniem: Dopiewo (90,1%), Komorniki (86,1%) i Rokietnica (81%), najmniejszy w gminie Szamotuły (4,6%) i Śrem (4,8%).

Ryc. 22. Dynamika zmian zaludnienia w Metropolii Poznań w latach 2002 – 2013

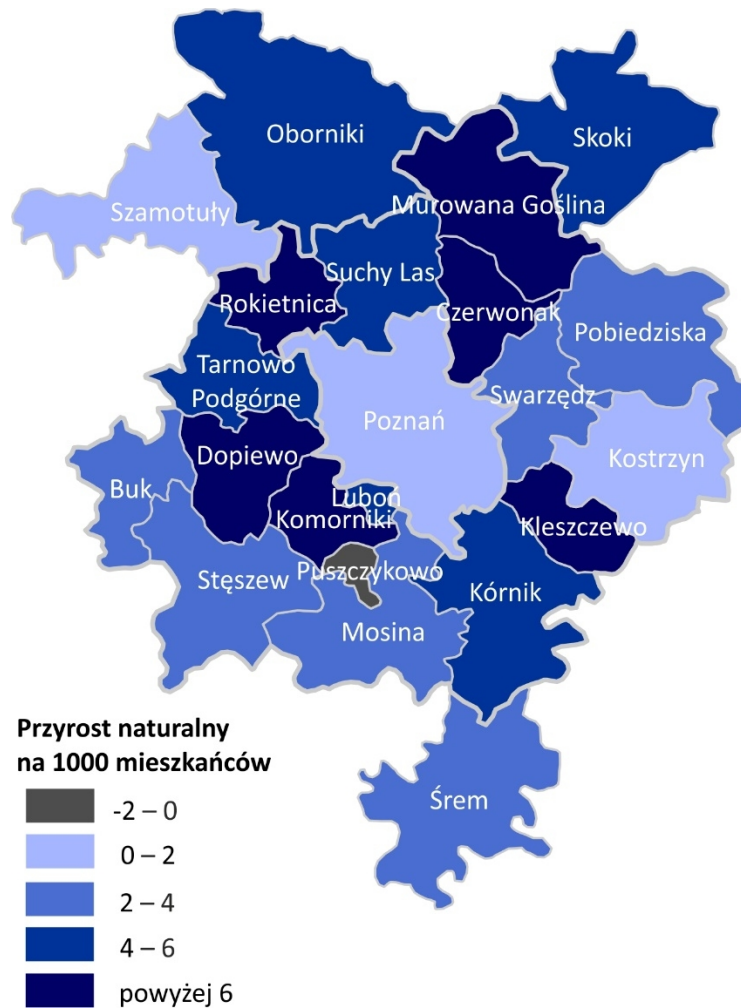

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Ruch naturalny i migracje

Przyrost rzeczywisty ludności jest sumą przyrostu naturalnego i salda migracji. Poziom urodzeń na 1000 mieszkańców w 2013 roku w Metropolii Poznań jest w skali kraju umiarkowanie niski i przestrzennie zróżnicowany między Poznaniem a strefą podmiejską. Najwyższą wartość wskaźnik urodzeń w 2013 roku przyjął w gminach wiejskich: Kleszczewo (15,5‰), Komorniki (15,2‰), Dopiewo (13,5‰), Rokietnica (12,4‰), najniższą w gminie miejskiej Puszczykowo (8,5‰). W Poznaniu wskaźnik urodzeń wyniósł 10,3‰, przy średniej dla całej metropolii 10,9‰. Wskaźnik zgonów na 1000 mieszkańców przyjął w 2013 roku wartość 9,1‰ i był niższy o 0,2‰ od średniej dla województwa wielkopolskiego. Najwyższe wartości współczynników zgonów cechują gminy demograficznie starzejące się: Poznań (10,5‰), Skoki 9,9‰ i Puszczykowo (9,4‰) i najniższe – gminy młode demograficznie: Komorniki (5,0‰) i Rokietnica (5,8‰).

Ryc. 23. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Metropolii Poznań (2013 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Tab. 10. Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w Metropolii Poznań (2013 r.)

Lp.	Jednostka terytorialna	Urodzenia		Zgony		Przyrost naturalny	
		ogółem	w ‰	ogółem	w ‰	ogółem	w ‰
1	Poznań	5671	10,3	5772	10,5	-101	-0,2
2	Buk	131	10,6	100	8,1	31	2,5
3	Czerwonak	298	11,1	178	6,7	120	4,5
4	Dopiewo	291	13,5	130	6,0	161	7,5
5	Kleszczewo	108	15,5	54	7,8	54	7,8
6	Komorniki	353	15,2	116	5,0	237	10,2
7	Kostrzyn	171	9,8	148	8,5	23	1,3
8	Kórnik	313	13,6	168	7,3	145	6,3
9	Luboń	357	11,6	240	7,8	117	3,8
10	Mosina	314	10,5	239	8,0	75	2,5
11	Murowana Goślina	183	11,0	114	6,8	69	4,1
12	Oborniki	363	10,9	282	8,4	81	2,4
13	Pobiedziska	202	10,7	147	7,8	55	2,9
14	Puszczykowo	83	8,5	92	9,4	-9	-0,9
15	Rokietnica	180	12,4	84	5,8	96	6,6
16	Skoki	113	12,2	92	9,9	21	2,3
17	Stęszew	152	10,3	121	8,2	31	2,1
18	Suchy Las	181	11,3	94	5,9	87	5,4
19	Swarzędz	551	11,8	329	7,1	222	4,8
20	Szamotuły	325	11,0	257	8,7	68	2,3
21	Śrem	446	10,8	368	8,9	78	1,9
22	Tarnowo Podgórne	261	11,1	139	5,9	122	5,2
23	Metropolia Poznań	11 047	10,9	9264	9,1	1783	1,8

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Przyrost naturalny w większości jednostek administracyjnych na obszarze Metropolii Poznań jest dodatni. Jedynie w Puszczykowie oraz w Poznaniu w 2013 roku przyjął wartość ujemną (kolejno -0,9‰ i -0,2‰). Relatywnie wysoki przyrost naturalny charakteryzuje gminy: Komorniki, Rokietnica, Dopiewo. Niekorzystne warunki demograficzne cechują głównie miasto Puszczykowo i Miasto Poznań. Na tle województwa wielkopolskiego, w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania wskaźniki ruchu naturalnego kształtują się powyżej średniej, co należy uznać za sytuację korzystną.

Niekorzystny wpływ na ruch naturalny ma utrzymująca się od kilkunastu lat bardzo niska dzietność kobiet (w Poznaniu – 1,2 czyli jedna z najniższych w Europie). Poprawiające się warunki życia wbrew pozorom nie wpływają na zmiany modelu rodziny. Należy więc tworzyć zachęty dla rodzin z dziećmi, które pomogą im w wychowaniu dzieci, wykształceniu i utrzymaniu w dobrym zdrowiu. Rozwój demograficzny całego obszaru Metropolii Poznań uzależniony jest zatem w dużym stopniu od napływu mieszkańców spoza jej granic, w tym pozostawania w mieście absolwentów poznańskich szkół wyższych.

W 2013 roku w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania zameldowało się ogółem 18 292 osób, a wymeldowało się 14 779 osób. Współczynnik napływu wędrownego w Metropolii Poznań wyniósł 18‰. Najwyższy charakteryzował w 2013 roku gminę Dopiewo (53,9‰), Komorniki (53,3‰), Rokietnica (47,9‰), Kleszczewo (46,2‰), a więc gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie z miastem Poznaniem oraz gminy wiejskie. Współczynnik odpływu wędrownego był najwyższy w Swarzędzu (20,5‰), Murowanej Goślinie (17,5‰), Suchym Lesie (16,1‰) i Poznaniu (15,4‰).

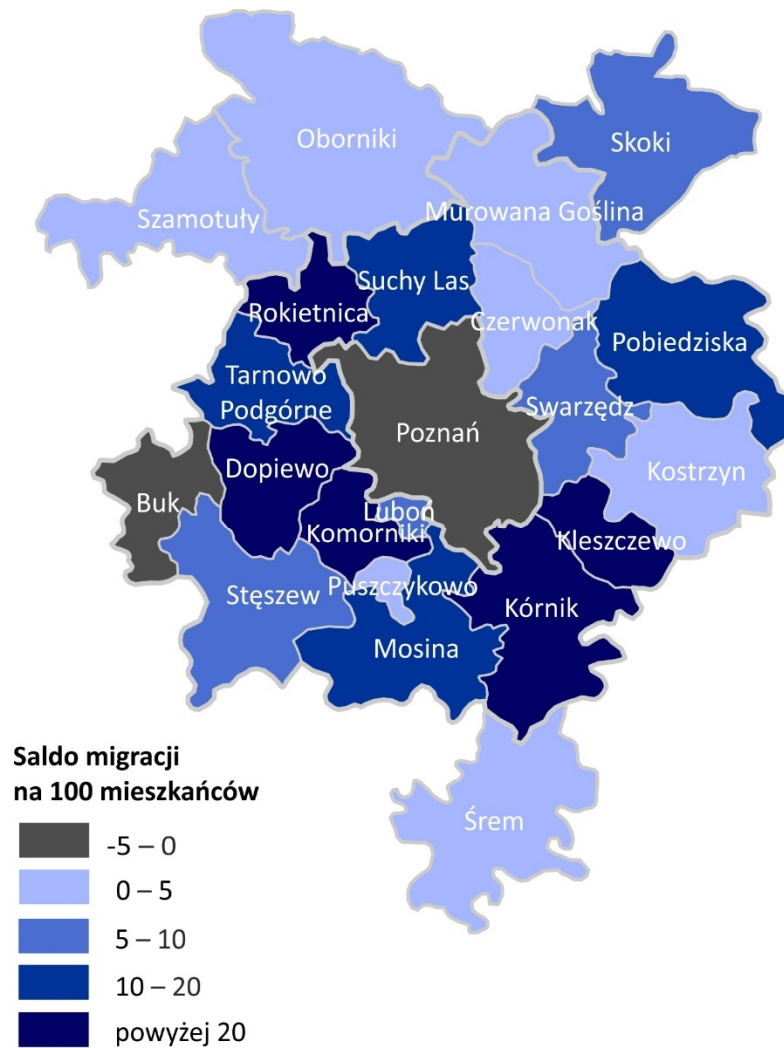
W 2013 roku saldo migracji przyjęło wartości dodatnie dla wszystkich gmin Metropolii Poznań za wyjątkiem miasta Poznania. W Poznaniu współczynnik salda migracji wyniósł -4,7‰. Najwyższy poziom tego współczynnika wystąpił w gminie Dopiewo (43,6‰) i Komorniki (41,5‰) i Rokietnica (38‰), najniższy z kolei w gminie Murowana Goślina (-2,1‰), Buk (-0,8‰) i Śrem (-0,6‰).

Mieszkańców Metropolii Poznań charakteryzuje duża ruchliwość w zakresie zmiany miejsca zamieszkania. Migracje nie zachodzą jednak tylko jednokierunkowo, z Poznania do gmin sąsiednich, ale również pomiędzy gminami Metropolii. Świadczyć o tym mogą wysokie wskaźniki odpływu wędrownego w Swarzędzu czy Suchym Lesie, choć saldo migracji jest w obu gminach dodatnie.

Tab. 11. Migracje na obszarze Metropolii Poznań (2013 r.)

Lp.	Jednostka terytorialna	Zameldowania		Wymeldowania		Saldo	
		ogółem	w ‰	ogółem	w ‰	ogółem	w ‰
1	Poznań	5867	10,7	8445	15,4	-2578	-4,7
2	Buk	146	11,8	156	12,6	-10	-0,8
3	Czerwonak	507	19,0	369	13,8	138	5,2
4	Dopiewo	1159	53,9	222	10,3	937	43,6
5	Kleszczewo	321	46,2	66	9,5	255	36,7
6	Komorniki	1236	53,3	273	11,8	963	41,5
7	Kostrzyn	378	21,6	204	11,7	174	10,0
8	Kórnik	974	42,2	291	12,6	683	29,6
9	Luboń	641	20,9	448	14,6	193	6,3
10	Mosina	914	30,6	313	10,5	601	20,2
11	Murowana Goślina	257	15,4	292	17,5	-35	-2,1
12	Oborniki	465	13,9	417	12,5	48	1,4
13	Pobiedziska	455	24,2	271	14,4	184	9,8
14	Puszczykowo	179	18,2	123	12,5	56	5,7
15	Rokietnica	698	47,9	144	9,9	554	38,0
16	Skoki	150	16,2	125	13,5	25	2,7
17	Stęszew	240	16,2	204	13,8	36	2,4
18	Suchy Las	533	33,4	257	16,1	276	17,3
19	Swarzędz	1398	30,0	952	20,5	446	9,6
20	Szamotuły	426	14,4	409	13,8	17	0,6
21	Śrem	545	13,2	569	13,8	-24	-0,6
22	Tarnowo Podgórne	803	34,2	229	9,8	574	24,5
23	Metropolia Poznań	18292	18,0	14779	14,6	3513	3,5

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Ryc. 24. Saldo migracji w Metropolii Poznań (2013 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

W strefie podmiejskiej miasta Poznania, szczególnie w ostatnich 10 latach dochodzi do intensywnej suburbanizacji. Obszary podmiejskie stanowiły w ostatnich latach główny cel migracji rezydencjalnych mieszkańców Poznania, co od kilku lat przejawia się w ujemnym saldzie migracji tego miasta. Obszar funkcjonalny Poznania jest atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pracy, który sukcesywnie przyciąga nowych mieszkańców. Z kolei Miasto Poznań jest miejscem nauki dla tysięcy studentów, którzy po ukończeniu studiów, często pozostają w Poznaniu, podejmują tu pracę i zakładają rodziny.

Struktura demograficzna

Struktura ludności według płci i wieku miasta Poznania i gmin obszaru funkcjonalnego, posiada cechy charakterystyczne dla społeczeństwa polskiego. Na obszarze Metropolii Poznań przeważają kobiety. Wskaźnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) jest najwyższy w Poznaniu – 115. Tak wysoki wskaźnik feminizacji jest charakterystyczny dla większości dużych miast, ponieważ są one atrakcyjnym rynkiem pracy dla kobiet, głównie dzięki rozwiniętym sektorom usługowym – służby zdrowia, edukacji, administracji i handlu.

W grupie dzieci i młodzieży występuje nadwyżka mężczyzn nad kobietami, liczba kobiet i mężczyzn zrównuje się ok. 50 roku życia, natomiast w starszych grupach wiekowych występuje nadwyżka kobiet nad mężczyznami, co jest spowodowane m. in. wyższą śmiertelnością mężczyzn niż kobiet. Udział chłopców w wieku 0 – 4 lat wynosi 7% populacji metropolii a dziewczynek 5,8%. W przypadku ludności starszej sytuacja jest odwrotna. Przykładowo udział ludności powyżej 70 roku życia w Poznaniu wynosi 8,5% (mężczyźni) i 13,6% (kobiety), natomiast w gminach otaczających Poznań wartości te wynoszą kolejno: 5,1% (mężczyźni) i 8,5% (kobiety).

Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) na obszarze Metropolii Poznań wynosi 28 i najwyższy jest w Poznaniu (34 w 2013 r.). Od kilku lat wskaźnik obciążenia demograficznego wzrasta, co odzwierciedla proces starzenia się społeczeństwa. Dynamiczne starzenie się społeczeństwa, szczególnie w Poznaniu, powoduje wzrost zapotrzebowania na usługi zdrowotne, w tym geriatryczne. Niekorzystną perspektywę rozwoju demograficznego w Poznaniu może poprawić wzrost liczby urodzeń oraz odwrócenie negatywnego trendu wysokiego odpływu ludności.

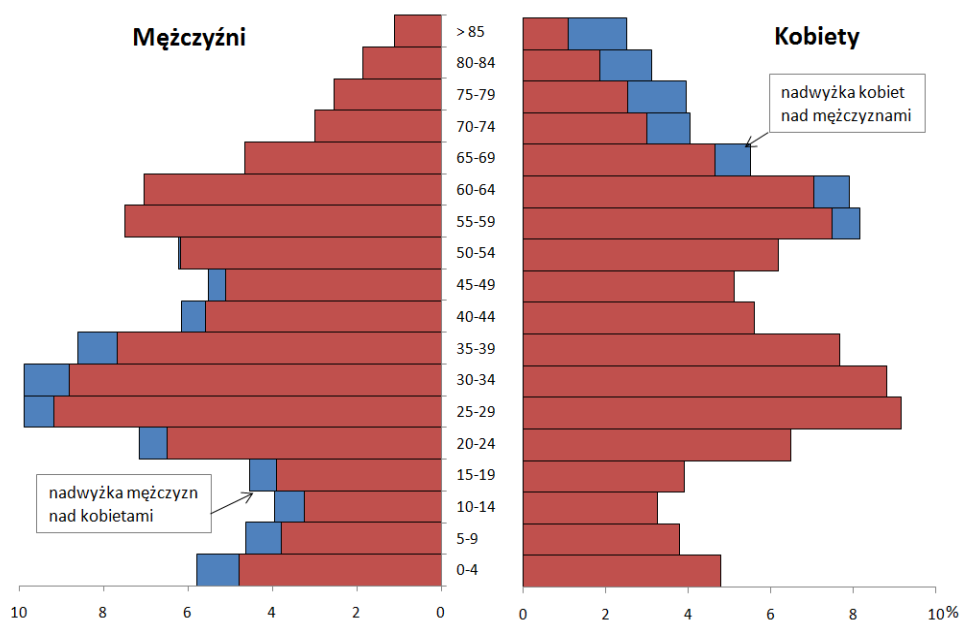
W gminach Metropolii Poznań udział osób w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem kształtuje się na podobnym poziomie i waha się pomiędzy 63,5% (Puszczykowo, Suchy Las) a 68,9% (Murowana Goślina). W Poznaniu wskaźnik ten wynosi 64% i jest niższy od średniej dla Metropolii Poznań o 9%.

Gminy otaczające miasto Poznań, charakteryzuje silniejsza juvenilność (udział dzieci i młodzieży) niż w Poznaniu. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (0 – 17 lat) przyjmuje najwyższe wartości w gminach Kleszczewo (25,3%), Dopiewo (25,1%) i Komorniki (24,8%). W Poznaniu udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi 15,4% i jest najniższy w grupie jednostek administracyjnych POM. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym przyjmuje najniższe wartości w gminach Komorniki (10,5%), Dopiewo (10,7%) i Kleszczewo (10,9%). Średnia dla Metropolii Poznań wynosi 18%. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w obszarze funkcjonalnym jest najwyższy w Poznaniu (21,3%).

Tab. 12. Stan i struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Metropolii Poznań (2013 r.)

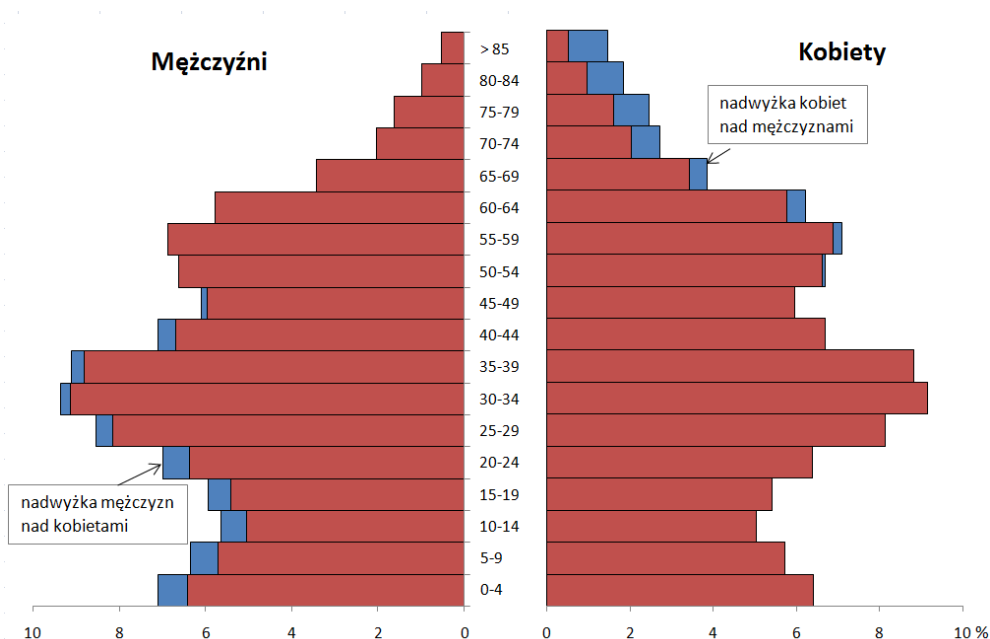
Lp.	Jednostka terytorialna	Ludność w wieku przedprodukcyjnym		Ludność w wieku produkcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym	
		ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%
1	Poznań	84968	15,5	346120	63,2	116940	21,3
2	Pozostałe gminy Metropolii Poznań	99636	21,4	300444	64,5	66086	14,2
3	Metropolia Poznań	184604	18,2	646564	63,8	183026	18,0
4	Województwo wielkopolskie	669381	19,3	2206381	63,6	591254	17,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

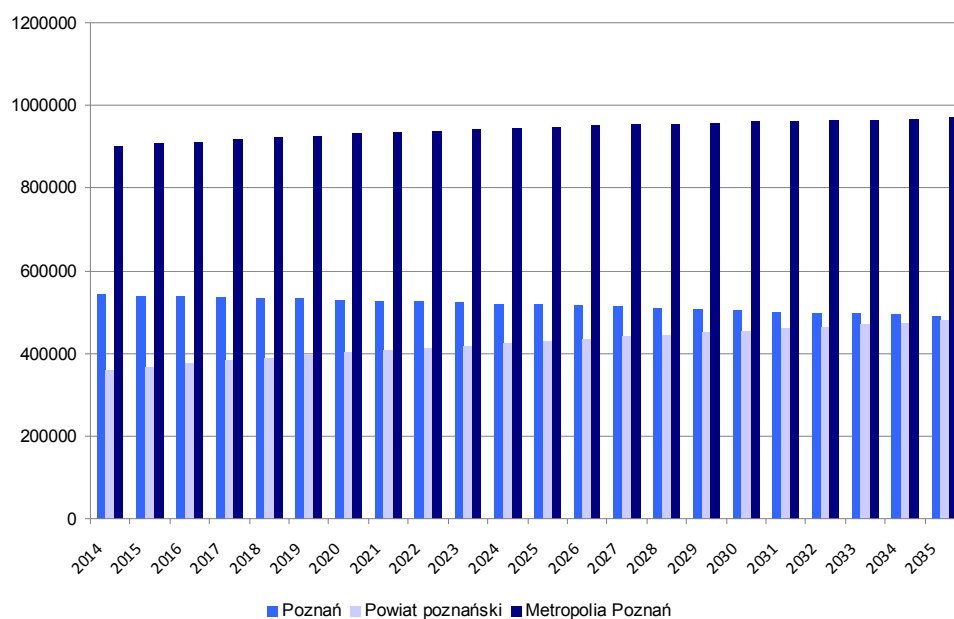
Ryc. 25. Struktura ludności wg płci i wieku w Poznaniu (2013 r.).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Ryc. 26. Struktura ludności wg płci i wieku w pozostałych gminach Metropolii Poznań (2013 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Ryc. 27. Prognoza zmian zaludnienia w Metropolii Poznań (obszar Poznania i powiatu poznańskiego) do 2035 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prognozy GUS.

Prognozowanie liczby ludności stanowi podstawę dla planowania przyszłego rozwoju Metropolii Poznań. Prognoza demograficzna opracowana przez GUS przewiduje dalszy ubytek liczby ludności w mieście Poznaniu, jednakże liczba ludności do 2035 r. na całym obszarze Metropolii Poznań będzie nadal wzrastać. Utrzymanie się obecnych tendencji demograficznych, zwłaszcza dużej skali emigracji z Poznania do gmin podmiejskich, spowoduje, że już za ok. 20 lat proporcje liczby ludności między Poznaniem a jego strefą podmiejską zostaną wyrównane.

Usługi społeczne – edukacja

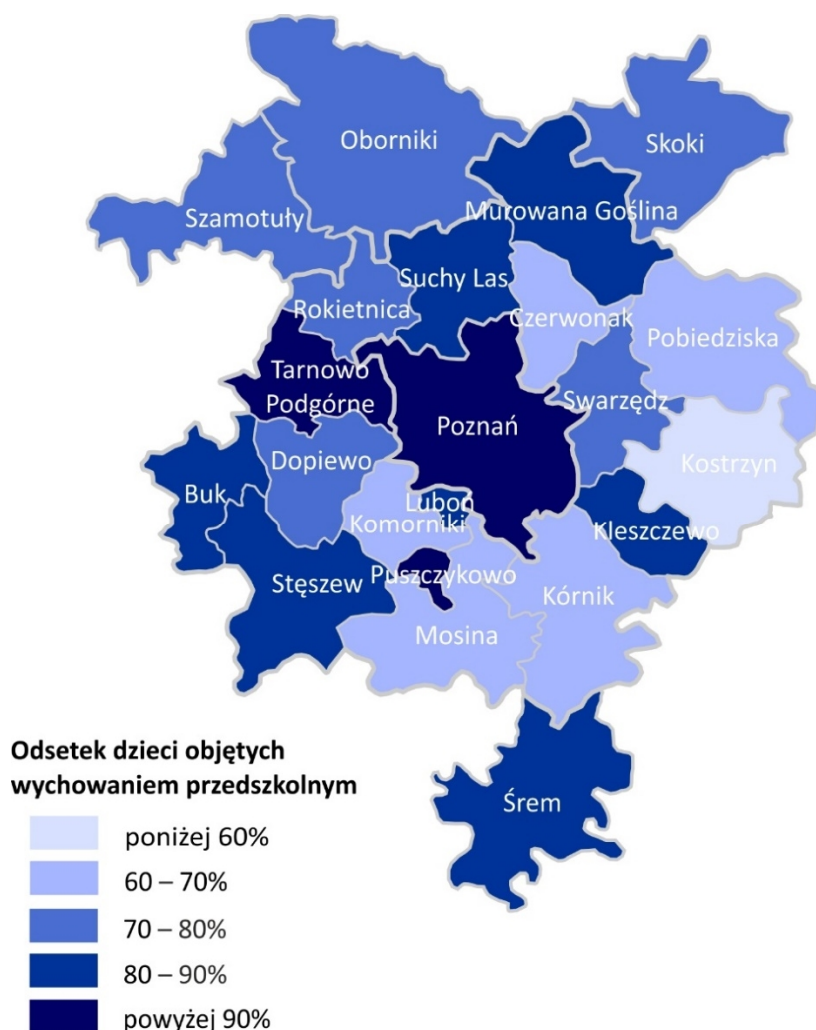
Edukację, oświatę i wychowanie przedszkolne należy zaliczyć do jednego z najważniejszych sektorów usług społecznych, za które odpowiada samorząd lokalny. Zapewnienie możliwości wychowania przedszkolnego, a następnie edukacji na wysokim poziomie, wpływa na kształtowanie kapitału społecznego.

Na obszarze Metropolii Poznań zlokalizowanych jest ogółem 390 placówek wychowania przedszkolnego, do których uczęszcza 37 202 dzieci (GUS, 2013). Do placówek zlokalizowanych w Poznaniu uczęszcza 17 037 dzieci, co stanowi 46% dzieci w przedszkolach na obszarze Metropolii Poznań. Największa liczba dzieci na 1 placówkę wychowania przedszkolnego charakteryzuje gminy: Śrem (152 dzieci), Stęszew (151 dzieci), Skoki (117 dzieci), najniższa liczba dzieci na 1 placówkę wychowania przedszkolnego charakteryzuje gminy: Mosina (67 dzieci), Dopiewo (70 dzieci), Puszczykowo i Murowana Goślina (po 73 dzieci).

Tab. 13. Wychowanie przedszkolne w Metropolii Poznań w 2013 r.

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba przedszkoli	Liczba dzieci	Liczba dzieci na 1 przedszkole	% dzieci uczęszczających do przedszkola
1	Poznań	214	17 037	80	95,2
2	Pozostałe gminy Metropolii Poznań	176	20 165	115	79,3
3	Metropolia Poznań	390	37 202	95	80,0
4	Województwo wielkopolskie	1086	125 149	115	77,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Ryc. 28. Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Metropolii Poznań (2013 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3 – 5 lat) na obszarze Metropolii Poznań przyjmuje zróżnicowane wartości. W Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania wskaźnik ten wynosi 80,0% i jest wyższy od średniej dla województwa wielkopolskiego. Największy udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym charakteryzuje miasto Poznań (95,2%) oraz gminę Tarnowo Podgórne (93,1%). Najniższy odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat uczęszczających do przedszkola charakteryzuje gminy: Kostrzyn (52%), Czerwonak (60,6%) oraz gminę Mosina (65,3%).

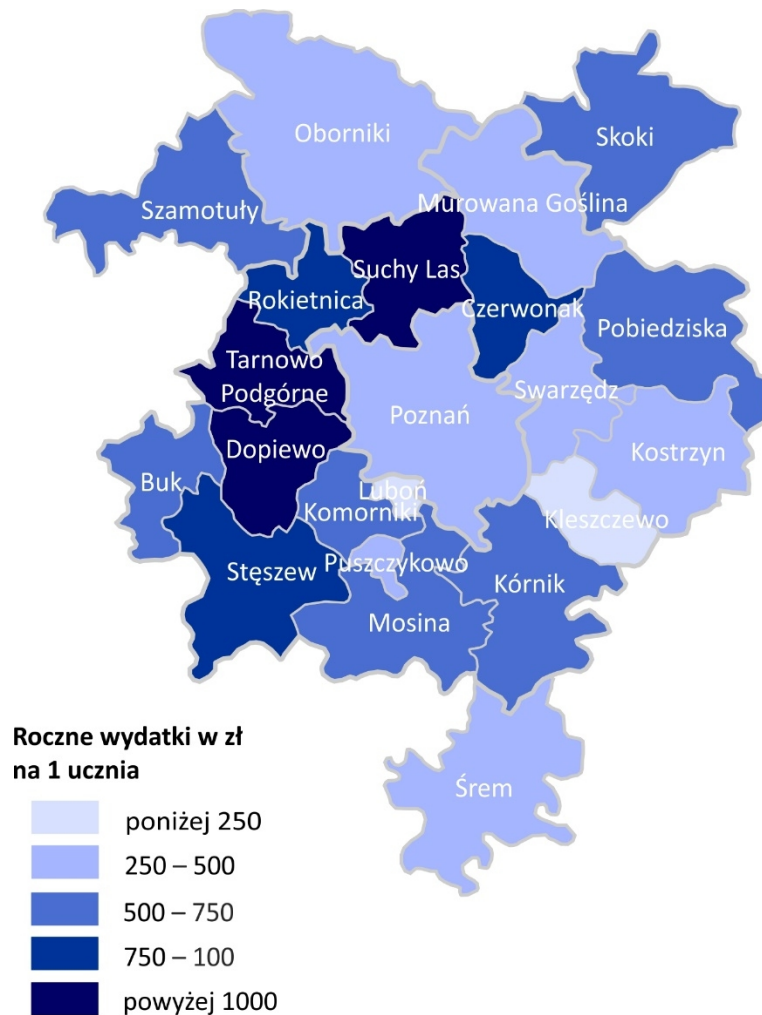
Na obszarze Metropolii Poznań zlokalizowanych jest 235 szkół podstawowych ogółem, w których naukę pobiera 59 026 uczniów (dane GUS za 2013). Znaczna większość uczniów uczęszcza do szkół podstawowych zlokalizowanych w Poznaniu, co stanowi 49,6% wszystkich uczniów szkół podstawowych z obszaru Metropolii Poznań. Na jedną szkołę podstawową przypada w Metropolii średnio 251 uczniów. Liczba uczniów przypadających na 1 szkołę podstawową jest największa

w gminach: Luboń (472 uczniów), Swarzędz (447 uczniów), Rokietnica (366 uczniów), najmniejsza natomiast w gminach: Skoki (125 uczniów), Mosina (149 uczniów), Stęszew (152 uczniów).

Na obszarze Metropolii Poznań działa 166 szkół gimnazjalnych, do których uczęszcza 27 539 uczniów (dane GUS za 2013). W Poznaniu w szkołach gimnazjalnych uczy się 50,4% wszystkich gimnazjalistów z obszaru funkcjonalnego (13 879). Liczba uczniów przypadających na 1 szkołę gimnazjalną w obszarze funkcjonalnym jest niższa niż w przypadku szkół podstawowych i wynosi 166 uczniów. Liczba uczniów na 1 gimnazjum jest najwyższa w gminach: Luboń (484 uczniów), Buk (422 uczniów), Komorniki (327 uczniów), najmniejsza liczba uczniów przypadająca na 1 gimnazjum cechuje gminy: Puszczykowo (107 uczniów), Mosina (107 uczniów) oraz Kleszczewo (121 uczniów). W Poznaniu – mieście centralnym POM, liczba uczniów na 1 gimnazjum wynosi 154.

Zwiększenie potrzeb mieszkańców w zakresie wychowania przedszkolnego i edukacji pociągnęły za sobą konieczność rozbudowy istniejących placówek oświatowych lub budowy nowych. Największe inwestycje w infrastrukturę edukacyjną w latach 2002 – 2013 zostały przeprowadzone w gminach intensywnie urbanizujących się: Dopiewo, Tarnowo Podgórne i Suchy Las.

Ryc. 29. Wydatki majątkowe na 1 ucznia w Metropolii Poznań w latach 2002 – 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 14. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne w Metropolii Poznań (2013 r.)

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba szkół podstawowych ogółem	Liczba uczniów	Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	Liczba gimnazjów ogółem	Liczba uczniów	Liczba uczniów na 1 gimnazjum
1	Poznań	111	29274	264	90	13879	154
2	Pozostałe gminy Metropolii Poznań	124	29752	240	76	13660	180
3	Metropolia Poznań	235	59026	251	166	27539	166
4	Województwo wielkopolskie	1213	208899	172	690	109125	158

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Z uwagi na duże oddziaływanie miasta Poznania w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego, należy uznać, że jest to ważna funkcja, która wpływa na rozwój wykształcenia społeczeństwa w całej Metropolii. Stanowi też zaplecze dla kształcenia wykwalifikowanych pracowników, jest miejscem pracy dla osób zatrudnionych w sektorze oświaty. Miasto Poznań przyciąga uczniów z innych miejscowości, co już samo w sobie jest czynnikiem pozytywnie kształtującym kapitał społeczny miasta Poznania (wysokie wykształcenie i kwalifikacje) oraz lokalny i ponadlokalny rynek pracy.

Tab. 15. Szkolnictwo ponadgimnazjalne dla młodzieży bez szkół specjalnych w Metropolii Poznań (2013 r.)

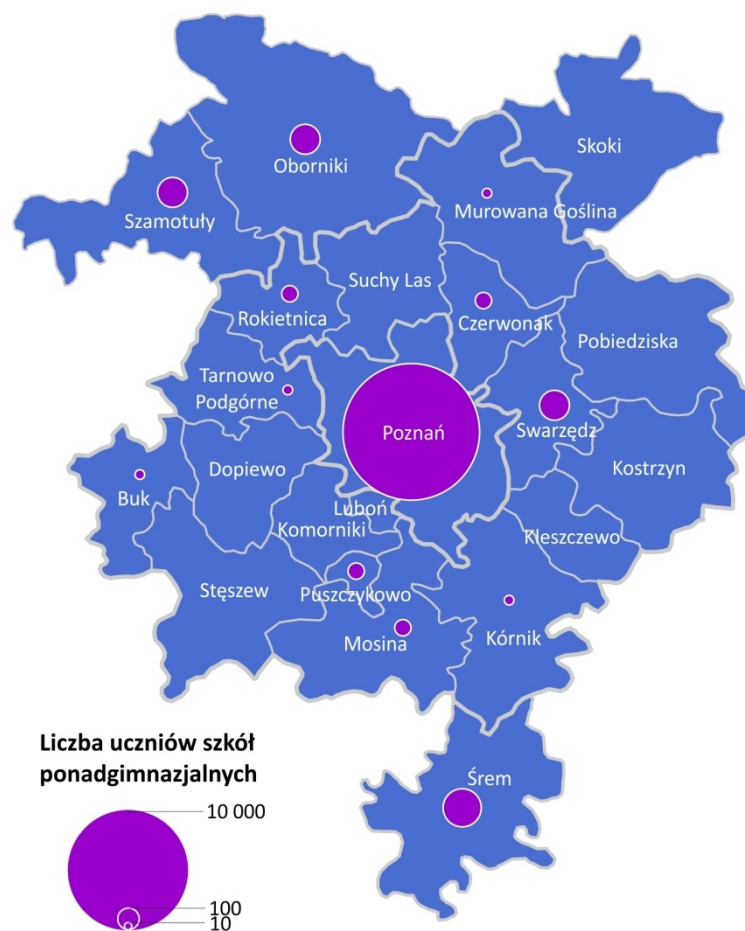
Lp.	Jednostka terytorialna	Licea ogólnokształcące (bez specjalnych)		Technika dla młodzieży (bez specjalnych)		Zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży (bez specjalnych)	
		liczba szkół	liczba uczniów	liczba szkół	liczba uczniów	liczba szkół	liczba uczniów
1	Poznań	42	12569	20	7144	12	1893
2	Pozostałe gminy Metropolii Poznań	16	2517	13	2976	10	1981
3	Metropolia Poznań	58	15086	33	10120	22	3874
4	Województwo wielkopolskie	180	46316	186	46473	124	21700

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014

W 2012 roku na obszarze Metropolii Poznań znajdowało się 58 liceów ogólnokształcących, 33 technika oraz 22 zasadnicze szkoły zawodowe. Najpopularniejszym typem szkół ponadgimnazjalnych w obszarze funkcjonalnym były licea ogólnokształcące, w których naukę pobierało 15 086 uczniów. W Metropolii naukę pobiera 32,6% wszystkich uczniów liceów ogólnokształcących w województwie wielkopolskim, 21,8% uczniów techników i 13,2% uczniów zasadniczych szkół zawodowych.

Najwięcej szkół ponadgimnazjalnych zlokalizowanych jest w Poznaniu – 42 licea ogólnokształcące, 20 technika i 12 zasadniczych szkół zawodowe (szkoły dla młodzieży bez specjalnych). W szkołach tych łącznie naukę pobiera 22 052 uczniów.

Ryc. 30. Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych w Metropolii Poznań (2013 r.)

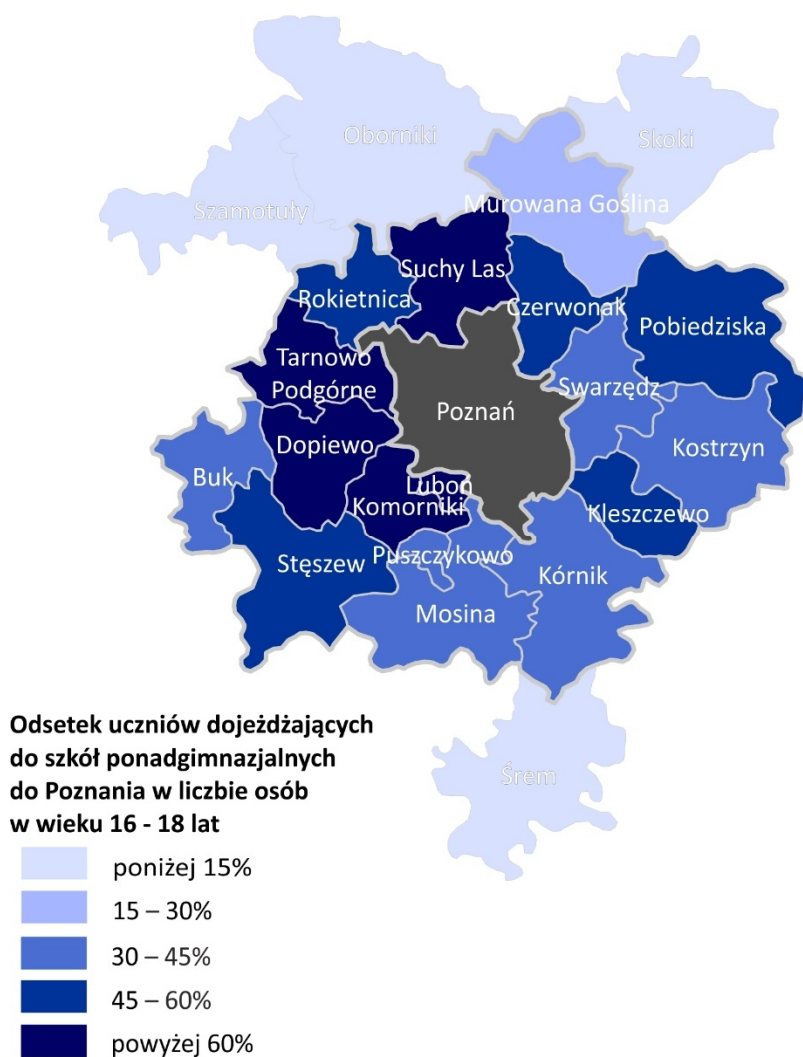

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Szkoły różnych typów w powiecie poznańskim, dla których organem prowadzącym jest Powiat Poznański, tworzą zespoły szkół. W gminie Swarzędz znajdują się: Zespół Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich, w którym mieści się liceum ogólnokształcące, technikum i zasadnicza szkoła zawodowa oraz Zespół Szkół nr 2, w którym uruchomione jest Liceum Ogólnokształcące Nr 2 oraz szkoła policealna.

Na obszarze powiatu poznańskiego zlokalizowane są również dwa zespoły szkół - w Kórniku, i w Puszczykowie. W Mosinie w Zespole Szkół im. Adama Wodźniczki uczniowie mają możliwość kształcenia się w trybie dziennym w liceum ogólnokształcącym, technikum i zasadniczej szkole zawodowej. W Bolechowie (gmina Czerwonak) funkcjonuje liceum ogólnokształcące i technikum, w Rokietnicy w ramach Zespołu Szkół im. Jadwigi i Władysława Zamoyskich – liceum ogólnokształcącym, technikum i zasadnicza szkoła zawodowa oraz oddział technikum w Poznaniu.

Ryc. 31. Udział uczniów dojeżdżających do szkół ponadgimnazjalnych w Poznaniu w roku szkolnym 2013/2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych CBM UAM, 2013.

Poznań jest głównym ośrodkiem szkolnictwa ponadgimnazjalnego w regionie, dzięki zróżnicowanej ofercie i jakości kształcenia. Oddziaływanie miasta jako silnego ośrodka szkolnictwa wykracza daleko poza jego granice administracyjne, obejmując głównie powiat poznański. Pod

względem udziału (%) uczniów w grupie młodzieży w wieku 16 – 18 lat dojeżdżającej do miasta Poznania, wartością powyżej 60% cechują się gminy: Komorniki (65,9%), Luboń (65,4%), Dopiewo (64,6%), Suchy Las (63,2%) oraz Tarnowo Podgórne (60,8%). Należy podkreślić, że silnie wykształcone funkcje jako ośrodka szkolnictwa ponadgimnazjalnego z uwagi na rangę powiatową posiadają również: Oborniki, Śrem i Szamotuły, a udział młodzieży dojeżdżającej do Poznania z tych gmin jest niski i wynosi mniej niż 10%.

W Metropolii Poznań nauczanie w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego oraz integracja kształcenia z rzeczywistymi potrzebami i oczekiwaniami rynku pracy są wciąż na niezadowalającym poziomie. Pracodawcy negatywnie oceniają stopień przygotowania absolwentów szkół zarówno do podjęcia pracy, jak i rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej. Istnieje m.in. potrzeba zwiększenia liczby osób posiadających wykształcenie w zakresie technologii informatycznych.

Stan edukacji informatycznej w poznańskich szkołach ponadgimnazjalnych nie jest zadowalający. Poznańskie uczelnie kształcące na kierunkach informatycznych zwracają uwagę na niewystarczające przygotowanie kandydatów w zakresie przedmiotów ścisłych, w szczególności matematyki. Z danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu wynika, że młodzież z Wielkopolski w stosunkowo niewielkim stopniu przystępuje do egzaminu maturalnego z matematyki w zakresie rozszerzonym. W porównaniu z 17% na poziomie krajowym i 19,2% w województwie dolnośląskim, w województwie wielkopolskim tylko 15,4% uczniów przystąpiło w 2013 r. do egzaminu maturalnego z matematyki w zakresie rozszerzonym.

Pod względem liczby finalistów Olimpiady Informatycznej Poznań jest niemal na ostatnim miejscu w rankingu miast wojewódzkich. W ciągu ostatnich dwóch lat było 196 finalistów Olimpiady Informatycznej, w tym 36 z Warszawy, 27 z Krakowa, 17 z Białegostoku, 16 z Wrocławia, 11 z Bydgoszczy i tylko 2 z Poznania. Niedostatek wiedzy uczniów na temat rynku pracy i dostępnych/pożądanych zawodów, skutkuje niedostatecznym zainteresowaniem dziedziną IT i wyborem dalszej edukacji w szkołach kształcących w tym zakresie.

Z przeprowadzonych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu badań wynika, że zdecydowana większość Wielkopolan jest zadowolona ze swojego poziomu wykształcenia i nie planuje zdobycia nowych kwalifikacji oraz umiejętności (Strategia Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014 – 2020, 2013). Szczególnie osoby z wykształceniem średnim i niższym nie są skłonne do uzupełniania swoich kompetencji zawodowych. Różnice poziomu wykształcenia między osobami młodymi oraz w wieku 35 lat i więcej wskazują na lukę kompetencyjną, która pogłębia się wraz z wiekiem. W edukacji i szkoleniach bierze udział marginalna liczba mieszkańców powyżej 25. roku życia. Tymczasem niskie kwalifikacje są jedną z głównych przyczyn niepowodzenia w znalezieniu pracy. Dlatego tak istotny jest wzrost udziału osób dorosłych w kształceniu ustawicznym, w tym rozwijania

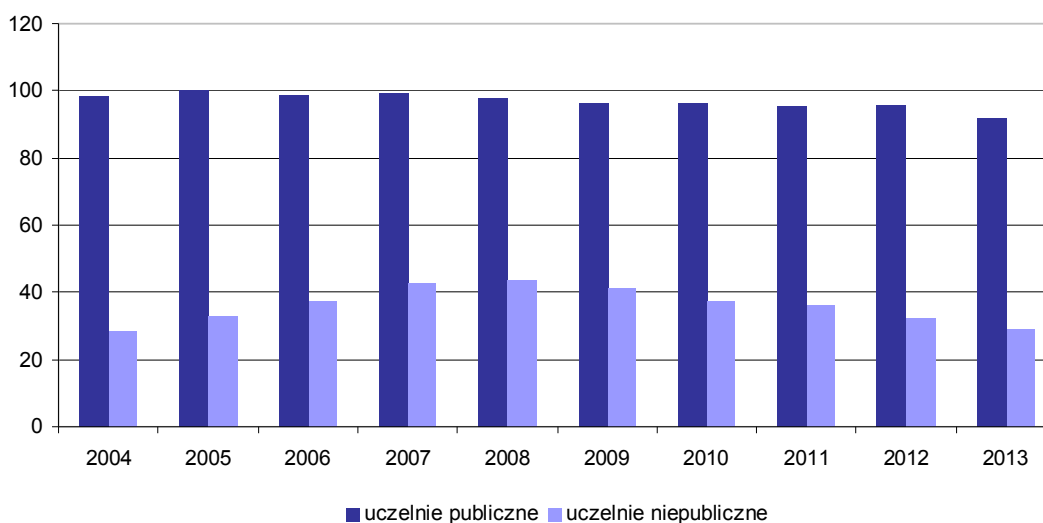
kompetencji niezbędnych do funkcjonowania w społeczeństwie i gospodarce opartej na wiedzy. Dotyczy to w szczególności kompetencji informatycznych.

Szkolnictwo wyższe

Poznań – centrum metropolii, należy do jednego z największych ośrodków szkolnictwa wyższego w Polsce. Funkcje akademickie są bardzo ważnym czynnikiem rozwoju metropolitalnego. Uczelnie wyższe wytwarzają specyficzną atmosferę fermentu intelektualnego i kulturalnego. Środowisko naukowe wraz ze środowiskiem studenckim stają się źródłem nowatorskich, innowacyjnych rozwiązań. Sektor nauki daje szerokie możliwości współpracy z różnymi sektorami gospodarki, zarządzania, kultury i życia społecznego, decydując o rozwoju i międzynarodowej pozycji całej metropolii.

W Poznaniu funkcjonuje 8 uczelni państwowych, w tym 5 uniwersytetów oraz 20 uczelni niepublicznych. Na uczelniach publicznych i niepublicznych kształciło się w 2012 r. łącznie 128 212 studentów. Poznańskie szkoły wyższe oferują bogaty zestaw kierunków i programów studiów, a szeroka oferta kształcenia jest podstawowym czynnikiem przyciągającym do miasta tysiące studentów. Poznańskie uczelnie klasyfikują się od lat wysoko w ogólnopolskich rankingach szkół wyższych. Według rankingu najlepszych uczelni wyższych przeprowadzonego przez miesięcznik „Perspektywy” w 2013 Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu zajął trzecią pozycję w kraju, a Uniwersytet Medyczny – ósmą.

Ryc. 32. Liczba studentów uczelni wyższych w Poznaniu w latach 2004 – 2013 w tys.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Poznań należy do grupy największych i najbardziej cenionych ośrodków nauki w Polsce. Decyduje o tym przede wszystkim silnie rozwinięty sektor akademicki (8 uczelni publicznych i 20 niepublicznych). Istotną rolę pełnią również placówki Polskiej Akademii Nauk (PAN – 5 instytutów) oraz liczne jednostki badawczo-rozwojowe (JBR).

Dotychczasowe badania wykazały, że Poznań zajmuje 3 miejsce w Polsce pod względem potencjału naukowego (Bajerski, 2012). Pozycję tę Poznań zachowuje w ujęciu większości spośród głównych mierników opisujących potencjał naukowy: pozyskanego finansowania badań naukowych w ramach projektów badawczych własnych MNiSW, uczestnictwa w Programach Ramowych Unii Europejskiej, ale także posiadanych uprawnień do nadawania stopni naukowych, jak i nadanych tytułów naukowych profesora. Wyżej od Poznania plasują się tylko: dominująca w polskiej nauce Warszawa i Kraków. Na uwagę zasługuje jednak dopiero czwarta pozycja Poznania w ujęciu publikacji w najbardziej prestiżowych czasopismach świata (indeksowane na Web of Science), nie tylko za Warszawą i Krakowem, ale także za Wrocławiem. Niższa, niż w przypadku pozostałych miast, pozycja Poznania wynika zapewne w dużej mierze z relatywnie niskiego (w zestawieniu z największymi ośrodkami nauki w Polsce) umiędzynarodowienia badań. Niespełna 30% artykułów publikowanych przez poznańskich naukowców są to publikacje przygotowane wspólnie z badaczami zagranicznymi. Wydaje się, że poznańscy naukowcy w zbyt małym stopniu wykorzystują możliwość prowadzenia badań w ramach międzynarodowych zespołów i sieci naukowych. Istniejący w tym względzie potencjał potwierdza m.in. wysoka w skali kraju liczba zespołów uczestniczących w Programach Ramowych Unii Europejskiej.

W skali Europy, biorąc pod uwagę miasta o liczbie ludności porównywalnej z Poznaniem, Poznań jest ośrodkiem przeciętnym (plasuje się na 22. miejscu w grupie 39 miast w przypadku publikacji na Web of Science i na 24. miejscu w przypadku uczestnictwa w Programach Ramowych Unii Europejskiej). Zauważa się jednak, że pozycja Poznania jest różna w poszczególnych dyscyplinach nauki. Spośród 6 analizowanych dyscyplin, zaznacza się przede wszystkim 8. miejsce Poznania w dziedzinie chemii oraz 14. miejsce w przypadku nauki o materiałach i 15. miejscu w dziedzinie nauk inżynierskich.

Poznański ośrodek naukowo-badawczy i akademicki posiada potencjał, który powinien być źródłem przewagi konkurencyjnej całego obszaru funkcjonalnego w skali kraju. Warunkiem jego wykorzystania jest podjęcie dalszych wysiłków na rzecz budowania innowacyjnego i przedsiębiorczego klimatu rozwoju metropolii. W odniesieniu do rozwoju nowoczesnej gospodarki szczególnie należy podkreślić znaczący potencjał poznańskiego ośrodka naukowego w branży IT. Główne poznańskie wydziały informatyczne, tj. Wydział Informatyki Politechniki Poznańskiej, Wydział Matematyki i Informatyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Informatyki i Gospodarki Elektronicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu uzyskały kategorię A w ocenie parametrycznej jednostek naukowych MNiSW. Dziekani wydziałów prowadzących kierunki informatyczne na ww.

uczelniach, w trosce o podniesienie poziomu studiów, w dniu 30 maja 2014 r. podpisali wspólną Deklarację Poznańską, nawołującą do zmian w systemie rekrutacji studentów.

Według rankingu europejskich uczelni i instytutów badawczych, *Microsoft Academic Search*, utworzonego na podstawie liczby cytowań, w obszarze informatyki (*ComputerScience*) najwyższą pozycję spośród polskich uczelni zajmuje Uniwersytet Warszawski (pozycja 208.), a drugą jest Politechnika Poznańska (pozycja 274.) przed Politechniką Warszawską (332.). Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe (PCSS) stanowi unikatowe zaplecze informatyczne nie tylko w skali kraju, ale także w skali Europy. PCSS jest wielkopolskim liderem w zakresie projektów badawczych w 7. Programie Ramowym UE (40 projektów). Stworzona przez prof. Jana Węglarza szkoła naukowa jest ceniona nie tylko w kraju, ale i za granicą, o czym świadczy m.in. złoty medal EURO (*Association of European Operational Research Societies*).

Tab. 16. Potencjał naukowy Poznania na tle innych dużych miast.

Miasto	Finansowanie projektów MNiSW	Skuteczność pozyskiwania projektów MNiSW	Uczestnictwo w 6. i 7. PR UE	Nominacje prof.	Publikacje na Web of Science
Warszawa	1	1	1	1	1
Kraków	2	3	2	2	2
Poznań	3	2	3	3	4
Wrocław	4	4	5	4	3
Łódź	5	7	6	5	5
Gdańsk	6	8	4	8	6
Lublin	7	9	9	7	7
Katowice	9	6	7	6	8
Szczecin	8	10	8	9	9
Białystok	10	5	10	10	10
Bydgoszcz	11	11	11	11	11

Źródło: Bajerski, 2012.

Niestety potencjał naukowy poznańskich uczelni nie jest wystarczająco wykorzystany gospodarczo. Poznańskie szkoły wyższe powinny być przede wszystkim wsparciem dla kształcenia podyplomowego w zakresie IT. Metropolia Poznań ma ogromny potencjał akademicki związany z informatyką. Świadczą o tym rozwinięte kierunki studiów oraz wysoki ich poziom na tle kraju. Istotne jest doksztalcanie w zakresie IT absolwentów licznych kierunków studiów, które w swoich programach

nie posiadały lub realizowały jedynie znikoma ilość zajęć z zakresu informatyki i dziedzin pochodnych. Dotyczy to w szczególności kierunków humanistycznych, których absolwenci (np. studiów filologicznych) nie posiadają kompetencji informatycznych, często wymaganych przez pracodawców

Również odsetek absolwentów kierunków informatycznych w Poznaniu nie odpowiada realnym zapotrzebowaniom gospodarki opartej na wiedzy i lokalnego rynku pracy. Dane dotyczące liczby absolwentów kierunków informatycznych na 100 tys. mieszkańców sytuują województwo wielkopolskie (a tym samym Metropolię Poznań – zdecydowanie dominujący ośrodek akademicki regionu) na odległych miejscach w kraju.

Ochrona zdrowia

Bogata oferta usług medycznych stawia Metropolię Poznań wśród czołowych ośrodków w zakresie ochrony zdrowia w kraju. Wysoka specjalizacja i dostępność usług opieki zdrowotnej sprawia, że w szpitalach i przychodniach Poznania leczeni są pacjenci nie tylko z miast i gmin Metropolii, ale również z całego obszaru województwa wielkopolskiego. Poznań jest wyspecjalizowanym ośrodkiem usług zdrowotnych o znaczeniu ponadlokalnym, w którym funkcjonują zarówno publiczne jak i niepubliczne placówki ochrony zdrowia. Koncentracja usług zdrowotnych w Poznaniu związana jest z wyspecjalizowaną ofertą świadczenia usług oraz funkcjonowaniem w Poznaniu Uniwersytetu Medycznego, który kształci kadrę medyczną w wielu specjalizacjach.

Jednostki świadczące usługi zdrowotne można podzielić na: stacjonarną opiekę zdrowotną, ambulatoryjną opiekę zdrowotną oraz doraźną pomoc medyczną. Wyspecjalizowaną pomoc medyczną w Metropolii zapewniają szpitale o różnych specjalizacjach. Szpitale prowadzone są przez różne podmioty, w tym przez Miasto Poznań, samorząd powiatowy i wojewódzki, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz Uniwersytet Medyczny. Dzięki funkcjonowaniu w Poznaniu jednej z najlepszych uczelni medycznych w kraju, kształcona jest wyspecjalizowana kadra medyczna.

W Poznaniu znajduje się 5 szpitali klinicznych prowadzonych przez Uniwersytet Medyczny, którymi są: Szpital Kliniczny Przemienienia Pańskiego, Szpital Kliniczny im. Heliodora Świącickiego, Ginekologiczno-Położniczy Szpital Kliniczny, Ortopedyczno-Rehabilitacyjny Szpital Kliniczny im. Wiktora Degi Szpital Kliniczny im. Karola Jonschera Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. W Poznaniu funkcjonuje również Szpital Wojewódzki, Ośrodek Rehabilitacyjny dla Dzieci Poznań – Kiekrz, Szpital Rehabilitacyjny Poznań – Kiekrz, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej MSW im. L. Bierkowskiego, Specjalistyczny Zespół Opieki Zdrowotnej nad Matką i Dzieckiem, Szpital Dziecięcy, Szpital im. F. Raszei, Szpital Świętej Rodziny, Wielkopolskie Centrum Onkologii, Wielkopolskie Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii oraz Wielospecjalistyczny Szpital

Miejski im. J. Strusia. Cześć szpitali dysponuje niewystarczającą bazą lokalową, wymaga remontów i rozbudowy. Konieczna jest na terenie Metropolii budowa nowego szpitala dziecięcego.

Poza miastem Poznań, na obszarze Metropolii Poznań zlokalizowane są ponadto szpitale powiatowe: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital w Puszczykowie im. prof. Stefana Tytusa Dąbrowskiego (Powiat Poznański), Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Obornikach (Powiat Obornicki), Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szamotułach (Powiat Szamotulski), Szpital w Śremie (Powiat Śremski).

Za miernik odzwierciedlający siłę oddziaływania usług zdrowotnych można uznać liczbę udzielonych porad lekarskich na 1000 mieszkańców. Na podstawie danych, stwierdzić można, że najwyższą liczbą porad lekarskich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, charakteryzuje się Poznań (10 570 porad) i Puszczykowo (10 998 porad). W przypadku miasta Poznania ten wysoki wskaźnik świadczy o ponadlokalnym oddziaływaniu usług zdrowotnych, natomiast w obu przypadkach – zarówno w przypadku Poznania jak i Puszczykowa, jest odzwierciedleniem struktury ludności wg wieku (osoby starsze częściej korzystają z porad lekarskich). Niski wskaźnik liczby porad na 1000 mieszkańców charakteryzuje gminy suburbanizujące się i gminy wiejskie - Rokietnicę, Kleszczewo. Można domniemywać, że mieszkańcy gmin graniczących z Poznaniem, korzystają z usług zdrowotnych w mieście Poznań (im dalej od Poznania, tym wskaźnik ten przybiera wyższe wartości).

Na obszarze Metropolii Poznań funkcjonuje 673 przychodni (publicznych i niepublicznych łącznie), najwięcej zlokalizowanych jest w Poznaniu – 463 placówki. Najwięcej przychodni poza Poznaniem zlokalizowanych jest w gminie Swarzędz (26 przychodni), Śrem (23 przychodnie) i Luboń (17 przychodni), najmniej w gminie Skoki (2 przychodnie), Kleszczewo i Kostrzyn (po 3 przychodnie). Najwięcej placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców występuje w gminie Suchy Las (9 placówek) i Poznaniu (8 placówek).

Na obszarze Metropolii Poznań znajduje się 428 aptek ogólnodostępnych, w tym 260 zlokalizowanych jest w Poznaniu. Na obszarze Metropolii na 1 aptekę średnio przypada 2370 mieszkańców, najwięcej w gminie wiejskiej Kleszczewo (6623 osób), Stęszew (4919 osób), Oborniki (4764 osób). Najlepszą dostępnością do aptek charakteryzuje się: Puszczykowo (1957 osób), Poznań (2108 osób) oraz Kostrzyn (2474 osób).

Na stan zdrowia mieszkańców Metropolii poznańskiej w największym stopniu wpływają choroby cywilizacyjno-społeczne, wynikające ze stylu życia oraz jakości środowiska. Do najczęściej rejestrowanych problemów zdrowotnych należą choroby układu krążenia (niemal 60% ogółu schorzeń), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (około 20%) oraz różnego rodzaju urazy (ponad 10%). Choroby układu krążenia stanowią główną przyczynę zgonów mieszkańców aglomeracji (ponad 40%). Na umieralność w dużym stopniu wpływają także nowotwory (prawie 30%), urazy oraz choroby układu oddechowego.

Tab. 17. Ochrona zdrowia w Metropolii Poznań (2012 r.).

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba udzielonych porad lekarskich	Liczba porad na 1000 mieszkańców	Liczba przychodni	Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców	Liczba aptek	Ludność na 1 aptekę
1	Poznań	5 792 394	10 570	463	8	260	2108
2	Pozostałe gminy Metropolii Poznań	2 557 415	5486	210	5	168	2775
3	Metropolia Poznań	8 349 809	8233	673	7	428	2370
4	województwo wielkopolskie	23 592 601	6805	1807	5	1155	3002

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2013

Poznań i jego obszar funkcjonalny należą do regionów o zaawansowanych procesach demograficznego starzenia się mieszkańców. Wydłużający się wiek emerytalny jako efekt spadku zasobów siły roboczej z tytułu niskiego przyrostu naturalnego notowanego od 25 lat, oznacza konieczność wsparcia osób funkcjonujących na rynku pracy w zakresie ich stanu zdrowia i długoletniej aktywności zawodowej. Najczęściej występującym powodem przedwczesnej dezaktywacji zawodowej mieszkańców Metropolii są choroby cywilizacyjne, a w szczególności nowotwory.

Zagrożenie zachorowaniem na nowotwór jest w regionie stosunkowo wysokie. Ogólna liczba zarejestrowanych osób chorych w Poznaniu i powiecie poznańskim systematycznie wzrasta i w latach 2010-2012 zwiększyła się o 34% (dane Wielkopolskiego Centrum Zdrowia Publicznego). Jednak w przypadku chorób nowotworowych tylko w latach 2010-2012 liczba osób chorych wzrosła ponad dwukrotnie (z 4028 do 9648). Choroby nowotworowe stanowią 5,2% ogólnej chorobowości mieszkańców Metropolii (przy 3,9% średnio w Wielkopolsce). Wskaźnik liczby osób z chorobą nowotworową przypadających na 1000 mieszkańców mieści się w przedziale od 19 w gminach obszaru funkcjonalnego do 25 w Poznaniu. Wśród osób hospitalizowanych 12% stanowią pacjenci z nowotworami, a choroby nowotworowe są przyczyną 35% zgonów w Metropolii. Jak wskazują dane Wielkopolskiego Centrum Zdrowia Publicznego wśród pacjentów oddziałów onkologicznych większy jest udział kobiet, dla których wskaźnik chorobowości szpitalnej wynosi 22,5 osób chorych przypadających na 1000 kobiet (przy 17 dla mężczyzn). Grupami o najwyższym stopniu ryzyka zachorowania na raka są osoby między 55 a 69 rokiem życia, dla których wskaźnik chorobowości szpitalnej sięga ponad 60 chorych na 1000 mieszkańców. Taka sytuacja sprawia, że muszą być podjęte działania dotyczące poprawy jakości usług profilaktyki nowotworów, szczególnie dla grupy osób w wieku 50+ lat.

Profilaktyczne badania przesiewowe w kierunku nowotworów wśród mieszkańców Metropolii wskazują na około 4% poziom nieprawidłowych wyników w odniesieniu do nowotworów szyjki macicy i gruczołu krokowego. Powiat Poznański jako pierwszy w Polsce rozpoczął już w 2008 r. szczepienia przeciwko rakowi szyjki macicy, wywołanemu przez zakażenie wirusem HPV. Coroczne szczepienia prowadzone wśród 13-letnich dziewczynek obejmowały około 30% całkowitej populacji danego rocznika.

W ostatnich latach zauważa się zagrożenie dla życia i zdrowia małych dzieci ze strony meningokoków i pneumokoków. Bakterie te powodują groźne inwazyjne choroby, jak sepsa meningokokowa – uogólnione zakażenie krwi z ciężkimi objawami ze strony wielu narządów (śmiertelność ok. 20–30%) oraz meningokokowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych (śmiertelność ok. 5–13%) a także zapalenie płuc, zapalenie stawów i inne zakażenia (np. wewnątrzbrzuszne, ucha środkowego). Jedyną skuteczną metodą zapobiegania zakażeniom pneumokokowym i meningokokowym jest szczepienie ochronne, prowadzone wśród dzieci w 1–2 roku życia. Jak pokazują doświadczenia krajów, w których szczepienie jest obowiązkowe i powszechne, efekty są duże, gdyż szczepionki chronią nie tylko przed zakażeniem, ale i także przed nosicielstwem, co dodatkowo ogranicza szerzenie się zakażenia. W Polsce szczepienia są zalecane, ale nie obowiązkowe, co oznacza brak ich refundacji. Od lat samorządy w Metropolii współfinansują program szczepień ochronnych przeciwko tym bakteriom, obejmujący około 7% populacji niemowląt.

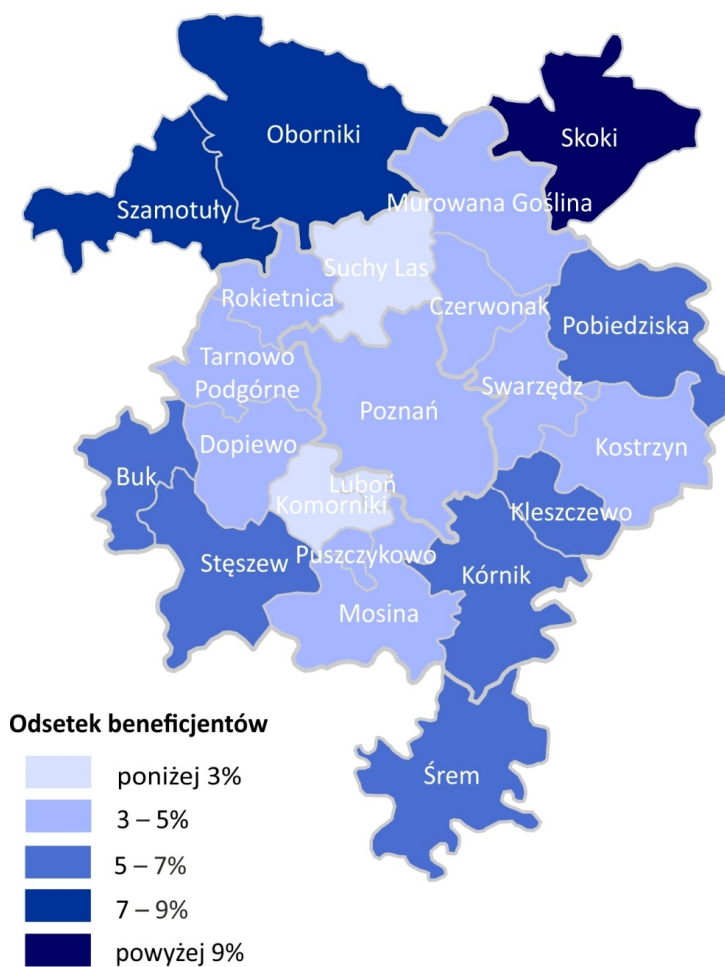
Opieka społeczna

W Metropolii Poznań funkcjonuje 11 domów opieki społecznej – 7 w Poznaniu, 2 w Śremie oraz w Dopiewie i Szamotułach (po 1 domu opieki społecznej). Osobom potrzebującym wsparcia, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, udzielane są świadczenia pomocy społecznej. Wskaźnik udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem na obszarze Metropolii jest zróżnicowany, najwyższy w gminie Skoki (13,1%), Szamotuły (8%), Oborniki (7,4%), najniższy z kolei w gminie Komorniki (2,3%), Suchy Las (2,7%), Luboń (3%). W Poznaniu udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynosi 4,9% populacji miasta.

Wykluczenie społeczne w Metropolii dotyczy także części osób, które pomimo formalnego braku przeszkód, są faktycznie pozbawione możliwości uczestniczenia w wielu aspektach życia. Jest to związane z brakiem umiejętności korzystania z istniejących możliwości i przysługujących uprawnień, brakiem świadomości ich istnienia lub brakiem dostępu do dóbr, które sprawiają, że pełne uczestnictwo w życiu społecznym jest realne. Przyczyny wykluczenia często mieszają się z jego skutkami. Osoba wychowana w dysfunkcyjnej rodzinie jest bardziej narażona na bezrobocie i wykluczenie społeczne, co

z kolei zwiększa ryzyko wystąpienia uzależnień, co z kolei zwiększa ryzyko dalszej społecznej izolacji. Wśród powodów przyznania pomocy społecznej w gminach obszaru funkcjonalnego około 5% przypada na alkoholizm i 1% na narkomanię. Ponadto w Metropolii ponad 2,5 tys. osób rocznie jest leczonych w zakresie zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu.

Ryc. 33. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Metropolii Poznań w liczbie ludności ogółem w % (2013 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014.

Walka z wykluczeniem ma charakter instytucjonalny (ośrodki pomocy społecznej). W metropolii około 45 tys. osób to beneficjenci pomocy społecznej, co stanowi około 6% ogólnej liczby mieszkańców. Jednak konieczne jest wsparcie tych działań rozwiązaniami bardziej aktywnymi i nowoczesnymi. Odpowiedzią jest praca grup zagrożonych wykluczeniem społecznym z tzw. asystentami rodziny, którzy udzielają wsparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo wychowawczymi i prowadzeniem gospodarstwa domowego, czy wspierają osoby z uzależnieniem i współuzależnieniem.

Kultura i turystyka

Miasto Poznań to centrum wydarzeń kulturalnych na skalę międzynarodową i krajową, odbywają się tutaj m. in. Festiwal Malta, czy Festiwal Transatlantyk. W Poznaniu, na Ostrowie Tumskim, powstało również centrum interpretacji dziedzictwa – Brama Poznania ICHOT. Muzeum wyposażone jest w nowoczesne techniki wizualizacji, które pozwalają przedstawić historię najstarszej części Poznania w innowatorski sposób, szczególnie atrakcyjny i łatwy w odbiorze przez dzieci i młodzież. Metropolia Poznań to miejsce odbywania się znaczących festiwali sztuki o bogatej, zróżnicowanej ofercie, skierowanej do szerokiego grona odbiorców.

W Poznaniu funkcjonuje 21 teatrów, m. in. Polski Teatr Tańca, Teatr Animacji, Teatr Muzyczny, Teatr Nowy, Teatr Ósmego Dnia, Teatr Polski, Teatr Wielki (opera). Niektóre z nich wymagają modernizacji oraz budowy nowej siedziby gwarantującej rozwój i właściwy poziom spektakli. W Poznaniu działają międzynarodowej rangi instytucje muzyczne: filharmonia, zespoły orkiestrowe, jak też szkoła tańca i liczne chóry. Poznań to także ośrodek jazzu i muzyki rozrywkowej, miejsce wielu festiwali muzycznych i koncertów, na wiele lat zapadających w pamięci mieszkańców i ich gości. Mocnym punktem oparcia dla kultury muzycznej w aglomeracji jest muzyka skrzypcowa, z najstarszym na świecie, renomowanym Międzynarodowym Konkursem Skrzypcowym im. Henryka Wieniawskiego oraz międzynarodowymi konkursami lutniczymi. Inicjatywy te realizowane są przez Towarzystwo Muzyczne im. H. Wieniawskiego, którego tradycja sięga 1885 roku.

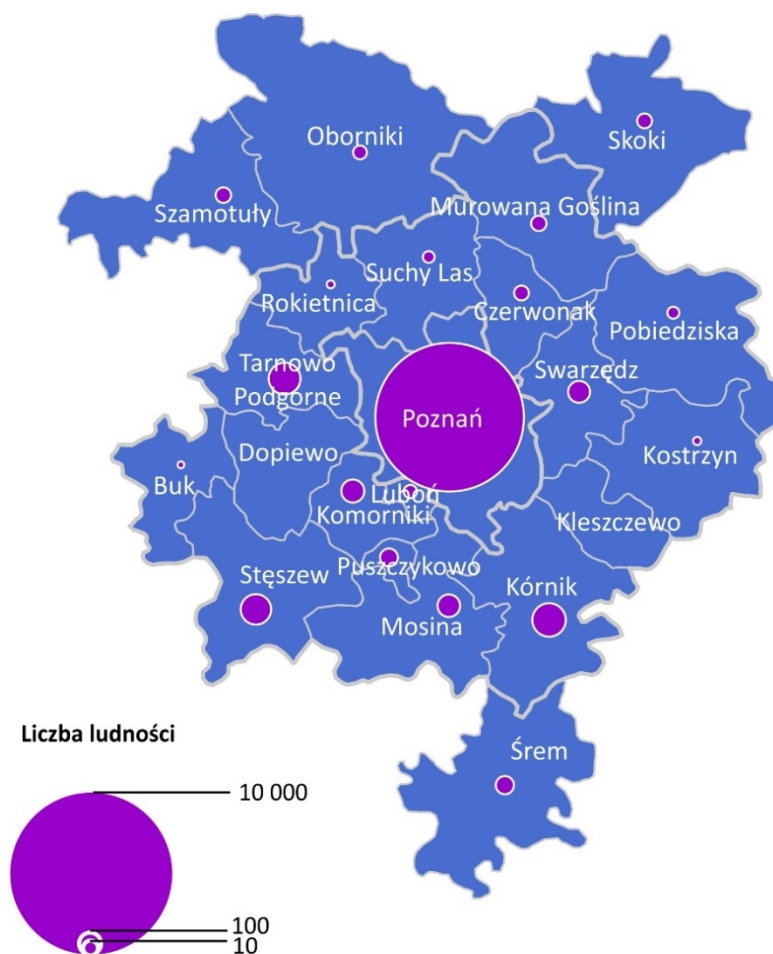
Na terenie miasta Poznania i gmin obszaru funkcjonalnego działa 30 znaczących muzeów i wiele salonów wystawowych i galerii. Najważniejszym centrum kulturalnym jest miasto Poznań, w którym mieści się m. in.: Muzeum Archeologiczne, Muzeum Bambrów Poznańskich, Muzeum Narodowe, Muzeum Etnograficzne, Muzeum Instrumentów Muzycznych, Wielkopolskie Muzeum Walk Niepodległościowych. W sąsiednich gminach działają m.in. muzea rolnictwa (Szreniawa), przyrody i łowiectwa (Uzarszewo), cenne zbiory starodruków i rękopisów (Kórnik) oraz malarstwa (Rogalin). Obok stałych obiektów muzealnych co roku organizowane są dziesiątki wystaw, imprez plenerowych i pokazów sztuki. Zbiory współczesne gromadzone są przez prywatnych kolekcjonerów – m.in. Grażynę Kulczyk, w wybudowanej pod parkiem przy Starym Browarze nowoczesnej wielofunkcyjnej galerii. Znaczącym ośrodkiem jest także Concordia Design - centrum designu, zlokalizowane w Starej Drukarni, pełniące różnorodne funkcje o charakterze kulturalnym. Miejscem niepowtarzalnym jest SPOT, prowadzący warsztaty i działania m.in. w zakresie fotografii, wzornictwa – miejsce z klimatem w dawnej wildeckiej elektrowni.

Ofertę kulturalną Metropolii uzupełniają kina, których jest 14. W Poznaniu znajduje się jedenaście kin, natomiast w Buku, Szamotułach i Śremie – po jednym kinie. Na obszarze Metropolii znajduje się 138 bibliotek publicznych wraz z filiami, najwięcej w Poznaniu – 54 placówki.

Obszar Metropolii Poznań jest atrakcyjny pod względem turystycznym. Ważnym potencjałem Metropolii są obszary cenne przyrodniczo, w tym Wielkopolski Park Narodowy, Puszcza Zielonka, poznańskie kliny zieleni, rzeka Warta, które predestynują obszar do rozwoju turystyki wypoczynkowej i kajakowej. Ciekawa architektura miast i wsi na obszarze Metropolii Poznań, specyficzny klimat wielkopolskiej gościnności mogą stanowić magnes przyciągający turystów z całego kraju, jak i z zagranicy.

Pod względem obsługi ruchu turystycznego obiekty zakwaterowania zbiorowego zlokalizowane w gminach aglomeracji znajdują się „w cieniu” miasta Poznania. W Poznaniu znajdują się najnowocześniejsze i najlepiej wyposażone, pięciogwiazdkowe hotele – Sheraton, City Park Hotel i Blow Up Hall 5050 w Starym Browarze. Poza ofertą luksusowych hoteli, Poznań dysponuje również bogatą siecią obiektów 3, 2, i 1-gwiazdkowych. W mieście funkcjonują największe obiekty hotelowe, a gminy pełnią najczęściej jedynie rolę uzupełniającą w obsłudze ruchu turystycznego, ukierunkowanego na pobyt w Poznaniu. Na terenie Metropolii Poznań istnieje 12 610 miejsc noclegowych, z których aż 64% znajduje się w Poznaniu.

Ryc. 34. Liczba miejsc noclegowych w Metropolii Poznań (2013 r.).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Całoroczną alternatywę dla wypoczynku nad otwartymi zbiornikami wodnymi stanowią kryte pływalnie i parki wodne, które przyjęły formę rodzinnych centrów rozrywki. Szczególną rolę w organizacji wypoczynku mieszkańców Metropolii przypisać należy obiektom sportowo-rekreacyjnym zlokalizowanym nad Jeziorem Maltańskim (Termy Maltańskie, Malta Ski – kompleks całorocznych stoków narciarskich, tor saneczkowy, park linowy, pole do nauki gry w golfa, lodowisko).

Według danych GUS, w 2013 roku Miejski Obszar Funkcjonalny Poznań odwiedziło 786 tys. turystów korzystających z noclegów, w tym 171 tys. turystów z zagranicy. Bardzo ważnym odbiorcą usług turystycznych i kulturalnych są także sami mieszkańcy Metropolii, w myśl hasła „Bądź turystą we własnym w mieście!”. W obszarze funkcjonalnym Poznań wszystkie jednostki samorządowe na obszarze objętym ZIT podejmują działania w zakresie rozwoju turystyki, jednak stosowane metody oraz stopień koordynacji przedsięwzięć są bardzo zróżnicowane. Istotną rolę odgrywa współpraca samorządów i sektora prywatnego w ramach Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej (PLOT), jednak wiele dotychczasowych działań charakteryzuje się na ogół ograniczeniem terytorialnym, a przez to brakiem integralności i uporządkowania w skali całego obszaru. Stoi to w sprzeczności z zachowaniami mieszkańców oraz odwiedzających, którzy traktują Poznań wraz z okolicami jako spójny obszar turystyczny i rekreacyjny. Problemem jest także niedostatek lub rozproszenie informacji z zakresu działalności turystycznej, zarówno po stronie zarządzających, jak i samych turystów, co z jednej strony utrudnia podejmowanie skutecznych decyzji strategicznych, a z drugiej nie pozwala wyeksponować pełnego wachlarza turystycznych atrakcji.

Mimo dużego potencjału turystycznego głównym problemem miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznań jest brak uporządkowania walorów turystycznych w pakiety produktowe. Połączenie zestawu atrakcji, usług i infrastruktury oferowanych w przestrzeni miejskiej z możliwościami aktywności turystycznej w terenach podmiejskich stanowi podstawę do tworzenia pełnych terytorialnych produktów turystycznych i rekreacyjnych, powstających „wokół” atrakcji i motywów wypoczynku.

3.5. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny

Samorządy terytorialne wchodzące w skład Stowarzyszenia Metropolii Poznań w obliczu pojawienia się w ostatnich latach nowych czynników rozwojowych (globalizacja, metropolizacja, wejście Polski do UE, intensywne procesy suburbanizacji, rozwój gospodarki opartej na wiedzy) stanęły przed wyzwaniem restrukturyzacji modelu zarządzania w oparciu o model *governance* – współzarządzania w wymiarze terytorialnym. Konieczność swoistego przeskalowania zarządzania dotyczy zasadniczo współpracy interkomunalnej (*intercommunal governance*), obejmującej cały obszar funkcjonalny, szczególnie w zakresie integracji komunikacji publicznej, planowania przestrzennego, świadczenia usług komunalnych i społecznych oraz marketingu terytorialnego, w tym promocji potencjałów metropolitalnych, w szczególności promocji inwestycyjnej i turystycznej

Governance to funkcja zarządzania złożonymi organizacjami poprzez koordynowanie działań podmiotów należących do różnych sektorów. Tak rozumiane współzarządzanie, oparte na ścisłej współpracy samorządów z mieszkańcami, reprezentującymi je organizacjami społecznymi, a także lokalnym biznesem i środowiskiem naukowym, jest dziś standardem rozwoju wielu nowoczesnych metropolii. Dokumenty rządowe, takie jak: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 czy Krajowa Polityka Miejska (2014) formułują jednoznacznie konieczność tworzenia warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych.

Od kilku lat w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania trwa proces budowania podstaw spójnego zarządzania, polegający na tworzeniu samorządowych więzi organizacyjnych w sferze politycznej, gospodarczej i społecznej, określanej coraz częściej jako współpraca metropolitalna. Partnerami w tym procesie są: Miasto Poznań i Powiat Poznański, miasta i gminy zainteresowane współpracą metropolitalną, samorząd województwa, instytucje gospodarcze, społeczne i naukowe.

W dniu 15 maja 2007 r. podpisane zostało przez Prezydenta Miasta Poznania, Starostę Poznańskiego oraz wójtów i burmistrzów 17 gmin powiatu poznańskiego „Porozumienie o współpracy pomiędzy samorządami aglomeracji poznańskiej”. Uczestnicy porozumienia utworzyli Radę Aglomeracji Poznańskiej, która przez 3 lata pełniła funkcję forum wymiany informacji pomiędzy jednostkami samorządowymi oraz uzgadniania dziedzin współpracy, mającej w przyszłości przyjmować konkretne formy prawne. W dniu 29 kwietnia 2011 r. zostało zarejestrowane Stowarzyszenie Metropolia Poznań. Jego członkami stali się: Miasto Poznań, Powiat Poznański oraz 21 miast i gmin. Stowarzyszenie jest kontynuatorem działań powołanej Rady Aglomeracji Poznańskiej. Głównym zadaniem Stowarzyszenia jest koordynacja współpracy międzygminnej i wdrażanie wspólnej strategii rozwoju Metropolia Poznań 2020. Stowarzyszenie wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Stowarzyszenia, na którego czele stoi Dyrektor Biura Stowarzyszenia.

Zadania i kompetencje o charakterze wykonawczym, polegające na organizacji i świadczeniu usług publicznych na skalę obszaru funkcjonalnego realizowane są przez podmioty o charakterze jednozadaniowym – **związki celowe, samorządowe spółki prawa handlowego oraz stowarzyszenia o charakterze branżowym**, bądź też realizowane są przez wybrane jednostki samorządu terytorialnego w drodze porozumienia. Są to m.in. związek celowy Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej, Aquanet S.A. (spółka wodociągowo-kanalizacyjna), czy też Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna. Porozumienia między Miastem Poznań i Powiatem Poznańskim dotyczą m.in. takich dziedzin, jak bezpieczeństwo publiczne (policja, straż pożarna), rynek pracy, opieka społeczna i edukacja. Między miastem a gminami podpisano porozumienia w obszarze edukacji i transportu publicznego.

Współpraca samorządów z sektorem gospodarczym Metropolii stanowi dla niej równie ważne co współpraca interkomunalna wyzwanie. Od 2002 r. na obszarze Metropolii działa Sieć Wspierania Przedsiębiorczości i Zatrudnienia. Porozumienie skupia 22 publiczne i prywatne instytucje otoczenia biznesu, w tym samorządy lokalne, izby gospodarcze, związki pracodawców, inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczno-przemysłowe, akademickie biura karier, fundacje na rzecz rozwoju itp. Od 2008 r. corocznie organizowane jest w Poznaniu Forum Gospodarcze Aglomeracji Poznańskiej (od 2012 r. pod nazwą Forum Gospodarcze Metropolii Poznań). Jest to wspólna inicjatywa Wielkopolskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, Miasta Poznań oraz Powiatu Poznańskiego. Misją Forum jest tworzenie pozytywnej atmosfery, służącej rozwojowi współpracy gospodarczej i samorządowej oraz promocja potencjału ekonomicznego i zwiększanie atrakcyjności obszaru funkcjonalnego dla inwestorów. Forum towarzyszą Poznańskie Dni Przedsiębiorczości. Stowarzyszenie Metropolia Poznań jest od kilku lat współorganizatorem wspomnianego forum. Od 2013 r. działa na terenie Metropolii Obserwatorium Rynku Pracy Aglomeracji Poznańskiej. Do jego zadań należy monitorowanie i prognozowanie potrzeb rynku pracy Aglomeracji Poznańskiej, z uwzględnieniem zmian zachodzących

w gospodarce globalnej, w celu dostarczania rzetelnych informacji zarówno młodym ludziom, jak i pracodawcom.

W Metropolii Poznań dobrze rozwija się współpraca samorządów terytorialnych ze środowiskiem naukowym. Eksperti akademicy wspierają wiedzą i innowacyjnymi pomysłami zarządzanie, planowanie przestrzenne i strategiczne w Metropolii. Zarówno Miasto Poznań, jak i gminy oraz Powiat Poznański współpracują z uczelniami Poznania. W 2009 r. Członkowie Rady Aglomeracji Poznańskiej jednogłośnie opowiedzieli się za wsparciem projektu naukowo-badawczego „Funkcjonowanie i kierunki rozwoju aglomeracji poznańskiej”. Dla jego realizacji powołane zostało konsorcjum czterech największych poznańskich uczelni (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Ekonomiczny, Politechnika Poznańska, Uniwersytet Przyrodniczy). Koordynatorem prac stało się Centrum Badań Metropolitalnych (CBM), afiliowane przy Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Efektem projektu były trzy dokumenty: Zielona Księga Aglomeracji Poznańskiej (swoista prestrategia poddana szerokim konsultacjom społecznym), Strategia Rozwoju Metropolia 2020 oraz Studium uwarunkowań rozwoju przestrzennego Aglomeracji Poznańskiej. Od 2009 r. CBM wydaje serię naukową Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, której ponad 20 zeszytów poświęconych zostało najważniejszym problemom rozwojowym tego obszaru. CBM organizuje konferencje, warsztaty, a także coroczny cykl debat środowisk administracyjnych, gospodarczych i społecznych pod nazwą Akademia Metropolitalna.

W Metropolii Poznań silnie rozwinięty jest sektor organizacji pozarządowych (NGO's). Zarejestrowanych jest tu blisko 3,3 tys. **stowarzyszeń, organizacji społecznych i fundacji**. Jak dotąd są to organizacje działające lokalnie lub regionalnie, co oznacza potrzebę wzmożenia aktywności organizacji społecznych na forum metropolitalnym, jako partnera samorządów lokalnych w procesie rozwoju zintegrowanych usług, szczególnie społecznych oraz budowaniu tożsamości metropolitalnej na obszarze funkcjonalnym Poznania.

Problemem integracji zarządzania w Metropolii Poznań jest niedostatek lub rozproszenie informacji z zakresu działalności różnych podmiotów publicznych, zarówno po stronie zarządzających, jak i samych użytkowników usług, co z jednej strony utrudnia podejmowanie skutecznych decyzji strategicznych, a z drugiej nie pozwala wyeksponować pełnego spektrum działań integracyjnych. Mimo dużego potencjału całej Metropolii, brak jest uporządkowanej informacji na temat jej walorów biznesowych, inwestycyjnych, kulturalnych i turystycznych. Brak jak dotąd spójnej strategii marketingowej dla całego obszaru funkcjonalnego (jest Strategia Marki Poznań ograniczona jednak do samego miasta Poznania). Źródłem przewagi konkurencyjnej całej Metropolii powinna być budowa rozpoznawalnej marki Metropolii Poznań. Mniejsze jednostki terytorialne, nawet sprawnie zarządzane przez lokalnych liderów mają znacznie mniejszą siłę przetargową w działaniach krajowych

i międzynarodowych. Wspólne przedsięwzięcia marketingowe w ramach obszaru funkcjonalnego umożliwiłyby lepsze wykorzystanie potencjałów i zasobów jednostek terytorialnych.

Jak wskazują doświadczenia państw zachodnich integrację zarządzania zaczynać należy od tych dziedzin, które przynoszą samorządom jednoznaczne korzyści i poprawę warunków życia mieszkańców i dzięki temu zyskują poparcie społeczne dla idei integracji metropolitalnej (np. wspólna organizacja transportu publicznego, zintegrowane zarządzanie ponadlokalnymi usługami społecznymi, wspólna promocja).

**PROBLEMY I WYZWANIA ROZWOJU
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO
POZNANIA**

4.

Wzrost poziomu życia mieszkańców, podniesienie konkurencyjności gospodarczej, zwiększenie spójności przestrzennej oraz integrację zarządzania terytorialnego w obszarze funkcjonalnym są głównymi celami tworzonej Strategii ZIT. Kluczowe znaczenie ma zatem określenie zarówno dziedzin, które mają charakter priorytetowy dla rozwoju całego obszaru funkcjonalnego, jak i narzędzi interwencji, które okażą się w przyszłości najbardziej skuteczne. W procesie wypracowania priorytetów rozwoju pomaga ocena silnych i słabych stron sytuacji społeczno-gospodarczej Metropolii Poznań. Do analizy wykorzystującej metodę SWOT zostały wykorzystane wyniki prac diagnostycznych zrealizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych: gospodarki, rynku pracy, demografii i usług społecznych, sfery nauki i badań, zarządzania terytorialnego oraz zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Za mocne strony uznano wszystko to, co stanowi prorozwojowy atut i przewagę konkurencyjną obszaru funkcjonalnego. Za słabe strony uznano natomiast deficyty funkcjonalne i przestrzenne, opóźnienia względnie bariery rozwoju występujące na terenie Metropolii Poznań.

W sytuacji Metropolii Poznań – obszaru stojącego wciąż przed olbrzymimi wyzwaniami modernizacyjnymi – na obecnym etapie rozwoju istotne znaczenie dla realizacji Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych ma wykorzystanie potencjałów całego obszaru funkcjonalnego, z uwzględnieniem jego problemów przestrzennych, funkcjonalnych i demograficznych dziś i w perspektywie najbliższych lat. W celu przedstawienia zasadności prowadzenia interwencji w określonych dziedzinach, wskazano nie tylko na potencjały wymagające wzmocnienia, ale także na deficyty i bariery rozwojowe obszaru funkcjonalnego. W każdej z dziedzin interwencji dokonano identyfikacji **silnych i słabych stron Metropolii Poznań.**

Określenie potencjałów (silnych stron) i problemów (słabych stron) miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania skłania do przedstawienia podstawowych wyzwań rozwojowych stojących przed tą Metropolią. Wyzwania te, syntetycznie określone priorytetami, wynikają nie tylko z lokalnej specyfiki obszaru funkcjonalnego, ale i ze zintegrowanego charakteru instrumentu wsparcia jakim jest ZIT i możliwości realizacji za jego pomocą określonych projektów i działań, z uwzględnieniem uwarunkowań prawnych i finansowych w jakich działają samorządy terytorialne w Polsce.

GOSPODARKA PRZESTRZENNA I ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wysokie walory dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego, liczne kompleksy leśne na terenie obszaru funkcjonalnego, rzeka Warta i blisko 70 jezior o dużym znaczeniu ekologicznym i potencjale rekreacyjnym, duży udział obszarów przyrodniczo cennych w Metropolii, szeroka paleta form ochrony przyrody, plany budowy kompleksowej dla całej Metropolii wysokowydajnej spalarni śmieci, integracja zarządzania gospodarką odpadami, częściowo zintegrowany system wodno-kanalizacyjny (Aquanet), działania na rzecz redukcji niskiej emisji (Dalkia), przyrodnicze walory turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym, duża ilość obiektów zabytkowych, w tym także o znaczeniu krajowym (pomniki historii), krzyżowanie się i przebieg na terenie Metropolii szlaków kulturowych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym, dobry stan zachowania części zabytkowych zespołów sakralnych i budynków użyteczności publicznej, działania rewitalizacyjne w wybranych obiektach kultury materialnej (m.in. Stary Browar i obiekty powojkowe w Poznaniu). 	<ul style="list-style-type: none"> postępujące żywiołowe rozlewanie się nowych obszarów mieszkaniowych w strefie podmiejskiej (<i>urban sprawl</i>) ze słabym dostępem do infrastruktury transportowej, silne procesy urbanizacyjne w sąsiedztwie obszarów cennych przyrodniczo, duża antropopresja na tereny rolnicze i zielone, zbywanie wartościowych rolniczo gruntów na cele budowlane, zanik tradycji rolniczych na terenie Metropolii, ubogie geologiczne zasoby wodne, częściowo zdegradowane wody powierzchniowe, zagrożenia ekologiczne ze strony przemysłu i gospodarki komunalnej, w tym zagrożenia niską emisją zanieczyszczeń, nadmierny poziom energochłonności budynków oraz brak zintegrowanego zarządzania programami termomodernizacji, niedorozwój podstawowej infrastruktury technicznej, szczególnie sieci wodno-kanalizacyjnej i ciepłowniczej w gminach Metropolii, dysproporcje w zagospodarowaniu turystycznym poszczególnych klinów zieleni – niedostatki infrastrukturalne na osi północ-południe (wzdłuż rzeki Warty), szczególnie w porównaniu do terenów nad Małą, zbyt mała, w stosunku do potrzeb, liczba wydzielonych kąpielisk z pełnym zapleczem socjalno-sanitarnym, braki w oznakowaniu i informacji o szlakach pieszych, rowerowych i kajakowych, niezadowalający stan techniczny części obiektów zabytkowych, w szczególności zespołów rezydencjonalno-parkowych, mieszkalnych oraz zabytków przemysłu i techniki, niewyjaśniony stan prawny i własnościowy wielu zabytków, niewystarczające środki na renowację obiektów zabytkowych.

INFRASTRUKTURA I ORGANIZACJA TRANSPORTU	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> rosnąca dostępność transportowa Metropolii, intensywnie rozwijana i unowocześniana infrastruktura drogowa, kolejowa oraz lotnicza, wzrost komunikacyjnej dostępności w skali kraju i Europy, korzystny (gwiazdzisty i obwodowy) układ przestrzenny linii kolejowych oraz dróg szybkiego ruchu częściowo zmodernizowanych lub nowo zbudowanych w ostatnich latach, różnorodny system transportu publicznego na terenie Metropolii: transport indywidualny oraz publiczny: autobusowy i tramwajowy, wprowadzenie Poznańskiej Elektronicznej Karty Aglomeracyjnej jako perspektywicznego systemu biletowego w całej Metropolii, wysoka atrakcyjność metropolitalnego rynku pracy i rynku mieszkaniowego, stymulująca duże dojazdy do pracy, szkół i po usługi w skali międzygminnej i regionalnej, poprawiający się, ale nie satysfakcjonujący stan techniczny dróg, plan transportowy dla całej Metropolii, określający priorytety rozwoju i integracji transportu na tym obszarze, projekty przygotowujące realizację kolei metropolitalnej, porozumienia transportowe pomiędzy Poznaniem a okolicznymi gminami, prace nad utworzeniem związku transportowego Metropolii. 	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca spójność sieci drogowej z powodu ograniczonej przepustowości i jakości dróg gminnych i powiatowych powiązanych z nowo zbudowanymi drogami szybkiego ruchu niewystarczająca pojemność transportowa sieci drogowej, zjawisko kongestii zarówno w mieście jak i na drogach wlotowych do Poznania, niski stan bezpieczeństwa ruchu drogowego, niedostateczna integracja sieci kolejowej z innymi formami transportu publicznego i indywidualnego, zły stan techniczny części dróg, szczególnie lokalnych i łączących (drogi powiatowe) drogi główne, zły stan techniczny sieci kolejowej na niektórych szlakach, zły stan części dworców i przystanków kolejowych i ich nieprzystosowanie do nowoczesnego transportu metropolitalnego, niski stopień integracji transportu publicznego w ramach Metropolii, brak skoordynowanej informacji pasażerskiej i wspólnego systemu biletowego dla całej Metropolii, wysoki i rosnący poziom motoryzacji w Metropolii (ponad 520 samochodów osobowych na 1000 mieszkańców), niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych oraz słaba integracja ich sieci w skali całej Metropolii.

GOSPODARKA I RYNEK PRACY	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wysoki poziom rozwoju gospodarczego dzięki zróżnicowanej branżowo i wielkościowo strukturze przedsiębiorstw oraz dobrej dostępności transportowej, zróżnicowana struktura wielkości i form organizacyjnych przedsiębiorstw, znaczący udział sektora MŚP, zapewniających szeroką ofertę dla poszukujących pracy o różnych zawodach i kwalifikacjach, wysoka wydajność pracy w przetwórstwie przemysłowym i usługach, 	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca wiedzochłonność gospodarki i mały udział usług wyższego rzędu w wytwarzaniu PKB, ciągle zbyt niski poziom technologicznego zaawansowania wytwórczości, mały udział sektorów kreatywnych w gospodarce, niewystarczająca współpraca przedsiębiorców w ramach zrzeszeń i izb gospodarczych, słabe usieciowienie, małe powiązania między podmiotami systemu wsparcia biznesu,

GOSPODARKA I RYNEK PRACY	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • duża aktywność inwestycyjna, w tym kapitału zagranicznego, w niektórych gminach podpoznańskich i Poznaniu, • rosnąca liczba podmiotów otoczenia biznesu w sektorze publicznym i sektorze prywatnym w Poznaniu, a także w niektórych gminach, • wysoka odporność gospodarki Metropolii na zjawisko kryzysu gospodarczego, • dynamika rynku pracy, przyrost przedsiębiorstw zapewniający tworzenie nowych miejsc pracy, • utrzymujący się od lat niski poziom bezrobocia, • wzrost udziału osób w wieku produkcyjnym, zapewniający systematyczne zwiększanie zasobów pracy, • możliwość absorpcji siły roboczej nie tylko z obszaru Metropolii, ale także z sąsiednich powiatów, • silna koncentracja miejsc pracy nie tylko w Poznaniu ale i w kilku gminach pierwszego pierścienia (Tarnowo Podgórne, Suchy Las, Komorniki, Kórnik). 	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt małe nakłady na działalność badawczo-rozwojową i działalność innowacyjną w sektorze przedsiębiorstw, • słabe instrumenty wsparcia inwestycji branży IT, w tym firm startujących, • niewystarczająca komercyjna oferta usług nauki dla biznesu, • nieskoordynowana informacja i słaba promocja potencjału gospodarczego całej Metropolii, • brak skoordynowanej, spójnej informacji o terenach pod działalność inwestycyjną w całej Metropolii, • znaczny odsetek ludzi z wykształceniem wyższym wśród bezrobotnych, • niekorzystna struktura wieku bezrobotnych (ok. 20 % bezrobotnych to osoby w wieku 24 lat i mniej), • relatywnie niski poziom elastyczności funkcjonalnej zasobów pracy, konieczność podnoszenia kwalifikacji zawodowych, • niedobór pracowników o kwalifikacjach dopasowanych do lokalnego rynku pracy, szczególnie słaba podaż wysoko wykwalifikowanych kadr branży IT.

DEMOGRAFIA I USŁUGI SPOŁECZNE	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • znaczna dynamika rozwoju demograficznego całego obszaru funkcjonalnego i korzystne jego prognozy w najbliższych dekadach, • korzystna struktura wieku, znaczny udział ludności w wieku produkcyjnym, • rozwinięta sieć placówek opieki zdrowotnej i społecznej z doświadczeniem we wdrażaniu innowacyjnych programów profilaktycznych i społecznych, • dobrze wykształcona sieć placówek edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, • szybko rosnący udział osób zdobywających wyższe wykształcenie, • silnie rozwinięte funkcje akademickie i wysoki poziom szkolnictwa wyższego na tle kraju (wysokie pozycje w rankingach, wysokie oceny komisji akredytacyjnych), 	<ul style="list-style-type: none"> • redystrybucja przestrzenna ludności prowadząca do depopulacji Poznania i niekorzystnych prognoz demograficznych dla miasta centralnego, • postępujące starzenie się społeczeństwa, będące wynikiem niskiego przyrostu naturalnego i zmiany modelu rodziny, • nie nadążanie rozwoju placówek edukacyjnych za zmianami w rozmieszczeniu i strukturze ludności według wieku, • relatywnie słabe wyniki nauczania w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, • niedorozwój placówek kształcenia zawodowego, podyplomowego i kształcenia ustawicznego,

DEMOGRAFIA I USŁUGI SPOŁECZNE	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • duży potencjał naukowo-badawczy i dobra baza działalności naukowej w Poznaniu, rozwój parków naukowo-technologicznych, • wysoki potencjał naukowy poznańskiego ośrodka akademickiego w dziedzinie informatyki i innych inteligentnych specjalizacji, • nowoczesna baza naukowa i dydaktyczna uczelni, powstanie nowych kampusów, m.in. dzięki realizacji projektów UE, • relatywnie wysoki poziom badań naukowych, szczególnie w naukach ścisłych, liczących się w skali europejskiej, • rosnąca liczba kierunków studiów oferowanych przez uczelnie, • działania uczelnianych biur karier, • koncentracja placówek usług medycznych, od opieki podstawowej do wyspecjalizowanej, • dobre lokalne inicjatywy w zakresie profilaktyki zdrowotnej, • rozwinięta sieć placówek opieki społecznej, • szeroka paleta usług kulturalnych, placówki i wydarzenia o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym, • rozwinięta infrastruktura turystyczna, • innowacyjne działania promocyjne Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • niskie aspiracje mieszkańców, co do podnoszenia swojego poziomu wykształcenia i kwalifikacji, • stosunkowo niskie oceny uczelni wyższych w międzynarodowych rankingach uwzględniających osiągnięcia naukowe i badawcze (za wyjątkiem nauk technicznych), • niskie wskaźniki kształcenia na studiach wyższych na kierunkach informatycznych i powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami, • część kierunków studiów niedopasowana do wymogów rynku pracy, • niewielki odsetek absolwentów kierunków technicznych, • relatywnie niskie umiędzynarodowienie badań, • niski poziom współpracy w sferze naukowej i dydaktycznej pomiędzy uczelniami oraz firmami na terenie Metropolii, • niedorozwinięta baza szpitalna, konieczność remontów i modernizacji placówek szpitalnych oraz budowy nowych obiektów, • brak nowoczesnego, w pełni wyposażonego w aparaturę szpitala dziecięcego, • słabe dopasowanie służby zdrowia do zmian demograficznych (lecznictwo geriatryczne), • słaba koordynacja realizacji długofalowych programów w zakresie promocji i profilaktyki zdrowotnej, • niewystarczający zakres prowadzonych programów profilaktyki zdrowotnej i społecznej oraz brak integracji zarządzania nimi, • wciąż nieadekwatna do potrzeb opieka socjalna w stosunku do ludzi starszych, niepełnosprawnych oraz wykluczonych i ich opiekunów, • dekapitalizacja bazy obiektów kulturalnych, konieczność remontów i modernizacji oraz budowy nowych placówek, • słaba integracja informacji i promocji turystycznej w skali całej Metropolii.

INTEGRACJA ZARZĄDZANIA I MARKETING TERYTORIALNY	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • korzystna struktura terytorialno-administracyjna z punktu widzenia integracji w obszarze funkcjonalnym (miasto centralne i jeden powiat okólny), • istnienie struktur administracji zespolonej na poziomie powiatowym - wspólnych dla miasta i powiatu ziemskiego (policja, straż pożarna, urząd pracy), • powstanie Stowarzyszenia Metropolia Poznań, koordynującego prace samorządów obszaru funkcjonalnego, • działalność Biura Stowarzyszenia Metropolia Poznań, pozyskującego m.in. finansowanie na realizację projektów o skali metropolitalnej, • powstanie i przyjęcie przez organy wykonawcze samorządów Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020, • podjęcie i rozwój współpracy w zakresie związku odpadowego. Powstanie Związku Komunalnego Gospodarki Odpadami Aglomeracji Poznańskiej, • podjęcie i rozwój współpracy w zakresie utworzenia związku komunikacyjnego Transport Metropolii Poznań, • wola pogłębiania współpracy ze strony polityków lokalnych, • poparcie społeczne dla pogłębiania współpracy komunalnej miasta Poznania i gmin podmiejskich, • dobra współpraca z organizacjami gospodarczymi i przedsiębiorcami, cykliczne imprezy samorządowo-biznesowe (Forum Gospodarcze Metropolii Poznań, Poznańskie Dni Przedsiębiorczości), • wsparcie dla procesu integracji i promocji metropolitalnej lokalnych organizacji gospodarczych (Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa), • dobra współpraca ze środowiskiem naukowym miasta Poznania (Konsorcjum Badań nad Aglomeracją Poznańską, Centrum Badań Metropolitalnych UAM - zaplecze eksperckie dla procesu integracji metropolitalnej), • dobra współpraca między samorządami lokalnymi, a samorządem regionalnym (m.in. w zakresie projektów transportowych). 	<ul style="list-style-type: none"> • brak solidnej podstawy prawnej integracji – ustawy metropolitalnej, • brak przez wiele lat interwencjonizmu państwowego w procesie tworzenia miejskich obszarów funkcjonalnych (wsparcie finansowe, utworzenie i wdrożenie konkretnej polityki wobec metropolii), • bariery legislacyjne: ograniczone ustawowo możliwości współpracy samorządowej między szczeblem gminnym a powiatowym, • brak długich doświadczeń i trudności w zakresie współpracy komunalnej w obszarze funkcjonalnym z minionego 25-lecia, • długie procedury prawne związane z tworzeniem form integracji, głównie związków celowych, zniechęcające do działań, • słaba promocja idei integracji metropolitalnej i samej Metropolii Poznań w mediach lokalnych; • niewystarczająca promocja walorów kulturowych i przyrodniczych całej Metropolii, • brak skoordynowanej strategii marketingowej dla całego obszaru metropolitalnego, skoncentrowanej na zewnętrznej promocji inwestycyjnej i turystycznej, • ograniczona wśród mieszkańców znajomość działań podejmowanych na poziomie metropolitalnym, • brak silnych środowisk lokalnych (organizacji społecznych) popierających proces integracji metropolitalnej.

Wyzwania dla kształtowania środowiska i rozwoju przestrzennego

Jednym z podstawowych wyzwań dla całej Metropolii jest koordynacja działań w zakresie planowania przestrzennego, szczególnie rozwoju terenów mieszkaniowych i ograniczanie zjawiska żywiołowej suburbanizacji, wywołującej ogólnospołeczne koszty degradacji środowiska oraz rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej. Wyzwaniem jest zatem ograniczenie zjawiska *urban sprawl*, zrationalizowanie rozmieszczenia sieci infrastruktury technicznej, zaoferowanie przyjaznych warunków dla inwestowania zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, zoptymalizowanie lokalizacji ponadlokalnych elementów infrastruktury społecznej (obiekty służby zdrowia, opieki społecznej, kultury, edukacji, sportu i rekreacji) oraz komercyjnej (m.in. handel wielkopowierzchniowy, usługi logistyczne). W tym celu konieczne jest opracowanie spójnej koncepcji rozwoju sieci transportowej, spójnej wizji zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego Metropolii (m.in. szlaki turystyczne, baza noclegowa), rewitalizacji terenów zdegradowanych oraz zachowania obszarów kulturowych, unikatowych w skali Metropolii.

Beneficjentami opracowania Koncepcji Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań, będą samorządy terytorialne wchodzące w skład Stowarzyszenia Metropolii Poznań, odpowiedzialne za realizację polityki przestrzennej na poziomie lokalnym. Ustalenia Koncepcji będą miały w stosunku do gmin charakter pomocniczy, tzn. że nie będą one zastępowały lokalnej polityki przestrzennej, będącej wyłączną domeną gmin. Koncepcja będzie dotyczyła ogólnych kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz spraw o znaczeniu ponadlokalnym ważnych dla całego obszaru metropolitalnego, w tym infrastruktury o charakterze metropolitalnym. Wytyczne koncepcji oraz zasady jej wdrażania powinny być respektowane przez wszystkie objęte nią gminy i w pełni realizowane w praktyce planistycznej.

W zakresie ochrony środowiska do najistotniejszych problemów należy budowa spalarni śmieci oraz modernizacja sieci ciepłej, polegająca na wymianie starej, kanałowej sieci ciepłej na sieć preizolowaną.

KLUCZOWE WYZWANIE

Kształtowanie środowiska, zgodnie z zasadami ładu przestrzennego i rozwoju zrównoważonego rozwoju. Ograniczenie żywiołowego rozlewania się nowych obszarów mieszkaniowych w strefie podmiejskiej (*urban sprawl*) o dużych walorach przyrodniczych. Ograniczenie poziomu zanieczyszczeń i energochłonności oraz zintegrowane zarządzanie programami środowiskowymi. Rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego.

Wyzwania dla infrastruktury i organizacji transportu

Z uwagi na coraz większą redystrybucję miejsc pracy i miejsc zamieszkania w Metropolii, konieczne są zmiany w funkcjonowaniu transportu publicznego w celu lepszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców obszaru funkcjonalnego. Dostępność komunikacji zbiorowej w Poznaniu sprawia, że nadal to transport publiczny jest podstawowym sposobem przemieszczania się w codziennych dojazdach do pracy czy szkół. Jego podstawą jest komunikacja tramwajowa i autobusowa. Z kolei dużo niższe wykorzystanie transportu zbiorowego ma miejsce na obszarze pozostałych gmin wchodzących w skład Metropolii. Skutkuje to lawinowym przyrostem samochodów, kongestią na drogach i motoryzacyjnym, zanieczyszczeniem środowiska. Z tego też względu konieczne są działania zmierzające do integracji zarządzania transportem, poprawy dostępności komunikacji publicznej oraz zwiększenia oferty przewozowej. Zadanie to stoi przed wszystkimi samorządami lokalnymi i regionalnymi obszaru funkcjonalnego.

Potrzeba rozwiązania problemów komunikacyjnych znalazła swoje odzwierciedlenie w dokumentach strategicznych i planistycznych. Zgodnie z zapisami Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 – 2020 „w celu ograniczenia uciążliwości wywołanych przez konieczność przemieszczania się należy wspierać projekty dotyczące unowocześnienia, modernizacji infrastruktury transportu zbiorowego, uzupełnienia istniejących linii komunikacji zbiorowej łącznie z wyposażeniem w nowy, przyjazny dla środowiska tabor i inną infrastrukturę. Istotne znaczenie mogą mieć działania z zakresu integracji różnych form transportu zbiorowego funkcjonujących na terenach miejskich i podmiejskich. W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, a także bezpieczeństwa i podwyższenia jakości środowiska życia, wsparcie uzyskać powinny również systemy zarządzania ruchem oraz działania mające za zadanie zmniejszenie zatłoczenia miast i ograniczenie ruchu drogowego w centrach miast jak budowa parkingów "park&ride" i "bike&ride", zintegrowanych centrów przesiadkowych.” Aby powyższe zapisy zostały zrealizowane konieczna jest budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych, które umożliwią szybką zmianę środka transportu, a przez to poprawią dostępność i spójność całego obszaru funkcjonalnego.

KLUCZOWE WYZWANIE

Rozwój infrastruktury transportowej z preferencją dla niskoemisyjnej i zintegrowanej komunikacji publicznej. Wzrost integracji sieci kolejowej z innymi formami transportu publicznego i indywidualnego. Zwiększenie spójności sieci drogowej i powiązań z nowo zbudowanymi drogami szybkiego ruchu. Rozwój ścieżek rowerowych oraz zwiększenie ich integracji w skali całej Metropolii.

Wyzwania dla gospodarki i rynku pracy

Według dokumentu Krajowa Polityka Miejska (2014) do podstawowych wyzwań rozwojowych Polski należy wykorzystanie potencjału głównych ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych do kreowania wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Budowanie pozycji konkurencyjnej obszaru funkcjonalnego Poznania wobec innych metropolii krajowych i zagranicznych, to nie tylko zdolność adaptacji do zmieniających się procesów gospodarczych, ale także umiejętność kształtowania nowych warunków rozwoju. Metropolia Poznań coraz lepiej wykorzystuje swoje walory, stając się w skali kraju jednym z liderów tworzenia sektorów innowacyjnych. Jej potencjałem są wykształceni, w większości na czołowych w kraju uczelniach Poznania, młodzi ludzie. Wyzwaniem jest zatrzymanie ich w mieście i sąsiednich gminach poprzez oferowanie dobrych warunków pracy i płacy oraz możliwości rozwoju własnej przedsiębiorczości. Jest to niezwykle ważne nie tylko w obliczu niekorzystnego *brain drain* – „drenażu mózgów” ze strony konkurencyjnych metropolii zagranicznych, ale także ze względu na zagrożenie „*brain waste*” – „marnotrawstwem mózgów”, w przypadku braku pracy adekwatnej do wykształcenia młodych i zdolnych absolwentów szkół wyższych bądź słabych warunków do zakładania własnych firm.

Wybór ścieżki edukacyjno-zawodowej jest jedną z najważniejszych decyzji w życiu człowieka. Od trafnego dopasowania zdolności, zainteresowań, cech psychicznych oraz możliwości fizycznych do wykonywanego zawodu zależy powodzenie w życiu zawodowym i prywatnym. Współczesna edukacja powinna przekazywać masowo i skutecznie coraz więcej wiedzy i umiejętności, które ewoluują adekwatnie do wymogów postępu cywilizacyjnego. Celem zintegrowanych szkoleń w Metropolii powinna być preorientacja zawodowa uczniów szkół i skierowanie ich m.in. w stronę zainteresowania nowoczesnym technologiami informatycznymi. Młodzież powinna mieć informacje na temat możliwości dalszego kształcenia się, zdobycia kwalifikacji różnych grup zawodowych oraz na temat potencjalnego rynku edukacji i pracy, zapotrzebowania na dane zawody na lokalnym i globalnym rynku pracy.

Wyzwaniem jest więc wspieranie przedsiębiorczości młodych ludzi i startujących na rynku firm oraz powiązanie kształcenia z potrzebami współczesnej gospodarki. Stoi ono przede wszystkim przed wyższymi uczelniami Poznania, które powinny rozwijać kierunki związane z potrzebami regionalnego rynku pracy i nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy, w tym szczególnie innowacyjnych sektorów IT. Ich rozwój w najbliższych latach będzie kluczowy dla przekształcenia wizerunku Metropolii absorpcyjnej na metropolię dyfuzyjną w zakresie nowoczesnej gospodarki.

W obliczu znacznego tempa rozwoju gospodarczego w Metropolii Poznań podstawowym wyzwaniem jest rozwijanie elastyczności funkcjonalnej zasobów pracy i ciągłe podnoszenie kwalifikacji

zawodowych. Wyzwaniem jest także zapewnienie pracy osobom w późnym wieku produkcyjnym i ich utrzymanie się na rynku pracy.

KLUCZOWE WYZWANIE

Wspieranie rozwoju gospodarczego, przedsiębiorczości i wzrostu konkurencyjności rynku pracy całego obszaru funkcjonalnego. Integracja sfery biznesu i nauki, wspieranie innowacyjności przedsiębiorstw. Tworzenie promocji gospodarczej i oferty inwestycyjnej w skali całej Metropolii.

Wyzwania dla sektora usług społecznych

Redystrybucja przestrzenna ludności, zmiany w strukturze wieku, zmieniające się style życia przeorientowują dotychczasowe zapotrzebowanie na usługi społeczne w Metropolii Poznań. W odpowiednich przedziałach wieku artykułowane są różne potrzeby, rozszerza się także paleta sposobów ich zaspokajania. Stawia to przed władzami lokalnymi nowe wyzwania w zakresie zaspokajania potrzeb rosnącej liczby mieszkańców w zakresie usług edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych i turystyczno-rekreacyjnych. Usługi są coraz ważniejszym rynkiem pracy. Poziom tych usług i ich dostępność determinują długofalowo jakość kapitału społecznego, zasobu o kluczowym znaczeniu dla rozwoju Metropolii. Zadaniem polityki edukacyjnej jest zwiększanie dostępności i poszerzenia profilu szkół na terenie całego obszaru funkcjonalnego oraz koordynacja działalności placówek edukacyjnych stosownie do wyzwań demograficznych i rynku pracy. Ważnym zagadnieniem jest podnoszenie jakości kształcenia i podniesienie poziomu wyników egzaminów w szkołach.

Możliwości rozwoju Metropolii Poznań wiążą się ściśle z funkcją ośrodka nauki i innowacji. Liczba uczelni, kierunków studiów oraz studentów świadczy o wysokim stopniu rozwoju funkcji akademickiej. Zdecydowanie gorzej jest w przypadku działalności innowacyjnej. Chociaż na terenie Metropolii funkcjonują parki technologiczne i inkubatory przedsiębiorczości, to jednak ich działalność jeszcze w niewielkim stopniu ma wpływ na liczbę przedsiębiorstw innowacyjnych. Zidentyfikowane skupiska działalności związanych z funkcją innowacyjną wskazują, że w tej dziedzinie istotnym czynnikiem są korzyści aglomeracji, dlatego na tych obszarach powinny rozwijać się i powstawać nowe jednostki badawczo-rozwojowe. Do rozwoju kreatywności konieczny jest także rozwój kierunków humanistycznych, sprzyjających rozwojowi funkcji kulturalnej Metropolii.

Rozwój poznańskiej branży IT wymaga podniesienia innowacyjności MŚP poprzez wspieranie technologicznych powiązań przedsiębiorców z nauką w ramach klastrów regionalnych i lokalnych.

Należy wzmocnić współpracę nauki i przemysłu w zakresie transferu technologii. Komercyjna oferta nauki dla gospodarki powinna zostać lepiej sprecyzowana i odzwierciedlać potencjał naukowy poznańskich uczelni. Niezbędne jest stworzenie platformy kontaktu podmiotów nauki z przedsiębiorcami, nie tylko w zakresie edukacji, ale także w zakresie transferu technologii.

Wyzwaniem dla sektora służby zdrowia i opieki społecznej jest zwiększanie dostępności do szerokiej palety placówek zdrowotnych i podnoszenie standardów świadczonych w nich usług, przy rosnącej z roku na rok liczbie pacjentów, wśród których w najbliższych latach zwiększać się będzie liczba ludzi starszych. Wyspecjalizowana i dobrze zorganizowana opieka zdrowotna wpłynie w przyszłości na zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców, poprawę zdrowotności i wydłużenie się przeciętnego trwania życia mieszkańców Metropolii Poznań a tym samym na ich dłuższą aktywność zawodową i społeczną.

Wyzwaniem dla rozwoju kultury i turystyki w Metropolii Poznań jest rozbudowa i modernizacja bazy tych usług i promocja Metropolii Poznań w kraju i za granicą. Pozytywnym doświadczeniem w tym zakresie jest wspólne stoisko promocyjne Metropolii Poznań na Targach Regionów i Produktów Turystycznych Tour Salon oraz działania integracyjne Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej.

KLUCZOWE WYZWANIE

Rozwijanie przyjaznych mieszkańcom usług społecznych. Zwiększenie ich dostępności i podnoszenie jakości w dziedzinie edukacji, ochrony zdrowia, kultury, turystyki i rekreacji.

Wyzwania dla zintegrowanego zarządzania

Miejski Obszar Funkcjonalny Poznania od lat wyróżnia się na tle kraju indywidualną ścieżką oddolnej integracji zarządzania oraz współpracy ze środowiskiem gospodarczym i naukowym. W Metropolii Poznań, od reformy powiatowej w 1999 r., postępuje współpraca władz samorządowych w zakresie rynku pracy, bezpieczeństwa publicznego, usług oświatowych i socjalnych. W ostatnich latach nasila się integracja w zakresie gospodarki odpadami, organizacji transportu publicznego i różnorodnych usług komunalnych oraz wspólna promocja inwestycyjna i turystyczna. Stowarzyszenie Metropolia Poznań, jako jedno z nielicznych w Polsce ukonstytuowanych wcześniej oddolnych form kooperacji, będzie realizatorem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w latach 2014 – 2020.

W obliczu zaniechania w Polsce prac nad reformą metropolitalną i nadania metropoliom specjalnego statusu (obligatoryjny związek komunalny lub powiat metropolitalny), oddolne działania

integracyjne samorządów i innych podmiotów publicznych są potrzebą chwili. Jak zapisano w Białej Księdze Obszarów Metropolitalnych (dokument Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, 2013), „oddolna integracja zarządzania wsparta zachętami finansowymi będzie początkiem wypracowywania rozwiązań, których dynamika oraz kierunek będzie zależał od władz samorządowych znajdujących się w granicach obszarów metropolitalnych. Narzucanie rozwiązania dla całego kraju w drodze odgórnej reformy nie byłoby skutecznym rozwiązaniem, gdyż oparte byłoby na uogólnieniach, które mogłyby nie odzwierciedlać realnych potrzeb polskich miast” (Kaczmarek, Mikuła, 2007).

Wyzwaniem dla zarządzania w skali całego obszaru funkcjonalnego Poznania jest wypracowanie modelu funkcjonowania sieci instytucji metropolitalnych, na które składają się różnego rodzaju związki komunalne, stowarzyszenia, spółki komunalne oraz porozumienia. Ważnym zadaniem jest prowadzenie działalności informacyjnej, konsultacyjnej i programowej oraz inicjowanie i wspieranie prac naukowo-badawczych, dotyczących funkcjonowania i kierunków rozwoju obszaru funkcjonalnego. Wyzwaniem jest szersze włączenie we współzarządzanie metropolitalne środowisk biznesowych oraz wsparcie dla organizacji pozarządowych działających w skali metropolitalnej. Zaangażowanie społeczne w rozwój całej Metropolii powinno wiązać się z kolei z budowaniem tożsamości metropolitalnej. Instrumentem budowania nowoczesnej tożsamości, powinna stać się edukacja metropolitalna. Zintegrowane działania podejmowane w Metropolii powinny być odbierane jako działania na rzecz wspólnego obszaru.

KLUCZOWE WYZWANIE

Budowa struktur dla sprawnego zarządzania. Zacieśnianie kooperacji samorządów w ramach Stowarzyszenia Metropolia Poznań. Zintegrowanie zasobów informacyjnych na temat obszaru funkcjonalnego, rozwój metropolitalnego marketingu.

**CELE STRATEGICZNE
ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH**

5.

Cel nadrzędny Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania nawiązuje bezpośrednio do wizji przedstawionej w Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej „Metropolia Poznań 2020” i został zdefiniowany jako:

„Umiejętne wykorzystanie i łączenie potencjałów jednostek terytorialnych miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania, w celu podnoszenia jakości życia mieszkańców, rozwoju przyjaznych usług i nowoczesnej gospodarki, kształtowania ładu przestrzennego oraz utworzenia wizerunku zintegrowanej i nowoczesnej metropolii sukcesu”.

Struktura celów i priorytetów ZIT dla MOF Poznania została oparta na osiach i programach strategicznych wskazanych w Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020 – uzgodnionej pomiędzy wszystkimi podmiotami samorządowymi tworzącymi Metropolię oraz szeroko konsultowanej społecznie. Proponowany zestaw **celów strategicznych ZIT** obejmuje:

- 1. Kształtowanie środowiska, krajobrazu i urbanistyki, zgodnie z zasadami ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.**
- 2. Rozwój infrastruktury transportowej z preferencją dla niskoemisyjnej i zintegrowanej komunikacji publicznej.**
- 3. Wspieranie rozwoju gospodarczego i wzrostu konkurencyjności rynku pracy.**
- 4. Tworzenie przyjaznych mieszkańcom usług społecznych.**
- 5. Budowa struktur dla sprawnego zarządzania Metropolią oraz wspólnej promocji inwestycyjnej i turystycznej.**

Wskazane powyżej cele odpowiadają 5 osiom strategicznym wyróżnionym w Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020, które uznano w ramach niniejszego dokumentu za **priorytety ZIT**. Powiązanie celów i priorytetów ZIT wraz z ich poszerzonym opisem przedstawiono w poniższej tabeli. Cele strategiczne i priorytety ZIT muszą zostać bezpośrednio osadzone w celach tematycznych i priorytetach inwestycyjnych Unii Europejskiej w perspektywie 2014 – 2020, a także zawierać odniesienie do osi priorytetowych WRPO 2014+. Schemat tych powiązań przedstawiono w tabeli nr 18.

Tab. 18. Cele strategiczne i priorytety ZIT dla MOF Poznania

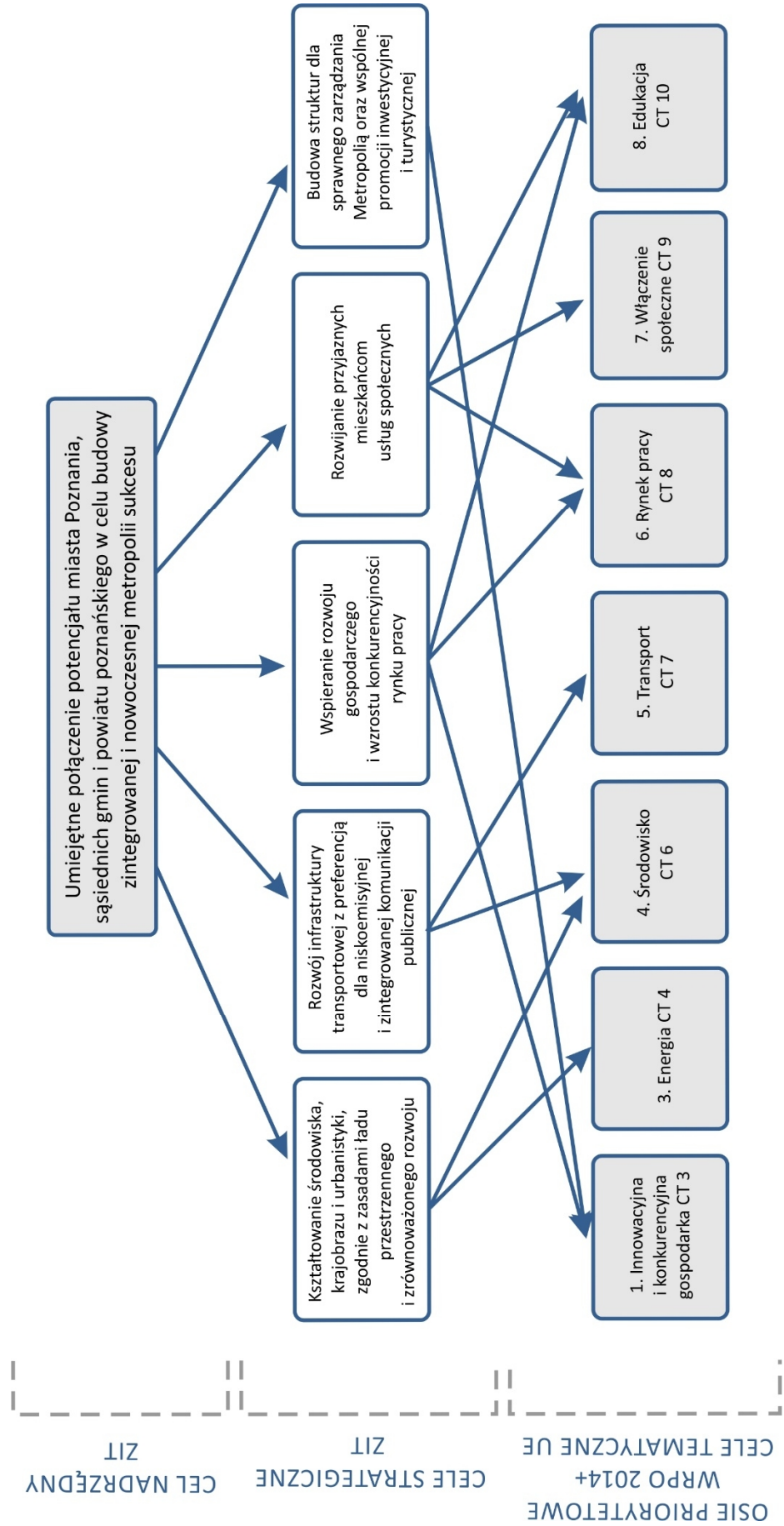
Cel strategiczny ZIT	Oś strategiczna Strategii Rozwoju Aglomeracji 2020 =Priorytet ZIT	Charakterystyka celu
Kształtowanie środowiska, krajobrazu i urbanistyki, zgodnie z zasadami ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju	1. Gospodarka przestrzenna i środowisko	Kształtowanie ładu przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i stosownie do europejskich norm środowiskowych, krajobrazowych i urbanistycznych w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, produkcyjnych i wypoczynkowych mieszkańców Metropolii
Rozwój infrastruktury transportowej z preferencją dla niskoemisyjnej i zintegrowanej komunikacji publicznej	2. Infrastruktura i organizacja transportu	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej Metropolii w celu zwiększania jej dostępności w skali krajowej i międzynarodowej oraz zapewnienia wewnętrznej spójności transportowej, z preferencją dla rozwoju zintegrowanej komunikacji publicznej
Wspieranie rozwoju gospodarczego i wzrostu konkurencyjności rynku pracy	3. Gospodarka i rynek pracy	Wspieranie rozwoju gospodarczego i wzrost konkurencyjności Metropolii jako miejsca nowych inwestycji, rozwoju sektora innowacyjnego oraz tworzenie sieci współpracy podmiotów gospodarczych w Metropolii w oparciu o rozwinięty rynek pracy i jego silne powiązania z lokalnym potencjałem edukacyjnym i naukowym.
Tworzenie przyjaznych mieszkańcom usług społecznych	4. Usługi społeczne	Tworzenie przyjaznych mieszkańcom usług społecznych, zintegrowanych tematycznie, odpowiadających wyzwaniom demograficznym, w tym starzeniu się społeczeństwa, gwarantujących dobrą dostępność przestrzenną i ekonomiczną, w atrakcyjnej formule, zachęcającej do korzystania z nich.
Budowa struktur dla sprawnego zarządzania Metropolią oraz wspólnej promocji inwestycyjnej i turystycznej	5. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny	Budowa form współpracy i sprawnego zarządzania w Metropolii z udziałem samorządów oraz innych instytucji publicznych i komercyjnych oraz wspólna promocja inwestycyjna i turystyczna w celu kreowania wizerunku nowoczesnej metropolii europejskiej

Tab. 19. Matryca logiczna celów Strategii ZIT oraz korespondujących celów tematycznych, priorytetów inwestycyjnych i osi priorytetowych w ramach WRPO 2014+

Cel strategiczny ZIT	Priorytet ZIT	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny (PI)	Oś priorytetowa WRPO 2014+
Kształtowanie środowiska, krajobrazu i urbanistyki, zgodnie z zasadami ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju	1. Gospodarka przestrzenna i środowisko	CT 4 CT 6	PI 4.3 PI 6.3	3. Energia 4. Środowisko
Rozwój infrastruktury transportowej z preferencją dla niskoemisyjnej i zintegrowanej komunikacji publicznej	2. Infrastruktura i organizacja transportu	CT 4 CT 7	PI 4.5 PI 7.2	3. Energia 5. Transport
Wspieranie rozwoju gospodarczego i wzrostu konkurencyjności rynku pracy	3. Gospodarka i rynek pracy	CT 3 CT 8 CT 10	PI 3.1 PI 3.2 PI 8.10 PI 10.3 PI 10.3 bis	1. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka 6. Rynek pracy 8. Edukacja
Tworzenie przyjaznych mieszkańcom usług społecznych	4. Usługi społeczne	CT 8 CT 9 CT 10	PI 8.10 PI 9.7 PI 10.3 PI 10.3 bis	6. Rynek pracy 7. Włączenie społeczne 8. Edukacja
Budowa struktur dla sprawnego zarządzania Metropolią oraz wspólnej promocji inwestycyjnej i turystycznej	5. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny	CT 3	PI 3.2	1. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka

Ryc. 35. Cele strategiczne Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania

PROJEKTY
ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH

6.

W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych zakłada się realizację 10 projektów strategicznych. Zawierają one spójny zestaw działań służących zrównoważonemu rozwojowi oraz długotrwałej poprawie warunków społecznych, gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych i demograficznych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania. Uzgodnione przez członków Stowarzyszenia Metropolia Poznań projekty wynikają z przyjętych w 2011 r. strategicznych osi rozwojowych Metropolii Poznań i mają osadzenie w kierunkach interwencji ZIT w perspektywie finansowej 2014-2020.

Opis projektów strategicznych składa się każdorazowo z następujących elementów:

Oś priorytetowa oraz cel tematyczny i priorytet inwestycyjny: nawiązanie do celów strategicznych UE i programowych WRPO.

Wymiar terytorialny: zasięg obszaru wsparcia.

Cel programu: nakreślenie zasadniczych wyzwań i kierunków interwencji w danym obszarze strategicznym.

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną: informacja o powiązaniu z obowiązującymi na obszarze wsparcia dokumentami strategicznymi.

Działania w ramach projektu: hasło i syntetyczny opis rodzaju i sekwencji proponowanych przedsięwzięć.

Projekty komplementarne: informacja o projektach powiązanych, przewidzianych do realizacji na obszarze wsparcia.

Beneficjenci: osoby, instytucje, podmioty osiągające korzyść bezpośrednią lub pośrednią z wdrażania i realizacji projektu.

Wskaźniki produktu: obrazują bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia, mierzony konkretnymi wielkościami, liczone są w jednostkach fizycznych lub monetarnych.

Wskaźniki rezultatu: odpowiadają bezpośrednim efektom następującym po realizacji projektu, są logicznie powiązane ze wskaźnikami produktu.

Finansowanie: wysokość finansowania całości projektu, z podziałem na i zewnętrzne (fundusze europejskie) i środki własne beneficjentów.

Rodzaj naboru: wskazanie na konkursowy lub pozakonkursowy tryb wyboru projektów.

Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM). Integracja systemu transportu publicznego wokół transportu szynowego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania.

Oś priorytetowa WRPO – Cel tematyczny – Priorytet inwestycyjny

Oś priorytetowa WRPO 3. Energia.

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.

Priorytet inwestycyjny 4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich obszarów rodzajów terytoriów, w szczególności w obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

Wymiar terytorialny

Obszar zostanie wskazany w ramach projektu „Masterplan dla Poznańskiej Kolei Metropolitalnej” (projekt finansowany z funduszy EOG, pochodzących z Islandii, Liechtensteinu i Norwegii oraz środków krajowych – planowane ukończenie zadania „Opracowanie koncepcji zintegrowanego transportu publicznego w oparciu o linie Poznańskiego Węzła Kolejowego z wydzieleniem ruchu metropolitalnego” (koniec 2014 r.)

Cel projektu

Realizacja projektu wynika z potrzeby poprawy funkcjonowania transportu publicznego w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania. Jego celem jest stworzenie systemu transportu publicznego, którego podstawą ma być integracja wszystkich form przemieszczania się w obszarze funkcjonalnym. Szczególną rolę w tym względzie odgrywać będzie Poznańska Kolej Metropolitalna, stanowiąca podstawowy element transportu zbiorowego w Metropolii. Stworzenie zintegrowanego systemu transportu publicznego skłaniać będzie mieszkańców i osoby przyjezdne do korzystania z komunikacji publicznej, która stanie się szybka, niezawodna i atrakcyjna cenowo. Kluczową częścią projektu jest budowa ok. 60 punktów przesiadkowych (w tym ok. 10 w Poznaniu), które będą integrować różne formy transportu publicznego i indywidualnego, w szczególności komunikację kolejową, tramwajową i autobusową. Pozwoli to na poprawę dostępności transportu publicznego dla wielu mieszkańców

miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania, skrócenie czasu dojazdów do pracy, szkół i placówek usługowych w tym obszarze oraz wpłynie na redukcję zatłoczenia komunikacyjnego, szczególnie w mieście Poznaniu i jego bezpośrednim otoczeniu, co przełoży się także na poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną

Podjęcie działań w ramach projektu będzie bezpośrednio prowadziło do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. „Wielkopolska 2020” (cel operacyjny 1.5. Rozwój transportu zbiorowego) oraz Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej „Metropolia Poznań 2020” (program 2.2. Kolej Metropolitalna, program 2.3. Zintegrowany transport publiczny).

Działania w ramach projektu

- węzły integracji – budowa systemu punktów przesiadkowych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania.

Podstawą sukcesu działania musi być stworzenie punktów przesiadkowych integrujących transport publiczny. Punkty takie powinny integrować komunikację szynową (kolejową lub tramwajową) oraz autobusową. Z tego też względu węzły należy projektować w okolicach stacji i przystanków kolejowych oraz pętli lub przystanków tramwajowych. Niezbędnym warunkiem realizacji działania jest przejęcie własności obiektów dworcowych oraz terenów przyległych przez gminy. W ramach punktów przesiadkowych powinno się uwzględnić w planach (szczególnie w miejscowościach poza Poznaniem) nowoczesne systemy parkingowe i postojowe typu park&ride. Wraz z węzłami powstaną drogi dojazdowe do nich oraz parkingi. Powstanie tych węzłów poprawi spójność i dostępność obszaru, szczególnie w relacjach z Poznaniem.

Projekty komplementarne

- Zakup i modernizacja taboru dla potrzeb regionalnego i metropolitalnego ruchu kolejowego (PO IiŚ).
- Zakup ekologicznych autobusów dowożących do węzłów przesiadkowych PKM (WRPO 2014+).
- Organizacja i promocja Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (WRPO 2014+).
- Modernizacja obiektów dworcowych i pokolejowych w województwie wielkopolskim (WRPO 2014+).

- Rozbudowa Poznańskiego Węzła Kolejowego dla potrzeb ruchu metropolitalnego (PO liŚ).
- Rozwiązania komunikacyjne dla Naramowic (PO liŚ).
- Zintegrowany system transportu zbiorowego Poznań Północ – Zachód (PO liŚ).
- Zintegrowany system transportu zbiorowego Poznań Główny – Rondo Rataje – Franowo – węzeł Spławie (PO liŚ).
- Modernizacja torowisk w ulicach: Wierzbicice i 28 Czerwca 1956 r. w Poznaniu (PO liŚ).
- Program „CENTRUM” – poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej w centrum Poznania (PO liŚ).

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich jednostki organizacyjne oraz komunalne osoby prawne.

Wskaźniki produktu

- liczba utworzonych i przebudowanych węzłów przesiadkowych [szt.],
- liczba wybudowanych obiektów "park&ride" [szt.],
- liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach "park&ride" [szt.].

Wskaźniki rezultatu

- liczba osób korzystających z utworzonych i przebudowanych punktów przesiadkowych,
- liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach "park&ride" [szt.].

Finansowanie

Całość projektu: **127,059 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **108,000 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **19,059 mln Euro**.

Rodzaj naboru

W systemie dotacyjnym tryb pozakonkursowy – w oparciu o „Masterplan dla Poznańskiej Kolei Metropolitalnej”.

P2

Aglomeracja Poznańska Metropolią Informatyczną (APMI)

Oś priorytetowa WRPO – Cel tematyczny – Priorytet inwestycyjny

2.1. APMI. Wsparcie zakładania nowych firm w branży IT, poprzez świadczenie usług przez akademickie preinkubatory i inkubatory przedsiębiorczości.**Oś priorytetowa WRPO** 1. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka.**Cel tematyczny** 3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury.**Priorytet inwestycyjny** 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.**2.2. APMI. Wsparcie współpracy badawczo-rozwojowej w obszarze IT pomiędzy przedsiębiorstwami a uczelniami jednostkami badawczymi.****Oś priorytetowa WRPO** 1. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka.**Cel tematyczny** 3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury.**Priorytet inwestycyjny** 3.4. Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji.**2.3. APMI. Promocja oraz wsparcie prowadzonego przez wyższe uczelnie pomaturalnego i podyplomowego kształcenia zawodowego z zakresu IT, w tym absolwentów innych kierunków.****Oś priorytetowa WRPO** 8. Edukacja.**Cel tematyczny** 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie.**Priorytet inwestycyjny** 10.3. Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.**2.4. APMI. Preorientacja zawodowa uczniów liceów i techników w kierunku inteligentnych specjalizacji.****Oś priorytetowa WRPO** 8. Edukacja.**Cel tematyczny** 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie.**Priorytet inwestycyjny** 10.3 bis. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ściślejszej współpracy z pracodawcami.

Wymiar terytorialny

Wszystkie gminy na obszarze objętym ZIT.

Cel projektu

Realizacja projektu wynika z potrzeby poprawy pozycji konkurencyjnej Metropolii Poznań na rynku IT. Pierwszym celem projektu jest wzrost innowacyjności i konkurencyjności lokalnej gospodarki, poprzez stworzenie i wdrożenie programu wspierania inwestycji branży IT, w tym nowych pomysłów i młodych firm startujących w działalności biznesowej, promowanie innowacyjnej przedsiębiorczości w branży informatycznej oraz wspieranie powiązań przedsiębiorców z nauką w zakresie transferu technologii. Platforma będzie działać na rzecz budowania innowacyjnego i przedsiębiorczego klimatu rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania. Celem projektu w zakresie wspierania powiązań przedsiębiorców z nauką jest przede wszystkim poprawa wymiany informacji pomiędzy firmami i uczelniami tak, aby mogły one lepiej wykorzystywać dostępne źródła finansowania wspólnych projektów B/R, np. NCBR, ramowe projekty europejskie czy projekty finansowane komercyjnie.

Drugim celem projektu jest zwiększenie podaży wysoko wykwalifikowanych kadr branży IT na rynku pracy poprzez wzmocnienie potencjału edukacyjnego i poziomu kompetencji mieszkańców Metropolii Poznań w zakresie informatycznym: promocję i wsparcie kształcenia zawodowego absolwentów szkół średnich i wyższych w zakresie IT, zwiększanie kompetencji zawodowych absolwentów kierunków spoza IT oraz promocję edukacji w zakresie IT poprzez zwiększenie zainteresowania uczniów szkół ponadgimnazjalnych kształceniem informatycznym oraz uczniów szkół pomaturalnych studiami informatycznymi.

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną

Podjęcie działań w ramach projektu będzie bezpośrednio prowadziło do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. „Wielkopolska 2020” (cel operacyjny 6.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu, cel operacyjny 6.4. Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu, cel operacyjny 6.5. Tworzenie warunków rozwoju inteligentnych specjalizacji, w tym wspieranie sektorów kreatywnych w gospodarce, cel operacyjny 7.1. Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji, cel operacyjny 7.6. Rozwój kształcenia ustawicznego) oraz Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej „Metropolia Poznań 2020” (program 3.2. Powiązania i transfer technologii, program 3.4. Współpraca systemu edukacji z gospodarką).

Działania w ramach projektu

2.1.

APMI. Wsparcie zakładania nowych firm w branży IT, poprzez świadczenie usług przez akademickie preinkubatory i inkubatory przedsiębiorczości.

Wsparcie obejmować będzie absolwentów oraz studentów wyższych lat poznańskich uczelni planujących lub inicjujących *start-up*y działające w branży IT i powiązane z nowymi technologiami.

Głównym działaniem jest utworzenie sieci przestrzeni *co-workingowych* na czołowych wydziałach poznańskich uczelni kształcących na kierunku informatyka (ocenianych na podstawie akredytacji PKA i oceny działalności naukowej i badawczo-rozwojowej MNiSW), a także w poznańskiej jednostce badawczo-rozwojowej PCSS. Sieci przestrzeni *co-workingowych* oferować będą studentom i absolwentom:

- edukację i pobudzanie przedsiębiorczości, wsparcie projektowe i biznesowe (*mentoring*),
- spotkania z doświadczonymi przedsiębiorcami i inwestorami, świadczenia reklamowe,
- wsparcie technologiczne (*know-how*, infrastruktura),
- wsparcie *backoffice'owe* (kwestie prawne, księgowo),
- umożliwianie kontaktów z inwestorami i odbiorcami usług IT,
- Dostęp do przestrzeni i infrastruktury biurowej i fablabów.

Ww. działania koncentrują się na najwcześniejszych etapach innowacyjnego projektu i stanowią uzupełnienie wobec już istniejącej w Metropolii Poznań sieci inkubatorów i parków technologicznych skierowanej do już działających rynkowo *start-up'ów*. Celem projektu jest przygotowanie studentów i absolwentów do opracowania projektów, które następnie będą rozwijane przy współpracy z istniejącymi inkubatorami, parkami technologicznymi i inwestorami komercyjnymi, np. funduszami *venture capital*.

Przestrzenie *co-workingowe* będą tworzone przez istniejące, lub nowo powołane akademickie inkubatory przedsiębiorczości. Unikalną cechą projektu jest utworzenie sieci ściśle współpracujących przestrzeni *co-workingowych*. Student/absolwent będzie uzyskiwał dostęp do pełnej oferty (np. edukacja, mentoring) i zasobów (np. przestrzeń biurowa, fablaby) całej sieci. Ułatwi do optymalne wykorzystanie zasobów i kompetencji poszczególnych partnerów i tworzenie interdyscyplinarnych zespołów projektowych przez studentów/absolwentów różnych uczelni.

2.2.

APMI. Wsparcie współpracy badawczo-rozwojowej w obszarze IT pomiędzy przedsiębiorstwami a uczelniami jednostkami badawczymi.

Wsparcie obejmować będzie działania mające na celu podniesienie innowacyjności przedsiębiorstw (w szczególności MŚP), poprzez wspieranie technologicznych powiązań przedsiębiorców z nauką w ramach klastrów regionalnych i lokalnych oraz sieciowanie IOB w ramach Regionalnych Systemów Innowacji. Dla wzmocnienia współpracy nauki i przemysłu w zakresie transferu technologii przewiduje się następujące działania:

- zatrudnienie brokera(ów) innowacji IT odpowiedzialnego za wspieranie współpracy w zakresie projektów badawczo-rozwojowych pomiędzy MŚP a uczelniami i jednostkami badawczymi,
- budowa metropolitalnej platformy kontaktu i wymiany informacji nt. potrzeb badawczych MŚP i oferty uczelni/jednostek badawczych,
- cykliczna konferencja poznańskiego środowiska IT – przedstawiciele uczelni, jednostek badawczych, firm, inwestorów, mediów, władz, najlepszych uczniów i studentów.

Dzięki ww. działaniom komercyjna oferta nauki dla gospodarki powinna zostać lepiej sprecyzowana i odzwierciedlać potencjał naukowy poznańskich uczelni.

2.3.

APMI. Promocja oraz wsparcie prowadzonego przez wyższe uczelnie pomaturalnego i podyplomowego kształcenia zawodowego z zakresu IT, w tym absolwentów innych kierunków.

Realizacja działań w ramach projektu przyczyni się do zwiększenia udziału osób w wieku aktywności zawodowej w kształceniu ustawicznym, podniesienia lub uzupełnienia kwalifikacji i kompetencji zgodnych z potrzebami rynku pracy, jednocześnie wpłynie na zwiększenie świadomości uczenia się przez całe życie, co w efekcie zwiększy szanse na zatrudnienie i pozostanie aktywnym na rynku pracy. Wsparcie obejmować będzie działania na następujących płaszczyznach:

- tworzenie warunków, promocja i wsparcie kształcenia zawodowego w zakresie IT dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych ;
- tworzenie warunków, promocja i wsparcie kształcenia, w tym w formie studiów podyplomowych, w zakresie IT dla absolwentów szkół wyższych.

2.4.

APMI. Preorientacja zawodowa uczniów szkół średnich w kierunku inteligentnych specjalizacji.

Wsparcie obejmować będzie działania zmierzające do preorientacji uczniów liceów i techników w kierunku wyboru dalszej ścieżki edukacji w kierunku inteligentnych specjalizacji, zgodnej z potrzebami rynku pracy, w tym w obszarze IT. Będą to działania na następujących płaszczyznach:

- prowadzenie we współpracy z uczelniami wyższymi atrakcyjnych zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych w zakresie informatyki i matematyki,
- organizacja w szkołach średnich klas akademickich o profilu informatyczno-matematycznym,
- opracowanie i utrzymanie wielkopolskiego portalu informatyczno-matematycznego przeznaczonego dla uczniów szkół średnich,
- opracowywanie materiałów dydaktycznych i e-learningowych z zakresu informatyki i matematyki dla uczniów szkół średnich,
- promocja studiów IT m.in. poprzez organizację konkursów informatycznych i matematycznych oraz wsparcie udziału uczniów i studentów w prestiżowych konkursach krajowych i międzynarodowych,
- promocja studiów IT m.in. poprzez organizację i wsparcie prestiżowych, konferencji krajowych i międzynarodowych,
- promocja Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania jako metropolii informatycznej i miejsca studiów informatycznych poprzez promowanie w mediach wydarzeń z branży IT w aglomeracji poznańskiej.

Projekty komplementarne

W ramach projektu APMI na terenie całego województwa wielkopolskiego będą realizowane następujące projekty komplementarne:

- Wsparcie studiów podyplomowych nauczycieli matematyki i informatyki szkół ponadpodstawowych.
- Wsparcie, we współpracy z uczelniami wyższymi, zajęć pozalekcyjnych z matematyki i informatyki dla uczniów liceów i techników.
- Preorientacja zawodowa uczniów liceów i techników oraz promocja studiów z zakresu IT.

Beneficjenci

- absolwenci i studenci wyższych lat uczelni wyższych planujący lub rozpoczynający innowacyjną działalność gospodarczą w obszarze IT,
- uczniowie szkół średnich,
- absolwenci liceów i techników chcący kształcić się zawodowo w zakresie IT,
- absolwenci szkół wyższych chcący kształcić się zawodowo w zakresie IT,
- przedsiębiorcy,
- akademickie instytucje otoczenia biznesu (uczelniane przestrzenie co-workingowe, preinkubatory i inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczne, instytuty badawczo-rozwojowe, ośrodki innowacji i technologii, ośrodki wspierania przedsiębiorczości),
- placówki oświatowe i jednostki organizacyjne oświaty.

Wskaźniki produktu

- liczba wspieranych inkubatorów przedsiębiorczości i instytucji otoczenia biznesu [szt.] **(2.1)**,
- liczba przedsiębiorstw objętych programem [szt.] **(2.2)**,
- liczba osób objętych programem **(2.1, 2.3, 2.4)**,
- liczba szkół i klas biorących udział w programie **(2.4)**.

Wskaźniki rezultatu

- liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu instytucji otoczenia biznesu [szt.] **(2.1)**,
- liczba przedsiębiorstw, które nawiązały współpracę badawczo-rozwojową z ośrodkami naukowymi w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania [szt.] **(2.2)**,
- liczba osób, które nabyły kompetencje w ramach lub po opuszczeniu programu **(2.1, 2.3, 2.4)**.

Finansowanie

2.1. Całość projektu: **3,294 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **2,800 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **0,494 mln Euro**.

2.2. Całość projektu: 0,706 mln Euro, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **0,600 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **0,106 mln Euro**.

2.3. Całość projektu: 7,059 mln Euro, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFS (85%): **6,000 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **1,059 mln Euro**.

2.4. Całość projektu: 2,353 mln Euro, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFS (85%): **2,000 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **0,353 mln Euro**.

Rodzaj naboru

Tryb pozakonkursowy – sieć przestrzeni *co-workingowych* (2.1).

Konkursowy tryb wyboru projektów.

P3

Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2

Oś priorytetowa WRPO – Cel tematyczny – Priorytet inwestycyjny

Oś priorytetowa WRPO 5. Transport.

Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.

Priorytet inwestycyjny 7.2. Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi.

Wymiar terytorialny

Wszystkie gminy na obszarze objętym ZIT.

Cel projektu

Celem projektu jest poprawa funkcjonowania transportu drogowego w obszarze funkcjonalnym Poznania. Powinno się go osiągnąć poprzez budowę, przebudowę i modernizację sieci drogowej, w taki sposób, aby wzmacniała ona powiązania jednostek wewnątrz obszaru funkcjonalnego, umożliwiając połączenie ich z główną siecią drogową regionu. Rozbudowa sieci drogowej zapewni lepszą spójność obszaru oraz poprawi jego dostępność. Wpłynie także na wzrost konkurencyjności Metropolii poprzez wzmocnienie funkcji transportowych. Odpowiednia infrastruktura drogowa zapewni dobrą dostępność czasową i ekonomiczną wszystkich miejsc w obszarze funkcjonalnym Poznania, co przyczyni się do zrównoważonego rozwoju całej Metropolii.

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną

Podjęcie działań w ramach projektu będzie bezpośrednio prowadziło do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. „Wielkopolska 2020” (cel operacyjny 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej) oraz Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej „Metropolia Poznań 2020” (program 2.1. Metropolitalny wielofunkcyjny węzeł transportowy).

Działania w ramach projektu

Do realizacji wybrana zostanie budowa i przebudowa najważniejszych dróg zarządzanych przez gminy i powiaty na obszarze objętym ZIT, na których natężenie ruchu w ostatnich latach wyraźnie wzrosło, z uwagi na powstanie nowych dróg ekspresowych.

Lista potencjalnych zadań:

- przebudowa odcinków dróg: 2387P, 2392P, 2440P, 2401P, 2410P, 2486P,
- przebudowa ul. Poznańskiej w Kiekrzu od S11 do granic Poznania - 2,2 km,
- przebudowa ul. Gdyńskiej od skrzyżowania z ul. Bałtycką (DW 196) do torów kolejowych/skrzyżowania z ul. Poznańską,
- przebudowa ul. Folwarcznej w Poznaniu,
- przebudowa miejskiego odcinka DW 184 w kierunku Szamotuł.

Projekty komplementarne

- Przebudowa Mostu Lecha i ul. Bałtyckiej – ul. Bałtycka na odcinku od ul. Syreniej do Mostu Lecha.
- Budowa węzła Koszalińska wraz z budową połączenia węzła z Al. Solidarności.
- Przebudowa przejazdu w ciągu DK92 – węzeł Naramowicka/Lechicka.
- Przebudowa węzła Wola w ramach planowanej przez PKP PLK modernizacji trasy kolejowej w kierunku Szczecina.
- dokończenie budowy wschodniej obwodnicy Poznania w tym budowa łącznika między drogami ekspresowymi S5 i S11 na odcinku Kleszczewo – Kórnik.
- Drogi do miasta – rozbudowa kluczowych układów komunikacyjnych łączących miasto z jego obszarem funkcjonalnym:
  - wiadukty nad linią E20;
  - węzeł Bałtycka – Gdyńska – Karolin.
- Obwodnica Obornik w ciągu drogi S11.

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki organizacyjne.

Wskaźniki produktu

- Całkowita długość wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych dróg [km]

Wskaźniki rezultatu

- Liczba ludności w miejscowościach o poprawionej dostępności do infrastruktury TEN-T.

Finansowanie

Całość projektu: **29,412 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **25,000 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **4,412 mln Euro**.

Rodzaj naboru

Konkursowy tryb wyboru projektów.

Metropolitalny system tras rowerowych

Oś priorytetowa WRPO – Cel tematyczny – Priorytet inwestycyjny

Oś priorytetowa WRPO 3. Energia.

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.

Priorytet inwestycyjny 4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich obszarów rodzajów terytoriów, w szczególności w obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

Wymiar terytorialny

Wszystkie gminy na obszarze objętym ZIT.

Cel projektu

Celem projektu jest poprawa stanu oraz rozbudowa dróg rowerowych co pozwoli na stworzenie spójnego systemu infrastruktury rowerowej, cechującego się wysoką jakością oraz zapewniającego dostępność rowerem wszystkich potencjalnych źródeł i celów podróży. Rezultatem działania będzie także zwiększenie udziału podróży wykonywanych rowerem w ramach wszystkich przemieszczeń na obszarze objętym projektem oraz poprawa bezpieczeństwa i komfortu jazdy. Rower stanie się alternatywą dla przemieszczeń wykonywanych samochodem na krótszych dystansach (do 5 km), co będzie miało swoje przełożenie na redukcję emisji zanieczyszczeń do środowiska. Z uwagi na bogate dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodnicze Metropolię cechuje duży potencjał rozwoju turystyki, szczególnie turystyki aktywnej. Rozbudowa sieci dróg i ścieżek rowerowych przyczyni się do rozwoju turystyki na obszarze funkcjonalnym Poznania i wpłynie na poprawę aktywności i stanu zdrowia mieszkańców.

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną

Podjęcie działań w ramach projektu będzie bezpośrednio prowadziło do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. „Wielkopolska 2020” (cel operacyjny 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej) oraz Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej „Metropolia Poznań 2020” (program 2.4. Infrastruktura i ruch rowerowy).

Działania w ramach projektu

4.1. Budowa Wartostrady pieszo-rowerowej.

Przedsięwzięcie Wartostrada pieszo-rowerowa polega na budowie układu pieszo-jezdnego (dróg pieszych i rowerowych) w dolinie rzeki Warty na terenie zalewowym i na wałach wraz z układem ścieżek do komunikacji poprzecznej. Obejmuje ono swoim zasięgiem część doliny Warty w granicach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania. Trasa zapewni swobodne i bezkolizyjne przemieszczanie się rowerzystom wzdłuż rzeki Warty. Docelowo Wartostrada ma przebiegać wzdłuż obu brzegów Warty przez co stanie się najważniejszym szlakiem rowerowym Metropolii w relacji północ – południe.

4.2. Rozbudowa systemu tras rowerowych na obszarze funkcjonalnym Poznania.

Budowa tras rowerowych na obszarze funkcjonalnym Poznania ma na celu zwiększenie dostępności rowerem potencjalnych źródeł i celów podróży. Aktualnie w samym Poznaniu łączna długość ścieżek rowerowych wynosi 121 km, co stanowi około 12% sieci ulic miejskich (dane z roku 2012). Pozostałe gminy Metropolii cechuje bardzo zróżnicowany stan infrastruktury rowerowej. W ramach projektu powstaną drogi, które połączą dotychczas istniejące odcinki, co sprawi, że powstanie spójna sieć dróg rowerowych na obszarze funkcjonalnym miasta. Istotnym elementem działania będzie budowa ścieżek prowadzących do stacji kolejowych – węzłów przesiadkowych. Poprawie ulegnie też jakość powstających ścieżek i dróg. Efektem realizacji działania będzie zwiększenie liczby osób korzystających z rowerów w codziennych dojazdach do pracy i szkół oraz rozwój turystyki rowerowej w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania.

Projekty komplementarne

- Kładka pieszo-rowerowa nad Wartą (WRPO 2014+).

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne.

Wskaźniki produktu

- Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów [km].

Wskaźniki rezultatu

- Liczba podróży rowerowych w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania [szt.].

Finansowanie

Całość projektu: **10 mln Euro**, w tym:

4.1. Wartostrada pieszo-rowerowa:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **2,5 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **0,44 mln Euro**.

4.2. Ścieżki rowerowe na obszarze funkcjonalnym Poznania:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **6,0 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **1,06 mln Euro**.

Rodzaj naboru

W systemie dotacyjnym tryb konkursowy, z wyjątkiem działania „Wartostrada pieszo-rowerowa” – tryb pozakonkursowy z uwagi na priorytetowy i integracyjny charakter przedsięwzięcia.

P5

Termomodernizacja i likwidacja niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej na obszarze funkcjonalnym Poznania

Oś priorytetowa WRPO – Cel tematyczny – Priorytet inwestycyjny

Oś priorytetowa WRPO 3. Energia.

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.

Priorytet inwestycyjny 4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym.

Wymiar terytorialny

Wszystkie gminy na obszarze objętym ZIT.

Cel projektu

Racjonalizacja zużycia i ograniczenie strat energii w sektorze publicznym, poprawa efektywności energetycznej oraz obniżenie tzw. niskiej emisji w celu poprawy jakości powietrza atmosferycznego. W celu obniżenia negatywnego wpływu na środowisko, a także zmniejszenia zużycia energii, konieczne są działania prowadzące do zwiększenia sprawności istniejących instalacji i urządzeń, a także poprawy efektywności energetycznej budynków. W wyniku szerszego zastosowania instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE) nastąpi dywersyfikacja energetyczna, co zwiększy bezpieczeństwo Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania, a także odciążą istniejące sieci przesyłowe i ograniczy straty energii związane z jej przesyłem. Równie istotne jest obniżenie tzw. niskiej emisji, która m.in. stanowi przyczynę przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu PM10 i generalnie wpływa negatywnie na zdrowie ludności oraz środowisko przyrodnicze. W celu odpowiedniego przygotowania projektów termomodernizacyjnych niezbędne jest również wsparcie przygotowania audytów energetycznych dla modernizowanych budynków.

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną

Podjęcie działań w ramach projektu będzie bezpośrednio prowadziło do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. „Wielkopolska 2020” (cel operacyjny 2.5. Ograniczanie emisji substancji do atmosfery, cel operacyjny 3.1. Optymalizacja gospodarowania energią) oraz Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej „Metropolia Poznań 2020” (program 1.8. Ekologiczne środowisko zamieszkania).

Działania w ramach projektu

Termomodernizacja budynków publicznych: badania i audyty energetyczne oraz kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne w zakresie związanym m.in. z:

- ociepleniem obiektu,
- wymianą okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne,
- przebudową systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła),
- systemów wentylacji i klimatyzacji,
- instalacją OZE w modernizowanych energetycznie budynkach,
- instalacją systemów chłodzących, w tym również z OZE.

Projekty komplementarne

- Termomodernizacja i likwidacja niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej oraz w sektorze mieszkaniowym na obszarze funkcjonalnym Poznania (PO IiŚ).

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i jednostki organizacyjne oraz komunalne osoby prawne.

Wskaźniki produktu

- Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków publicznych [szt.].

Wskaźniki rezultatu

- Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i ciepłej w wyniku realizacji projektów [MW/rok].

Finansowanie

Całość projektu: **18,824 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **16,000 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **2,824 mln Euro**.

Rodzaj naboru

Konkursowy tryb naboru projektów.

P6

Metropolitalny system promocji gospodarczej

Oś priorytetowa WRPO – Cel tematyczny – Priorytet inwestycyjny

Oś priorytetowa WRPO 1. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka.

Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury.

Priorytet inwestycyjny 3.2. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.

Wymiar terytorialny

Wszystkie gminy na obszarze objętym ZIT.

Cel projektu

Realizacja projektu wynika z potrzeby zwiększenia konkurencyjności inwestycyjnej całego obszaru funkcjonalnego Poznania. Celem projektu jest wspólne dla wszystkich samorządów pozyskiwanie inwestorów dla Metropolii, co ma przyczynić się do wzmocnienia potencjału gospodarczego tego obszaru. Stworzona zostanie zbiorcza oferta inwestycyjna, umożliwiająca przedsiębiorcom orientację w istniejącym zapleczu infrastrukturalnym i zasobach siły roboczej pod kątem możliwości lokalizacji i rozwoju działalności gospodarczej. Udostępnienie informacji przedsiębiorcom o aktywności lokalnych podmiotów otoczenia biznesu, identyfikacja i propagowanie korzyści promocyjnych inwestorów i lokalnych przedsiębiorstw. Długofalowym celem projektu jest lepsze wykorzystanie potencjału ekonomicznego i społecznego obszaru funkcjonalnego – miasta metropolitalnego wraz z gminami tworzącymi Metropolię Poznań w oparciu o szczegółową wiedzę zdobytą w trakcie realizacji projektu o posiadanych zasobach i zapotrzebowaniu ze strony gospodarki. W szczególności ma to prowadzić do lepszego zarządzania rynkiem pracy (ukierunkowanie działań instytucji rynku pracy) i działań oświatowo-edukacyjnych, aby odpowiedzieć na potrzeby dynamicznie zmieniającej się sytuacji gospodarczej, kreować rozwój gospodarki opartej na wiedzy i zapobiegać wykluczeniu z rynku pracy.

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną

Podjęcie działań w ramach projektu będzie bezpośrednio prowadziło do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. „Wielkopolska 2020” (cel operacyjny 6.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne) oraz Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej „Metropolia Poznań 2020” (program 3.1. Harmonizacja wspierania gospodarki).

Działania w ramach projektu

6.1 Metropolitalny Magnes Inwestycyjny. Budowa systemu promocji inwestycji na obszarze funkcjonalnym Poznania.

Budowa systemu promocji inwestycji na obszarze funkcjonalnym Poznania. Działanie to obejmuje: opracowanie strategii pozyskiwania inwestorów dla Metropolii Poznań, analizy rynku pracy i badania zapotrzebowań inwestorów, stworzenie standardów obsługi inwestorów i sieci powiązań instytucjonalnych w całym obszarze funkcjonalnym miasta oraz dystrybucję materiałów promujących gospodarkę Metropolii.

6.2 Smart Metropolis. Promocja inteligentnych specjalizacji.

Działanie to obejmuje budowę systemu promocji branż i firm zidentyfikowanych jako kluczowych dla Metropolii Poznań, wskazanych w Wielkopolskiej Strategii Inteligentnej Specjalizacji (w przygotowaniu).

Projekty komplementarne

- Uzbrojenie w media terenów inwestycyjnych dla MŚP (WRPO 2014+).

Beneficjenci

- przedsiębiorcy,
- sieci przedsiębiorstw, w tym klastry,
- organizacje pozarządowe,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich jednostki organizacyjne oraz stowarzyszenia.

Wskaźniki produktu

- liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym [szt.],
- liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe [szt.].

Wskaźniki rezultatu

- liczba nowych inwestycji zrealizowanych,
- liczba nowych miejsc pracy stworzonych w ramach nowych inwestycji.

Finansowanie

6.1. Całość projektu **4,118 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **3,500 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **0,525 mln Euro**.

6.2. Całość projektu: **0,588 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **0,500 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **0,088 mln Euro**.

Rodzaj naboru

Metropolitalny Magnes Inwestycyjny: tryb pozakonkursowy z uwagi na indywidualny i zintegrowany w skali Metropolii charakter projektu.

Smart Metropolis: konkursowy tryb wyboru projektów.

Metropolitalny system informacji oraz promocji turystycznej

Oś priorytetowa WRPO – Cel tematyczny – Priorytet inwestycyjny

Oś priorytetowa WRPO 1. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka.

Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury.

Priorytet inwestycyjny 3.2. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.

Wymiar terytorialny

Wszystkie gminy na obszarze objętym ZIT.

Cel projektu

Integracja systemu informacji i promocji turystycznej w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania poprzez system monitoringu i oceny rozwoju funkcji turystycznej, rozwój centrów informacji turystycznej i kulturalnej oraz tworzenie wyprofilowanych produktów turystycznych w zakresie turystyki biznesowej, aktywnej i kulturowej. Połączenie zestawu atrakcji, usług i infrastruktury oferowanych w przestrzeni miejskiej z możliwościami aktywności turystycznej w terenach podmiejskich stanowi podstawę do tworzenia pełnych terytorialnych produktów turystycznych i rekreacyjnych, powstających „wokół” atrakcji i motywów wypoczynku.

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną

Podjęcie działań w ramach projektu będzie bezpośrednio prowadziło do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. „Wielkopolska 2020” (cel operacyjny 8.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu, cel operacyjny 9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja) oraz Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej „Metropolia Poznań 2020” (program 4.3. Metropolitalna oferta turystyczna).

Działania w ramach projektu

- Rozbudowa zintegrowanego systemu monitoringu i oceny rozwoju funkcji turystycznej.

Projekt zakłada udoskonalanie Poznańskiego Barometru Turystycznego – platformy informacyjnej, czyli narzędzia umożliwiającego gromadzenie, przetwarzanie, syntetyzację i udostępnianie szerokiego zakresu danych statystycznych i informacji dotyczących wszelkich przejawów działalności turystycznej. W ramach udoskonalania systemu koniecznym jest dostosowanie platformy informacyjnej do obszaru metropolitalnego, a także wprowadzenie modułu badań marketingowych w postaci cyklicznych badań ruchu turystycznego (turyści indywidualni i biznesowi), w celu uzyskania informacji, których nie można uzyskać poprzez istniejący moduł zintegrowanych baz danych. Informacje uzyskane za pośrednictwem badań marketingowych są kluczowe dla rozwoju turystyki na szczeblu Metropolii, koncentrują się bowiem na dogłębnym rozpoznaniu obsługiwanych segmentów rynkowych oraz ocenie jakościowej oferty turystycznej Poznania i terenów przyległych. Planuje się przeprowadzanie badań w odniesieniu do całego rynku turystów lub kluczowych segmentów docelowych, w zależności od przyjętych priorytetów rozwojowych i potrzeb marketingowych. Powtarzalność badań umożliwi przeprowadzanie analizy zmian badanych zjawisk w czasie oraz badanie przyczyn tych zmian oraz wzajemnych zależności pomiędzy badanymi zjawiskami. Dodatkowo planuje się wprowadzenie modułu analiz statystycznych i marketingowych. W efekcie badania pozwolą na uzyskanie rzetelnej informacji na temat realnej wielkości i struktury ruchu turystycznego oraz potencjału turystycznego Metropolii oraz dokonanie segmentacji rynku turystycznego umożliwiającej planowanie skutecznych kampanii promocyjno-informacyjnych skierowanych do wybranych grup odbiorców. To pozwoli na zbadanie konkurencyjności Metropolii na Polskim i Europejskim rynku turystycznym w porównaniu do innych metropolii polskich i europejskich.

- Wsparcie, rozwój i integracja centrów informacji turystycznej i kulturalnej.

Stworzenie systemu, który zapewnia łatwy dostęp do informacji turystycznej w dowolnym miejscu i czasie. Składa się on z takich elementów jak:

- metropolitalny system punktów informacji turystycznej,
- nowoczesny portal internetowy,
- system turystycznej identyfikacji przestrzennej (drogowskazy, tablice orientacji przestrzennej z mapami, tablice informujące o atrakcjach),
- inne systemy teleinformatyczne.

Zintegrowana sieć punktów informacji turystycznej winna być wytyczona w oparciu o istniejące punkty, ale zakładać także tworzenie nowych placówek wokół miejsc o znaczeniu turystycznym – w pobliżu atrakcji turystycznych, centrów komunikacyjnych, rynków, deptaków, dworców czy punktów handlowych i gastronomicznych. Należy zakładać dywersyfikację kanałów dystrybucji informacji

turystycznej w zależności od zidentyfikowanych potrzeb turysty, w tym tworzenie i rozbudowę o nowe funkcjonalności portali internetowych i innych systemów teleinformatycznych.

- Tworzenie i promocja wyprofilowanych produktów turystycznych, w tym zintegrowanego produktu turystyki biznesowej oraz zintegrowanego produktu turystyki aktywnej i kulturowej.

Celem działania jest podniesienie konkurencyjności produktu turystyki biznesowej, aktywnej i kulturowej Metropolii Poznań w wymiarze międzynarodowym poprzez uporządkowanie istniejącej oferty w pakiety produktowe, wspieranie i współtworzenie markowych produktów turystycznych, zintegrowaną promocję w Polsce i za granicą.

Beneficjenci

- PLOT,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- związki i stowarzyszenia JST,
- podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Wskaźniki produktu

- Liczba zintegrowanych centrów i punktów „it” [szt.].
- Liczba metropolitalnych pakietów turystycznych [szt.].
- Liczba przebadanych turystów.

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób korzystających z usług systemu „it”, metropolitalnego portalu turystycznego oraz powiązanych aplikacji.
- Liczba odbiorców systemu monitorującego zjawiska turystyczne.

Finansowanie

Całość projektu: **4,118 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **3,500 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **0,618 mln Euro**.

Rodzaj naboru

Tryb pozakonkursowy poprzez istniejącą platformę współpracy metropolitalnej w zakresie wspierania rozwoju turystyki – Poznańską Lokalną Organizację Turystyczną (PLOT).

Ochrona i modernizacja zabytkowych obiektów użyteczności publicznej

Oś priorytetowa WRPO – Cel tematyczny – Priorytet inwestycyjny

Oś priorytetowa WRPO 4. Środowisko.

Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.

Priorytet inwestycyjny 6.3. Zachowanie, ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Wymiar terytorialny

Wszystkie gminy na obszarze objętym ZIT.

Cel projektu

Celem projektu jest ochrona i wsparcie dziedzictwa kulturowego poprzez przebudowę, modernizację i adaptację zabytków oraz innych obiektów o wartościach historycznych w przestrzeni Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania. Projekt przyczyni się do zwiększenia potencjału lokalnej gospodarki, kreacji miejsc integracji społecznej w przestrzeni publicznej oraz poprawy atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej. Istotnym celem projektu jest również potrzeba wzmocnienia identyfikacji lokalnych społeczności z miejscem zamieszkania, w którym szanuje się i podkreśla walory kulturowe jako ważny i wymierny potencjał rozwoju lokalnego.

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną

Podjęcie działań w ramach projektu będzie bezpośrednio prowadziło do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. „Wielkopolska 2020” (cel operacyjny 5.4. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji, cel operacyjny 5.6. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego) oraz Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej „Metropolia Poznań 2020” (program 1.2. Poprawa standardów planistycznych, urbanistycznych i architektonicznych, program 1.3. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego).

Działania w ramach projektu

Przebudowa, modernizacja i adaptacja zabytkowych obiektów użyteczności publicznej.

Lista potencjalnych zadań:

- rewitalizacja zespołu pocysterskiego w Owińskach,
- modernizacja części ekspozycyjnej Pałacu Górków w Poznaniu,
- adaptacja Palladium Mieszka I na Ostrowie Tumskim dla potrzeb ruchu turystycznego,
- przebudowa synagogi w Buku na salę wystawienniczo-koncertową,
- rewitalizacja wieży ciśnień w Śremie.

Projekty komplementarne

- Przebudowa płyty Starego Rynku z niezbędną przebudową infrastruktury (PO IiŚ).
- Stara Gazownia – Centrum Instytucji Kultury (PO IiŚ).

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz komunalne osoby prawne.

Wskaźniki produktu

- Liczba obiektów objętych wsparciem [szt.].

Wskaźniki rezultatu

- Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w obiektach objętych wsparciem.

Finansowanie

Całość projektu: **7,059 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFRR (85%): **6,000 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **1,059 mln Euro**.

Rodzaj naboru

Konkursowy tryb naboru projektów.

Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki zdrowotnej na obszarze funkcjonalnym Poznania

Oś priorytetowa WRPO – Cel tematyczny – Priorytet inwestycyjny

Oś priorytetowa WRPO 6. Rynek pracy.

Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników.

Priorytet inwestycyjny 8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się.

Oś priorytetowa WRPO 7. Włączenie społeczne.

Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

Priorytet inwestycyjny 9.7. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Wymiar terytorialny

Wszystkie gminy na obszarze objętym ZIT.

Cel projektu

Celem projektu jest podniesienie poziomu zdrowia i wydłużenie okresu aktywności zawodowej mieszkańców obszaru Metropolii Poznań. Programowo prowadzona profilaktyka nowotworów, szczególnie wśród grup zagrożonych wykluczeniem zawodowym z powodu ryzyka zachorowania na choroby nowotworowe, pozwoli na aktywne i zdrowe starzenie się mieszkańców regionu. Poprawa dostępności do wysokiej jakości usług profilaktyki zdrowotnej dla dzieci, zapobiegnie wykluczeniu społecznemu z tytułu choroby lub dysfunkcji rodziny.

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną

Podjęcie działań w ramach projektu będzie bezpośrednio prowadziło do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. „Wielkopolska 2020” (cel operacyjny 8.3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej) oraz Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020 (program 4.6. Metropolia równych możliwości społecznych).

Działania w ramach projektu

- 9.1. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki nowotworów dla osób 50+.
- 9.2. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki zdrowotnej, w tym nowotworowej.

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki organizacyjne.
- Podmioty wykonujące działalność leczniczą.

Wskaźniki produktu

- Liczba mieszkańców objętych wsparciem w ramach zdrowotnych programów profilaktycznych współfinansowanych z EFS .

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie.

Finansowanie

PI 8.10. Całość projektu: **3,765 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFS (85%): **3,200 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%) : **0,565 mln Euro**.

PI 9.7. Całość projektu: **5,882 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFS (85%): **5,000 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%) : **0,882 mln Euro**.

Rodzaj naboru

Konkursowy tryb naboru projektów.

P10 Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych

Oś priorytetowa WRPO – Cel tematyczny – Priorytet inwestycyjny

Oś priorytetowa WRPO 7. Włączenie społeczne.

Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

Priorytet inwestycyjny 9.7. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Wymiar terytorialny

Wszystkie gminy na obszarze objętym ZIT.

Cel projektu

Celem projektu jest poprawa dostępności do wysokiej jakości usług socjalnych w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu z tytułu choroby lub dysfunkcji rodziny. Polega ono na wsparciu dla rodzin z problemami opiekuńczo wychowawczymi i prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz osób z uzależnieniem i współuzależnieniem. Zadaniem projektu jest walka z wykluczeniem, która ma charakter nie tylko instytucjonalny (ośrodki pomocy społecznej) ale także przybiera postać działań bardziej aktywnych (praca grup zagrożonych wykluczeniem społecznym z tzw. asystentami rodziny).

Spójność ze strategią regionalną i metropolitalną

Podjęcie działań w ramach projektu będzie bezpośrednio prowadziło do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. „Wielkopolska 2020” (cel operacyjny 8.3.Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej) oraz Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej „Metropolia Poznań 2020” (program 4.6. Metropolia równych możliwości społecznych).

Działania w ramach projektu

- 10.1. Poprawa dostępu do usług asystenta rodzinnego na obszarze funkcjonalnym Poznania.
- 10.2. Wsparcie funkcjonowania organizacji pozarządowych i wolontariatu.

Projekty komplementarne

- Rozbudowa domów dziecka i przebudowa DPS w Poznaniu.
- Rozbudowa ZOL Mogileńska z filią w Owińskach.
- Modernizacja DPS w Lisówkach oraz budowa internatu dla dzieci w Specjalnym O.S. – W. w Owińskach.

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki organizacyjne.
- Podmioty wykonujące działalność opiekuńczą.

Wskaźniki produktu

- Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi lub zdrowotnymi w programie .

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu .

Finansowanie

10.1. Całość projektu: **6,471 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFS (85%): **5,500 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **0,971 mln Euro**.

10.2. Całość projektu: **0,588 mln Euro**, w tym:

- dotacja dla ZIT z EFS (85%): **0,500 mln Euro**,
- udział własny beneficjentów (15%): **0,088 mln Euro**.

Rodzaj naboru

Konkursowy tryb wyboru projektów.

Tab. 20. Zestawienie projektów Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na lata 2014 – 2020 w układzie celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne				Projekty komplementarne do ZIT		
I.p.	Projekty	Dotacja EFRR (mln €)	Dotacja EFS (mln €)	Projekty	Dotacja WRPO (mln €)	Dotacja PO IŚ (mln €)
Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury						
Priorytet inwestycyjny 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości						
2.1.	Aglomeracja poznańska metropolią informatyczną (APMI). Wsparcie zakładania nowych firm w branży IT, poprzez świadczenie usług przez akademickie preinkubatory i inkubatory przedsiębiorczości	2,8	-	-	-	-
Priorytet inwestycyjny 3.2. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia						
6.1.	Metropolitalny system promocji gospodarczej. Metropolitalny Magnes Inwestycyjny. Budowa systemu promocji gospodarczej na obszarze funkcjonalnym Poznania.	4,0	-	Uzbrojenie w media terenów inwestycyjnych dla MŚP	26,0	-
6.2.	Metropolitalny system promocji gospodarczej. Smart Metropolis. Promocja inteligentnych specjalizacji.	-	-	-	-	-
7.1.	Budowa zintegrowanego systemu monitoringu i oceny rozwoju funkcji turystycznej	0,6	-	-	-	-

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne				Projekty komplementarne do ZIT		
I.p.	Projekty	Dotacja EFRR (mln €)	Dotacja EFS (mln €)	Projekty	Dotacja WRPO (mln €)	Dotacja PO IŚ (mln €)
7.3.	Tworzenie i promocja wyprofilowanych produktów turystycznych	1,4				
Priorytet inwestycyjny 3.4. Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji.						
2.2.	Aglomeracja poznańska metropolią informatyczną (APMI). Wspieranie współpracy badawczo-rozwojowej w obszarze IT pomiędzy przedsiębiorstwami a uczelniami i jednostkami badawczymi	0,6	-	-	-	-
Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.						
Priorytet inwestycyjny 4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i sektorze mieszkaniowym						
5.	Termomodernizacja i likwidacja niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej	16,0	-	Termomodernizacja i likwidacja niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej oraz w sektorze mieszkaniowym na obszarze funkcjonalnym Poznania	-	75,0
Priorytet inwestycyjny 4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich obszarów rodzajów terytoriów, w szczególności w obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.						
1.	Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) - integracja systemu transportu publicznego wokół transportu szynowego. Węzły integracji - budowa funkcjonalnych punktów przesiadkowych.	108,0	-	Zakup i modernizacja taboru dla potrzeb regionalnego i metropolitalnego ruchu kolejowego.	-	127,0
				Zakup ekologicznych autobusów dowożących do węzłów przesiadkowych PKM	18,0	-

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne				Projekty komplementarne do ZIT		
I.p.	Projekty	Dotacja EFRR (mln €)	Dotacja EFS (mln €)	Projekty	Dotacja WRPO (mln €)	Dotacja PO IŚ (mln €)
				Organizacja i promocja Poznańskiej Kolei Metropolitalnej	6,0	-
				Modernizacja obiektów dworcowych i pokolejowych w województwie wielkopolskim	60,0	-
				Rozbudowa Poznańskiego Węzła Kolejowego dla potrzeb ruchu metropolitalnego	-	200,0
				Rozwiązania komunikacyjne dla Naramowic	-	75,0
				Zintegrowany system transportu zbiorowego Poznań Północ – Zachód	-	56,0
				Zintegrowany system transportu zbiorowego Poznań Główny – rondo Rataje – Franowo – węzeł Sławie	-	137,0
				Modernizacja torowisk w ulicach: Wierzbicice i 28 Czerwca 1956 r. w Poznaniu	-	34,0
				Program „Centrum”	-	43,0
4.1.	Metropolitalny system tras rowerowych. Budowa Wartostrady pieszo-rowerowej.	2,5	-	Kładka pieszo-rowerowa nad Wartą	3,0	-
4.2.	Metropolitalny system tras rowerowych. Rozbudowa systemu tras rowerowych na obszarze funkcjonalnym Poznania.	6,0	-			
Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.						
Priorytet inwestycyjny 6.3. Zachowanie, ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.						

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne				Projekty komplementarne do ZIT		
I.p.	Projekty	Dotacja EFRR (mln €)	Dotacja EFS (mln €)	Projekty	Dotacja WRPO (mln €)	Dotacja PO IŚ (mln €)
8.	Ochrona i modernizacja zabytkowych obiektów użyteczności publicznej	7,5+	-	Przebudowa płyty Starego Rynku z niezbędną przebudową infrastruktury	-	10,0
				Stara Gazownia – Centrum Instytucji Kultury	-	15,0
Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.						
Priorytet inwestycyjny 7.2. Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi						
3.	Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2.	25,0	-	Przebudowa Mostu Lecha i ul. Bałtyckiej na odcinku od ul. Syreniej do Mostu Lecha	-	6,0
				Budowa węzła Koszalińska wraz z połączeniem węzła Al. Solidarności	-	20,0
				Budowa węzła Naramowicka	-	20,0
				Projekt przebudowy węzła Wola w ramach planowanej przez PKP PLK modernizacji trasy kolejowej w kierunku Szczecina	-	25,0
				Dokończenie budowy wschodniej obwodnicy Poznania, w tym budowa łącznika między drogami ekspresowymi S5 i S11 (Kleszczewo – Kórnik)	-	100,0
				Drogi do miasta – rozbudowa kluczowych układów komunikacyjnych łączących miasto z jego obszarem funkcjonalnym: <ul style="list-style-type: none"> – wiadukty nad linią E20; – węzeł Bałtycka – Gdyńska – Karolin. 	-	45,0

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne				Projekty komplementarne do ZIT		
I.p.	Projekty	Dotacja EFRR (mln €)	Dotacja EFS (mln €)	Projekty	Dotacja WRPO (mln €)	Dotacja PO IŚ (mln €)
				Obwodnica Obornik w ciągu drogi S11	-	85,0
Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników						
Priorytet inwestycyjny 8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się.						
9.1.	Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki zdrowotnej. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki nowotworów dla osób 50+	-	3,2	-	-	-
Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.						
Priorytet inwestycyjny 9.7. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym						
9.2.	Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki zdrowotnej. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki zdrowotnej, w tym nowotworowej.	-	5,0	-	-	-
10.1.	Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych. Poprawa dostępu do usług asystenta rodzinnego na obszarze funkcjonalnym Poznania.	-	5,5	Rozbudowa domów dziecka i przebudowa DPS w Poznaniu Rozbudowa ZOL Mogileńska z filią w Owińskach	11,0 9,0	- -

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne				Projekty komplementarne do ZIT		
I.p.	Projekty	Dotacja EFRR (mln €)	Dotacja EFS (mln €)	Projekty	Dotacja WRPO (mln €)	Dotacja PO IŚ (mln €)
10.2.	Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych. Wsparcie funkcjonowania organizacji pozarządowych i wolontariatu.	-	0,5	Modernizacja DPS w Lisówkach oraz budowa internatu dla dzieci w specjalnym O.S.-W w Owińskach.	2,0	
Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie						
Priorytet inwestycyjny 10.3. Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.						
2.3.	Aglomeracja poznańska metropolią informatyczną (APMI).	-	6,0	Wsparcie studiów podyplomowych nauczycieli matematyki i informatyki szkół ponadpodstawowych	2,0	-
	Promocja oraz wsparcie pomaturalnego oraz podyplomowego kształcenia zawodowego z zakresu IT, w tym absolwentów innych kierunków.			Wsparcie, we współpracy z uczelniami wyższymi, zajęć pozalekcyjnych z matematyki i informatyki dla uczniów liceów i techników	5,0	-
Priorytet inwestycyjny 10.3 bis. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami						
2.4.	Aglomeracja poznańska metropolią informatyczną (APMI). Preorientacja zawodowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz promocja studiów z zakresu IT	-	2,0	Preorientacja zawodowa uczniów liceów i techników oraz promocja studiów z zakresu IT	2,0	-
RAZEM PROJEKTY ZIT		174,4	22,2	RAZEM PROJEKTY KOMPLEMENTARNE	144,0	1 073,0

Tab. 21. Projekty ZIT w odniesieniu do potencjałów i problemów Obszaru Funkcjonalnego Poznania

Potencjały i problemy	Priorytety ZIT				
	1. Gospodarka przestrzenna i środowisko	2. Infrastruktura i organizacja transportu	3. Gospodarka i rynek pracy	4. Usługi społeczne	5. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny
Potencjał 1: Wysoki potencjał naukowy poznańskiego ośrodka akademickiego w dziedzinie informatyki i innych inteligentnych specjalizacji			1. Aglomeracja Poznańska Metropolią Informatyczną (APMI)	1. Aglomeracja Poznańska Metropolią Informatyczną (APMI)	1. Aglomeracja Poznańska Metropolią Informatyczną (APMI)
Potencjał 2: Wysoki poziom rozwoju gospodarczego dzięki zróżnicowanej branżowo i wielkościowo strukturze przedsiębiorstw oraz dobrej dostępności transportowej		6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2	2. Metropolitalny system promocji gospodarczej		2. Metropolitalny system promocji gospodarczej
Potencjał 3: Wysokie walory dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	4. Ochrona i modernizacja zabytkowych obiektów użyteczności publicznej.	7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych	3. Metropolitalny system informacji oraz promocji turystycznej	3. Metropolitalny system informacji oraz promocji turystycznej 4. Ochrona i modernizacja zabytkowych obiektów użyteczności publicznej.	3. Metropolitalny system informacji oraz promocji turystycznej
Potencjał 4: Wysoka atrakcyjność metropolitalnego rynku pracy i rynku mieszkaniowego, stymulująca duże dojazdy do pracy, szkół i po usługi w skali międzygminnej i regionalnej	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2

Potencjały i problemy	Priorytety ZIT				
	1. Gospodarka przestrzenna i środowisko	2. Infrastruktura i organizacja transportu	3. Gospodarka i rynek pracy	4. Usługi społeczne	5. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny
	7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych	7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych	oraz z autostradą A2 7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych	7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych	7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych
Potencjał 5: Korzystny (gwiazdzisty i obwodowy) układ przestrzenny linii kolejowych oraz dróg szybkiego ruchu częściowo zmodernizowanych lub nowo zbudowanych w ostatnich latach	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2			5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2
Potencjał 6: Rozwinięta sieć placówek opieki zdrowotnej i społecznej z doświadczeniem we wdrażaniu innowacyjnych programów profilaktycznych i społecznych				9. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki zdrowotnej. 10. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych.	9. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki zdrowotnej. 10. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych.
Problem 1: Niskie wskaźniki kształcenia na studiach wyższych na kierunkach informatycznych i powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami			1. Aglomeracja Poznańska Metropolia Informatyczną (APMI)	1. Aglomeracja Poznańska Metropolia Informatyczną (APMI)	1. Aglomeracja Poznańska Metropolia Informatyczną (APMI)

Potencjały i problemy	Priorytety ZIT				
	1. Gospodarka przestrzenna i środowisko	2. Infrastruktura i organizacja transportu	3. Gospodarka i rynek pracy	4. Usługi społeczne	5. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny
Problem 2: Słaba integracja promocji gospodarczej i oferty inwestycyjnej w skali całej metropolii			2. Metropolitalny system promocji gospodarczej		2. Metropolitalny system promocji gospodarczej
Problem 3: Słaba integracja informacji i promocji turystycznej w skali całej metropolii		7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych	3. Metropolitalny system informacji oraz promocji turystycznej		3. Metropolitalny system informacji oraz promocji turystycznej
Problem 4: Niezadawalający stan techniczny niektórych obiektów dziedzictwa kulturowego	4. Ochrona i modernizacja zabytkowych obiektów użyteczności publicznej.			4. Ochrona i modernizacja zabytkowych obiektów użyteczności publicznej.	4. Ochrona i modernizacja zabytkowych obiektów użyteczności publicznej.
Problem 5: Postępujące żywiołowe rozlewanie się nowych obszarów mieszkaniowych w strefie podmiejskiej (<i>urban sprawl</i>) ze słabym dostępem do infrastruktury transportowej	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2			5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji. 6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2
Problem 6: Niedostateczna integracja sieci kolejowej z innymi formami transportu publicznego i indywidualnego	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji.	5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji.			5. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM) Węzły integracji.
Problem 7: Niewystarczająca spójność sieci drogowej z powodu ograniczonej przepustowości i jakości dróg gminnych	6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2	6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2			6. Integracja sieci dróg zarządzanych przez samorząd z drogami S5 i S11 oraz z autostradą A2

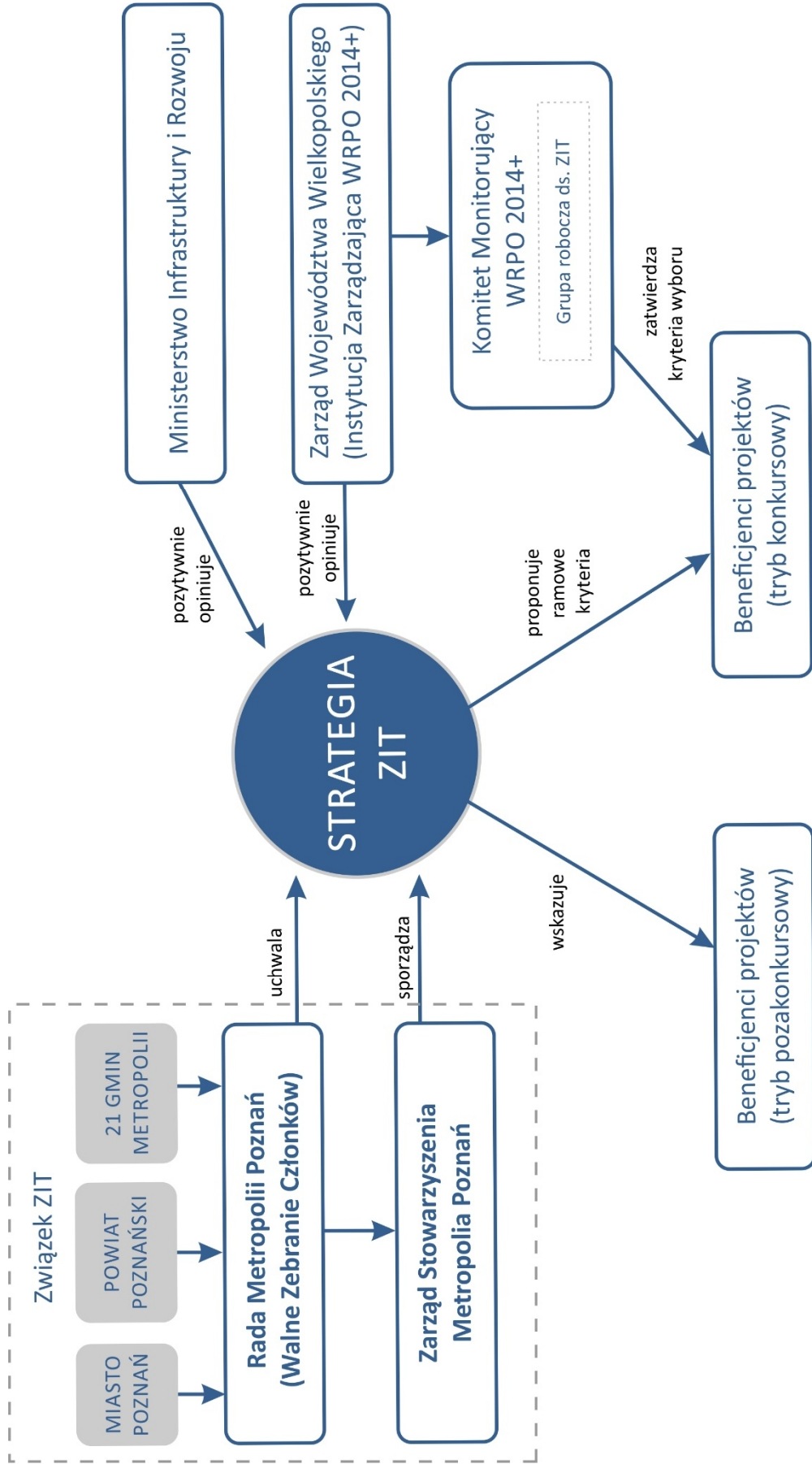
Potencjały i problemy	Priorytety ZIT				
	1. Gospodarka przestrzenna i środowisko	2. Infrastruktura i organizacja transportu	3. Gospodarka i rynek pracy	4. Usługi społeczne	5. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny
i powiatowych powiązanych z nowo zbudowanymi drogami szybkiego ruchu					
Problem 8: Niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych oraz słaba integracja ich sieci w skali całej metropolii	7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych	7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych		7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych	7. Metropolitalny system ścieżek rowerowych
Problem 9: Nadmierny poziom energochłonności budynków oraz brak zintegrowanego zarządzania programami termomodernizacji	8. Termomodernizacja i likwidacja niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej			8. Termomodernizacja i likwidacja niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej	8. Termomodernizacja i likwidacja niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej
Problem 10: Niewystarczający zakres prowadzonych programów profilaktyki zdrowotnej i społecznej oraz brak integracji zarządzania nimi				9. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki zdrowotnej. 10. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych.	9. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług profilaktyki zdrowotnej. 10. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych.

**ZASADY WDRAŻANIA STRATEGII ZIT W MIEJSKIM
OBSZARZE FUNKCJONALNYM POZNANIA**

7.

Ryc. 36. Schemat wdrażania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania

Podstawowymi podmiotami w zakresie wdrażania strategii ZIT będą **Związek ZIT oraz Instytucja Zarządzająca WRPO 2014+**. Otoczenie instytucjonalne strategii ZIT zostanie wzmocnione poprzez współpracę z partnerami społecznymi. Szczegółowe kryteria wyboru projektów w ramach realizacji ZIT zostaną uzgodnione pomiędzy Związkiem ZIT a Instytucją Zarządzającą WRPO 2014+ przy wykorzystaniu zaproponowanych w niniejszej strategii zasad.

ZWIĄZEK ZIT

Funkcję Związku ZIT w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania pełnić będzie Stowarzyszenie Metropolia Poznań. Organizacja została zarejestrowana w dniu 29 kwietnia 2011 r., a jej członkami są: Miasto Poznań, Powiat Poznański oraz 21 miast i gmin. Stowarzyszenie jest kontynuatorem działań powołanej w 2007 r. Rady Aglomeracji Poznańskiej. Głównym zadaniem Stowarzyszenia jest koordynacja współpracy międzygminnej i wdrażanie wspólnej strategii rozwoju Metropolia Poznań 2020. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną i jest związane na czas nieograniczony.

Stowarzyszenie Metropolia Poznań w myśl zapisów statutu m.in.:

- 1) inspiruje działania umożliwiające efektywne i skuteczne zarządzanie aglomeracją,
- 2) reprezentuje interesy członków Stowarzyszenia we wszystkich wspólnych sprawach,
- 3) inicjuje i opiniuje projekty aktów prawnych dotyczących samorządów terytorialnych, a przede wszystkim aglomeracji,
- 4) propaguje wymianę doświadczeń w zakresie wykonywanych zadań własnych gmin i powiatów oraz zadań im zleconych przez administrację rządową,
- 5) inspiruje i podejmuje wspólne inicjatywy gospodarcze, mające wpływ na rozwój gmin i powiatów wchodzących w skład Stowarzyszenia, inicjuje i wspiera prace naukowo-badawcze dotyczące funkcjonowania aglomeracji i jej rozwoju,
- 7) prowadzi monitoring procesów społeczno-gospodarczych i środowiskowych w aglomeracji,
- 8) prowadzi działalność informacyjną, wydawniczą, szkoleniową i promocyjną, związaną z realizacją celów Stowarzyszenia.

Władzami Stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków zwane Radą Metropolii oraz Zarząd i Komisja Rewizyjna. Rada Metropolii jest organem stanowiącym i kontrolnym Stowarzyszenia, a w jej skład wchodzi wójtowie, burmistrzowie, prezydenci, starostowie jednostek samorządu terytorialnego należących do Stowarzyszenia, jako ich reprezentanci. Zarząd Stowarzyszenia składa się z pięciu osób: Prezesa, dwóch Wiceprezesów oraz dwóch członków. Z mocy Statutu Prezesem Zarządu jest Prezydent Miasta Poznania, jednym z Wiceprezesów jest Starosta Poznański. Drugi Wiceprezes oraz pozostali członkowie Zarządu wybierani są spośród wójtów i burmistrzów gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia. Stowarzyszenie wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Stowarzyszenia. Na jego czele stoi Dyrektor Biura Stowarzyszenia.

W związku z realizacją strategii ZIT niezbędne może stać się wprowadzenie zmian do statutu Stowarzyszenia w celu dostosowania odpowiednich zapisów do nowych wyzwań związanych z pełnieniem funkcji Związku ZIT oraz wyraźnego przyporządkowania kompetencji w tym zakresie do poszczególnych organów Stowarzyszenia. Zgodnie z obecnym brzmieniem statutu do wyłącznej właściwości Rady Metropolii w zakresie kluczowym dla realizacji ZIT należy m.in. kształtowanie działalności programowej Stowarzyszenia oraz uchwalanie jego budżetu. Realizacja zadań niezastrzeżonych do wyłącznej kompetencji Rady Metropolii Zarządowi powierzona jest Zarządowi. W szczególności dotyczy to takich istotnych kompetencji w zakresie realizacji ZIT jak m.in. delegowanie przedstawicieli Stowarzyszenia do innych organizacji i instytucji, podpisywanie umów i porozumień o współpracy oraz zaciąganie zobowiązań majątkowych.

W związku z brzmieniem art. 30 ust. 6 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014 – 2020 (Dz. U. poz. 1146), który wskazuje, iż Strategia ZIT oraz jej zmiany są przygotowywane przez podmioty, o których mowa w ust. 4 [Związek ZIT], we współpracy z właściwą instytucją zarządzającą regionalnym programem operacyjnym oraz przyjmowane w formie uchwały przez podmioty, o których mowa w ust. 4 proponuje się, iż kompetencja dotycząca przygotowania strategii ZIT lub jej zmiany oraz współpracy w tym zakresie z IZ RPO należeć będzie do Zarządu Stowarzyszenia, natomiast uchwalanie dokumentu lub jego zmiany – do Rady Metropolii.

WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJĄ ZARZĄDZAJĄCĄ WRPO 2014+, KOMITETEM MONITORUJĄCYM I PARTNERAMI SPOŁECZNYMI

Instytucją Zarządzającą WRPO 2014+ jest **Zarząd Województwa Wielkopolskiego**, działający przy pomocy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Szczegółowy podział zadań pomiędzy Związek ZIT a IZ WRPO 2014+ zostanie określony w porozumieniu dotyczącym realizacji ZIT, o którym mowa w art. 30 ust. 5 pkt 3 ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki

spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014 – 2020. W szczególności w porozumieniu uregulowane zostaną kwestie udziału Związku ZIT w wyborze projektów do dofinansowania przez IZ WRPO 2014+ oraz współpracy przy przygotowaniu kryteriów wyboru projektów dla wyodrębnionych działań lub poddziałań służących realizacji ZIT.

Podstawową formą współpracy z partnerami społecznymi w realizacji ZIT będzie ich udział w **Komitecie Monitorującym WRPO 2014+**, który będzie głównym realizatorem zasady partnerstwa na poziomie regionalnym, jako podmiot konsultacyjno-kontrolny. W jego skład wejdą partnerzy społeczno-gospodarczy reprezentujący najważniejsze obszary z punktu widzenia zakresu merytorycznego Programu. Do zadań Komitetu Monitorującego w nowej perspektywie finansowej będzie należało m. in.:

- zatwierdzenie kryteriów wyboru projektów,
- zatwierdzenie wszelkich zmian programu operacyjnego,
- wydawanie zaleceń, co do realizacji Programu,
- zatwierdzanie strategii komunikacji,
- zatwierdzanie planu ewaluacji.

W razie potrzeby przewiduje się powołanie grupy roboczej przy Komitecie Monitorującym, specjalizującej się w problematyce objętej ZIT, która stanowić będzie mechanizm uzupełniający działanie Komitetu. W skład grupy będą wchodzić m.in. dodatkowi partnerzy społeczno-gospodarczy z obszaru realizacji Strategii ZIT, którzy z uwagi na zasięg terytorialny lub specyfikę swojej działalności nie kwalifikują się do wejścia w skład Komitetu Monitorującego działającego w skali całego regionu, ale ich wiedza, doświadczenie i aktywność społeczna będą stanowić istotną pomoc dla Komitetu w zakresie decyzji dotyczących działań WRPO 2014+ włączonych w ZIT. Podstawową formą współpracy z zainteresowanymi mieszkańcami miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania będzie przekazywanie przez stronę internetową informacji na temat postępów realizacji strategii ZIT.

PROPOZYCJE KRYTERIÓW WYBORU PROJEKTÓW

W przypadku projektów realizowanych w formule ZIT, niezależnie od trybu wyboru projektów, proponowane projekty będą musiały spełnić kryteria wyboru projektów ustanawiane przez **Komitet Monitorujący WRPO 2014+**. Zaproponowane poniżej zasady mogą być więc jedynie punktem wyjścia do uzgodnień pomiędzy Związkiem ZIT i IZ WRPO 2014+, w wyniku których wyłonione zostaną podstawy do opracowania szczegółowych kryteriów wyboru projektów. Kryteria wyboru projektów w formule ZIT muszą zostać zaakceptowane przez Komitet Monitorujący. W odniesieniu do projektów realizowanych w ramach ZIT proponuje się następujące podstawowe zasady wyboru:

- zgodność projektu z celami strategicznymi Unii Europejskiej, województwa wielkopolskiego i Metropolii Poznań,
- ponadlokalny charakter projektu, wykraczający oddziaływaniem poza jedną gminę, wpływający pozytywnie na całość obszaru Metropolii lub jego znaczącą część,
- wkład projektu w realizację wskaźników produktu i rezultatu przewidzianych dla danego priorytetu inwestycyjnego w ramach WRPO 2014+,
- zdolność instytucjonalna i finansowa beneficjenta do realizacji projektu,
- zdolność beneficjenta do utrzymania trwałości projektu po zakończeniu realizacji ZIT w bieżącej perspektywie finansowej,
- realizacja przez projekt zasad horyzontalnych WRPO 2014+: rozwoju zrównoważonego, równości szans i niedyskryminacji, równouprawnienia płci.

SPIS LITERATURY I DOKUMENTÓW

1. Aglomeracja poznańska – obraz demograficzny, 2012. Centrum Badań Metropolitalnych, Poznań.
2. Bajerski A., 2012. Ranga Poznania jako ośrodka nauki. W: Pozycja konkurencyjna Poznania wśród metropolii krajowych i europejskich, 2012 (red. Kaczmarek T.) Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, nr 22. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
3. Bajerski A. 2011, Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie usług edukacyjnych w aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 14, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
4. Biała Księga Obszarów Metropolitalnych, 2013. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. Warszawa.
5. Bródka S., Zmysłony P., 2012, Turystyka w aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 20, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
6. Bryson J.M., 2004, Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations. A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement, 3rd Edition. John Wiley and Sons, San Francisco.
7. Bul R., 2013, Migracje wahadłowe mieszkańców aglomeracji poznańskiej w okresie intensywnej suburbanizacji, Rozprawa doktorska napisana w Instytucie Geografii Społeczno – Ekonomicznej UAM, Poznań.
8. Bul R. Rychlewski J. 2011. Koncepcja Kolei Metropolitalnej. W: Studium uwarunkowań rozwoju przestrzennego aglomeracji poznańskiej (red. T. Kaczmarek). Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Poznań.
9. Churski P., 2010, Polityka rynku pracy aglomeracji poznańskiej w kontekście możliwości i ograniczeń samorządu lokalnego, [W:] Rynek Pracy i mobilność siły roboczej w aglomeracji poznańskiej, Churski P. (red.), Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
10. Florek M., Janiszewska K., 2010, Marketing terytorialny w aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, nr 6, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
11. Gaczek W., 2012, Gospodarka, [W:] Studium uwarunkowań rozwoju przestrzennego aglomeracji poznańskiej, Kaczmarek T. (red.), Centrum Badań Metropolitalnych UAM, Poznań.
12. Gaczek W. M., Komorowski J. W., Romanowski R., Urbaniak M. 2011, Potencjał gospodarczy aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 11, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
13. Gadziński J., 2012, Sieć transportu publicznego, [W:] Studium uwarunkowań rozwoju przestrzennego aglomeracji poznańskiej, Kaczmarek T. (red.), Centrum Badań Metropolitalnych UAM, Poznań.
14. Głębocki B., Kacprzak E., Maćkiewicz B. 2011, Gospodarka rolna w aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 16, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
15. Herrschel T., Newman P., 2002, Governance of Europe's City Regions. Planning, policy and politics, Routledge, London.

16. Ilustrowany Atlas Aglomeracji Poznańskiej, Kaczmarek T. (red.), 2010. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
17. Infrastruktura techniczna i usługi komunalne w aglomeracji poznańskiej, Szczechowiak E. (red.), 2011, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 10, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
18. Jaszczak R., Beker C., Gołojuch P., 2010, Leśnictwo i gospodarka leśna na obszarze aglomeracji poznańskiej, seria wydawnicza Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
19. Kaczmarek T., Bul R. 2012. Analiza relacji funkcjonalnych aglomeracji poznańskiej z otoczeniem regionalnym (w kontekście dyfuzyjno-absorpcyjnego modelu rozwoju). Opracowanie na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Poznań.
20. Kaczmarek T., Bul R., 2012, Diagnoza społecznego zapotrzebowania na usługi transportowe Poznańskiej Kolei Metropolitalnej, Centrum Badań Metropolitalnych UAM, Poznań
21. Kaczmarek T., Mikuła Ł., 2007. Ustroje terytorialno-administracyjne obszarów metropolitalnych w Europie. Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Poznań.
22. Kaczmarek T., Mikuła Ł., 2011, Spójność terytorialno-administracyjna aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 12, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań
23. Kaczmarek T., Mikuła Ł., Nowak J., Wójcicki M., 2011, Założenia i proces budowy strategii rozwoju aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 18, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
24. Kaczmarek U., Wójcicki M., 2013, Wizerunek społeczny i medialny Poznania na tle dużych miast Polski, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 23, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań
25. Kmiecik R., Antkowiak P., Balcerak M., 2012, Współpraca środowiska gospodarczego z samorządem terytorialnym w aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 21, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań
26. Kisiała W., Kaczmarek U., 2011, Usługi zdrowotne i socjalne w aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 17, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań
27. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), 2012 r. - Monitor Polski (poz. 252).
28. Koncepcja systemu wdrażania strategii rozwoju aglomeracji poznańskiej. (red. T. Kaczmarek, Ł. Mikuła). 2011. CBM UAM. Poznań.
29. Koncepcja wdrażania programu strategicznego Metropolitalny Poznań (red. W. Gaczek). 2011. UEP. Poznań. (ekspertyza dla UM w Poznaniu).
30. Kontrakt terytorialny: w kierunku negocjacyjnego systemu programowania działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie - Zasady funkcjonowania kontraktu terytorialnego w latach 2014-2020, 2012. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.
31. Krajowa Polityka Miejska. Projekt. 2014. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Warszawa

32. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020 – regiony, miasta i obszary wiejskie, 2010. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa.
33. Łodyga B., 2011, Procesy demograficzne w aglomeracji poznańskiej w latach 1999 – 2009, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 13, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
34. Markowski T., Marszał T., 2006, Metropolie. Obszary Metropolitalne. Metropolizacja. Problemy i pojęcia podstawowe, KPZK PAN, Warszawa.
35. Matusiak M., Stachowiak K., Mikuła Ł., Wójcicki M., Bańczyk M., 2011, Strategie rozwoju wybranych obszarów metropolitalnych w Europie. Rekomendacje dla aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 9, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
36. Metropolitan Governance. Capacity, democracy and the dynamics of place. (eds. H. Heinelt, D. Kübler). 2005. Routledge. London.
37. Mikuła Ł., 2011, Funkcjonowanie i integracja aglomeracji poznańskiej w opinii mieszkańców i polityków lokalnych, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 15, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
38. Motek P. Kossowski T. Bogacka E., 2010, Sport w aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 7, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
39. Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla miasta Poznania na lata 2014 – 2025. 2014. Urząd Miasta Poznania.
40. Pozycja konkurencyjna Poznania wśród metropolii krajowych i europejskich, 2012 (red. T. Kaczmarek). Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, nr 22. Bogucki Wydawnictwo Naukowe.
41. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. 2012. Materiał problemowy dla Zespołu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.
42. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa. 2014. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Warszawa.
43. Projekt ustawy o zasadach realizacji programów operacyjnych polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020, Ministerstwo Transportu i Rozwoju, 14.02.2014.
44. Przegląd polityki miejskiej OECD. Polska. Ocena i rekomendacje. 2011. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego,.
45. Raszeja E., Wilkaniec A., de Mezer E. 2010, Krajobraz i dziedzictwo kulturowe wsi w aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 3, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań
46. Raport na temat rozwoju wielkich miast Polski. 2012. PricewaterhouseCoopers.
48. Rola władz lokalnych i regionalnych w realizacji celów Strategii Europa 2020. Komitet Regionów. 2011. Bruksela.
49. Rychlewski J., Bul R., 2012, Kolej aglomeracyjna jako podstawowy element transportu publicznego w aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 19, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

50. Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej – Metropolia Poznań 2020. (red. T. Kaczmarek), 2011. Centrum Badań Metropolitalnych UAM. Poznań.
51. Strategia Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030. 2013. Urząd Miasta Poznania.
52. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. Wielkopolska 2020. 2012. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Poznań.
53. Strategia Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020, 2013. Wojewódzki Urząd Pracy, Poznań.
54. Studium uwarunkowań rozwoju przestrzennego aglomeracji poznańskiej. (red. T. Kaczmarek). 2012. Centrum Badań Metropolitalnych UAM. Poznań.
55. Śleszyński P., 2013, Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
56. Transport publiczny w aglomeracji poznańskiej - propozycje usprawnień, Szymczak M. (red) 2012, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 19, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
57. Transport w aglomeracji poznańskiej, 2010, Grabowski W. (red.), Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 8, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
58. Ustawa o zasadach realizacji programów operacyjnych polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014 – 2020.
59. Wojtasiewicz L., Gruchman B., Parysek J., 2010, Wyzwania i kierunki rozwoju aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 4, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
60. Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce. Planowanie perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020, 2013. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.
61. Zasoby przyrodnicze i ich ochrona w aglomeracji poznańskiej, Mizgajski A. (red.), 2010, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Nr 2, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.